

Reformikiri

Kevad 2008

ELUST / INIMESTEST / POLIITIKAST

Siim Kallas:

Euroopa ja Eesti suurim oht on keskpärasus

Noored

Uus noortekogu peasekretär on andekas mitmel alal

Eestimaa avarustes

Visa motopere Räpinast treenib koos Euroopa tippudega

Köögis

Rein Aidma meenutab grillimis-kogemusi Soomes ja Kaukaasias

Väine Linde mõtiskleb, kellest võiks saada Pärnu linnapea

Hannes Astok: Klaasist röstergi on innovatsioon

Euroopa Liberaalid kohtusid Tallinnas

Peaminister eelarvekärbetest

Tule Reformierakonna Üldkogule!

Pühapäeval, 8. juunil kell 14.00 Palmse mõisas

* Peaminister Andrus Ansip annab ülevaate poliitikamaastikul toimuvast.

* Erakonna peasekretär Kristen Michal räägib erakonnasisestest toimetamistest.

* Kinnitame erakonna majandusaasta aruande.

Võta kaasa pere ja sõbrad – peame üheskoos pikniku!

Pühapäevameeleolu paremaks loomiseks laulab Tõnis Mägi

Avatud on imekaunis mõisakompleks ja park.

*Transpordi küsimustes kontakteeru oma maakonna arendusjuhiga.

**7. juunil algab Palmsest ka Reformi RattaRetk, mille võid ühendada Üldkogul osalemisega.

Täpsem info www.reform.ee

Reformierakond
Parem Eesti kõigile

Kevad 2008

Reformikiri

Selles Reformikirjas

6	PERSOON Siim Kallas
	MINISTRI KABINETIS
12	Justiitsminister REIN LANG
14	Peaminister ANDRUS ANSIP
16	Kultuuriminister LAINE JÄNES
18	Keskkonnaminister JAANUS TAMKIVI
20	Sotsiaalminister MARET MARIPUU
23	Välisminister URMAS PAET
	RIIGIKOGU LIIKME MÕTELUSED
63	Urmas Klaas kodanikuks kasvamisest
76	Ene Kaups hiidlasena Toompeal
	HOBID
68	Visa motopere Rāpinast
	EESTIMAA AVARUSTES
24	Tõnis Kõiv Järvamaa turvalisusest
39	Jüri Kuusk noortest ja haritusest
40	Urve Tiidus igavesest linnast
54	Üllar Vahtramäe maamehe linnakodust
	MAAILM JA MEIE
50	Silver Meikar Aafrikas
	EUROOPA LIBERAALID
30	Kristiina Ojuland Euroopa liberalismist
	AJALUGU
32	Arto Aas pronksiööst
	HUVITAV
28	Hannes Astok innovatsioonist
	UUS TEGIJA
58	Väino Linde Pärnu uuest linnapeast
78	Taimi Samblik suhtlemisest
80	Superpeasekretär Karl Tammest
	PERE
66	Cathy Korju-Tullkvist armastusest
	INTERVJUU
44	Ignar Fjuk loomeliitude ühispleenumist
	JÄRJEJUTT
60	„Parem tee”
36	Annika Arras Oravavõrgust
42	Lauri Luik maratonist
64	Rein Aidmaga köögis
72	Kalev Kukega Uus-Meremaal

Ja palju muud...

TOIMETUSE VEERG

Õhk on numbritest paks

Terve toaseina saaks täita paari nädala jooksul ilmunud artiklitega, mis võtavad lahata majanduskasvu pidurdumist kirjeldavaid numbreid. Numbritega mängimine tundub üldse ühe vigureid täis asjana. Siseministeeriumil ja statistikaametil oli näiteks mai keskel üllitatud uudise valguses sadadesse küündiva erinevusega arusaam sellest, kui palju inimesi mullu Eestis sündis ja palju elutee lõpetas...

Numbrita taga on inimesed. Ignar Fjuk meenutab selles Reformikirja numbris kaksikümne aastat tagasi toimunud Loomeliitude pleenumit ja tõdeb: on eluliselt tähtis, et liiguksime Eestis edasi kõik koos, oleme rahvusena nii väikesed, et ei saa lubada luksust kedagi maha jätta.

Kiusatuses tuleb isegi veidi numbritega mängida. Reformierakonna liikmete arv on viimastel aastatel jõudsalt kasvanud ja küündib 7000 piirimaile. Erakond valitakse vaadete pärast, aga erakonnaga liitujatel on enamasti poliitikupisik südames. Kui 500 inimest teadvustavad endas selle pisiku olemasolu, valmisoleku poliitika ühel eluhetkel ka päristööks võtta, ennast sellele mõeldes koolitavad, saavad meie valimismekirjad järgmisel sügisel kohalike valimiste eel oluliselt tugevamad.

Veel üks number – 153 044 inimest, kes veidi enam kui aasta tagasi andsid Riigikogu valimistel oma hääle Reformierakonnale. Mis neid inimesi ühendab? Kas kohtuti vaid korra sa-lajas valimisedelile risti tehes? Mida mõeldakse praegu, mida oodatakse? Kui kümnendikki neist võtaks vaevaks seda valitutele vahel ütelda, oleks poliitikutel ühest küljest keerulisem,

teisalt aga palju lihtsam oma tööd teha.

Numbrid jäävad numbriteks. Eesti ei pea jagunema kaheks: nendeks, kes prügi metsa viivad ja nendeks, kes seda sealt koristavad.

Reformikirja toimetis	www.reform.ee/reformikiri
Tõnismägi 9 10119 Tallinn telefon 680 8080	Peatoimetaja: Peep Lillemägi peep@reform.ee Vastutav väljaandja: Annika Arras annika@reform.ee reformikiri@reform.ee

Kõik õigused kaitstud. © Eesti Reformierakond 2008

Eesti asi: tegu või silt?

Poliitikas on ikka hetki, kus tekib küsimus: miks olen siin ja teen seda, mida teen. Ühte head sõpra ja võitluskaaslast ümber sõnastades ütleksin, et „kui me selle peale pehmed ei paistaks, võiks ju teistele välja öelda, et tegelikult ajame Eesti asja ja eesmärk on oma riigi jaoks midagi suurt ja olulist ära teha”.

Neid, kes väidavad, et nad ajavad Eesti asja, on viimasel ajal nii kole palju signenud, et tõesti, raske on eristada neid, kes teevad seda südamega ja vastustundest oma positsiooni ja võimaluste ees, ning neid, kes teevad seda sildikese pärast. Leidub mõlemaid.

Võtame või Riigikogu liikmed, kes käisid ja löid kaasa „Teeme Eestimaa puhaks!” kampaanias. Tegid nad nüüd seda sildi pärast või mitte? Või kadunud Aadu Luukas, kellega mul oli korduvalt võimalusi mõtteid vahetada – kas tema ühiskondliku leppe algatus oli ilus silt või sisemine vajadus midagi ühiskonnale tagasi anda? Või ettevõtja Urmas Sõõrumaa, kes oma heategevusliku sihtasutuse kaudu aitab neid, kes abi vajavad. Selliseid ettevõtjaid on palju.

Inimese motiive on raske, kui mitte võimatu hinnata. Minu isiklik siseveendumus on, et kui inimene teeb head, siis on see suur asi selles porises maailmas, olgu ta motiivid millised iganes. Isegi Riigikogu liikme puhul.

Mitu aastat olid ajad nii lahedad, et riigile laekuvat raha ei pidanud kuigi pingsalt lugema. Nüüd jälle peab. See on ühtele võimalus ja teistele häda. Häda neile, kes on andnud lubadusi, mida rahval tegelikult vaja ei ole ja võimalus neile, kes tahaks teha otsuseid, mida on ammu vaja. Näiteks uus töölepinguseadus vastu võtta.

Kirjutan seda lugu mai keskel, nii et trükki jõudmise ajaks võib olla muutunud mõndagi, kuid täna tundub mulle, et peame iga päev endalt küsima: mis on need suured asjad, mille ajamiseks kokku tulime? Üldiselt küll – Eesti asi. Aga mis see Eesti asi siis on – naisekandmisvõistlus või jalatahapanemise konkurss? Meie jaoks on see olnud majanduslikult edukas, uuendusmeelne, tervete peredega oma ja vaba riik.

Eestis on vähe neid ettevõtjaid, kes julgevad avalikult öelda – kohalikku majanduskeskkonda määrab vaikselt enim ja kindlasti kõige kiiremini turul pakutava raha hulk ja meie tingimustes peamiselt kaks

suurt panka. Kõige selgemalt ütles seda viimati Viktor Levada. Tsiteerin teda vabalt, ta ehk andestab, kui pisut mööda panen, aga tema sõnum oli lihtne – mis transiidi mõjust te siin räägite? Mis suhtest Venemaaga te räägite? Minge panka

ja küsige, mis edasi saab. Sest raha annab või ei anna pank.

Nii ongi. Kui maailmamajandusega koos jahtuva Rootsi kuningriigi pankades asutakse närviliselt koostama kriisiplaan, siis mõjutab see ka meid. Ja Rootsit mõjutab muu maailm.

Headel aegadel, kui laenuraha läks odavamaks, ja see, kes polnud kinnisvaraarendaja, oli tossike, polnud kuskilt kuulda karjatusi – valitsus, andke meile plaan. Kõik teadsid, mida teha – osteti odavalt ja müüdi pisut kallimalt. Vähem oli neid, kellel jätkus julgust jääda truuks oma liistudele, nagu üks tubli kingsepp jääma peaks.

Täna on vastupidi, need, kes ajasid oma asja, ajavad seda edasi ja need, kes tegid kõrvalhüppeid võivadki sinna kõrvale jääda. Ja nii nad seal hüüavad – valitsus – andke meile plaan! Ma ei eita, et riigil peab olema suund, kuid riik ei hakka Reformierakonna vaate järgi kunagi pumpama raha majanduse kunstlikuks püstitoidmiseks. Riik saab olla efektiivne, sekkudes nii vähe kui võimalik ja seda nii heal kui halval ajal.

Veel üht ettevõtjat tsiteerides – Viljar Arakas oli see, kes ütles: The Economisti lugedes võid Eesti majanduse arengutega olla paremini kursis, kui Eesti ajakirjandusest seda kunagi teada saaks. Jälle nõus – ise eelistan ka välispressi. Vähem

Meie jaoks on Eesti majanduslikult edukas, uuendusmeelne, tervete peredega oma ja vaba riik.

Mitu aastat olid ajad nii lahedad, et riigile laekuvat raha ei pidanud kuigi pingsalt lugema. Nüüd jälle peab.

Kristen Michal Reformierakonna kontoris koosolekut juhatamas (pildil veel Remo Holsmer ja Annika Arras).

Foto: Lea Tammik

vahtu, vähem kollast jampsi ning rohkem sisulist analüüsi ja infot.

Millele vihjan – vihjan sellele, et elu on selline nagu elad ja see riik on selline nagu erinevad osapooled selle teevad. On inimesed, kes valivad head teha. On inimesed, kes otsustavad vaikselt enda ja teiste majandusliku saatuse üle. On inimesed, kes kirjutavad neist. Ja on inimesed, kes loevad selle kõige trükitud peegeldusi seinalt.

Eesti on vaba riik, vabade inimestega. Seda, kas oled edukas, määrab sa ise, mitte ei määra sinu eest riik ega istuv valitsus. Enim, mida valitsus teha saab, on kõrvaldada meie teelt tõkkes või neid sinna asetada. Ja meie ülesanne on seista vastu lolluse pealetungile. Isegi kui sellele on paljulubav plakat otsaette kruvitud – näiteks jutt eelarverahaga majanduse

clavdamisest või riigi tellimustega mingi majandussektori püsti hoidmisest.

Nüüd lõppu ka numbreid, nagu toimeetus palus – töötus on 4,2%, mida on endiselt vähem kui turu jahtumiseks ja palgakasvu pidurdumiseks vajalik oleks. Seega palk kasvab veel, sest töökäsi pole. Hea uudis töötajatele, halb uudis ettevõtjatele ja majandusele tervikuna.

Inflatsioon alaneb, viimati 11,4%. Kõik analüüsid viitavad sellele, et inflatsioon alaneb. Hea uudis enamusele. Lätis on inflatsioon näiteks 17,5%, Leedus 11,7%. Euroopa keskmine siiski 3,3%. Majanduskasv oli viimati 0,4%, mida on palju vähem, kui kiire kasvuga uhkeks läinud meel taluda suudab. Lootustandev uudis on, et analüütikud ütlevad, et ekspordinumbrid on head ja kasv suureneb aasta teises pooles. Eks

näis, Jüri Kõo käskis need analüüsid lõkkeks teha ja mulle see mõte meeldib. Loodusest on kahju.

Ja viimane number – loodan, et suvi tuleb soe, kirjutamise hetkel oli väljas 11 kraadi, kuid lubatakse lörtsi. Tont teab, kellele see nüüd hea ja kellele halb on. Igatahes loodan, et suvi tuleb ilus, kõigil on aega puhata ja lähedaste-sõpradega suhelda. Järgmisel suvehakul on sellest hetkest, kui Reformikiri Sinuni jõuab, jäänud europarlamendi valimiseni napid kaks nädalat. Ja siis räägime hoopis tõsisemat juttu. Ilusat suve!

K. Michal

Kristen Michal

Siim Kallas ütleb, et aeg-ajalt Brüsselist Eestisse tulles ta ikka üllatub. Seal, kus varem olid tühjad kohad, on nüüd majad. Mõned on koledad, aga palju on ka ilusaid. „Massiivne ehitustegevus, mis viimastel aastatel toimunud, on kindlasti üks asi, mis silma torkab,” lausub ta.

Foto: Euroopa Komisjon

Siim Kallas:

Peep Lillemägi

Euroopa ja Eesti suurim oht on keskpärasus

Euroopa Komisjoni asepresident ei loe end kinnisvaraekspertiks, kuid märgib ära, et kinnisvarahindade tõus Eestis on olnud väga äkiline. „Kui vaatan hinnapakkumisi Tallinnas ja Brüsselis, siis tundub, et hea korteri

saab Brüsselis juba odavamalt kui Tallinnas,” lausub ta lisades, et see pole sugugi hea. „Kinnisvarahinnad lähevad sisse eluasemekuludesse, see tõstab tööjõukulu ja vähendab riigi konkurentsivõimet,” ütleb Kallas.

Samas on ehitus ja kinnisvaravahendus on olnud üheks Eesti majanduskasvu edasivijaks. Kui see väheneb või peatub, tuleb välja majanduse tegelik konkurentsivõime, ekspordivõime, võime müüa siin toodetud maailmaturgudel. „Igatahes kinnisvara kui nähtus, aktiivse ehitamise ja spekulatsioonide objektina on esile kerkinud sellel ajal, kui mina olen Eestist ära olnud,” märgib Siim Kallas.

On ka asju, mis pole muutunud. „Tallinn on endiselt must. Ka Brüsselis on räpasust: prahti visatakse maha, kuid sellist asja nagu Tallinnas: kõnnid paar tänavavahet läbi linna ja kingad on tolmused, seal pole. Kui inimesed üksteisel külas käivad, siis kingi reeglina ära ei

Jätkub lk 8

Siim Kallas kinnitab, et kogu maailma majandus on muutumas.

Foto: Euroopa Komisjon

➤ Euroopa Komisjoni asepresidendina Euroopa minipargis Eurokomisjoni hoone maketti avamas.

Foto: Euroopa Komisjon

võeta. Tallinna tänavate räpasus on asi, mis pole muutunud. Ja Eesti pealinna teed-tänavad on silmatorkavalt viletsa kvaliteediga, kui Euroopa linnadega võrrelda.”

Kallas kinnitab, et vaatamata pronksiöö sündmustele ei lähe Eestil halvasti ja Eesti paistab Euroopas positiivsena välja.

Maailma majandus on muutumises

Keerulised ajad on maailma majanduses tervikuna. Ehitustegevus on pidurdunud mitte üksnes Eestis, vaid ka näiteks Hispaanias, kus see pikka aega oli riigi majanduse liikumapanevaks jõuks. Ent Kallas toob positiivse näitena Saksamaa, mis ekspordib endistviisi väga palju, on maailma suurem eksportöör, suuremgi veel kui Hiina.

Eesti ekspordi arendamiseks on võimalused olemas. „Ostjate jaoks on see probleem, kuid toiduainetetööstusele pakub samas arenguvõimalusi. Kõik sõltub sellest aju- ja energiavõimekusest, mis Eesti inimestel, Eesti ettevõtjatel on. Viimase paarikümne aasta suured struktuurimuudatused näitavad, et mõnedki ettevõtjad jätkavad jätkuvalt majandussektorites, kus suurt edu loota pole. Teised on ühekordsete tehingutega teeninud väga korraliku, isegi väga suure hulga raha.”

„Kahjuks näeme Eestis sedagi, et üli-soodsalt ettevõtete osaluse müünud inimesed ei oska oma rahaga midagi peale hakata. Kui Tallink, kelle suhtes muidugi on väga vastandlikke arvamusi, võtab üle oma konkurente, siis

pankadega on läinud hoopis vastupidi. Miks ei võinuks hoopis Eesti pangad üle võtta Rootsi ja Soome panku, mis pangandustehnoloogiliselt ei kuulu maailmas sugugi tippliigasse? Et andsime oma positsioonid siin ära, on mõnes mõttes ka sügav pettumus. Sama seis oli Eesti metsatööstuses, kus edukalt töötav laienemisvõimalustega ettevõtte müüdi soomlastele. Soome metsandussektoris aga mahud vähenevad,” räägib ekspeaminister, kelle juhitud valitsus lõpetas edukalt liitumisläbirääkimised Euroopa Liiduga.

Kallas lausub, et teda teeb nukraks, kui Eesti ettevõtted ei liitu omas harus mitte maailmas juhtivate ettevõttekettidega, vaid järgmise liigaga. „Praegu on kõik takistused maas, turud on vabad, saab

Eesti pealinna tänavad on Euroopas silmatorkavalt viletsa kvaliteediga.

laiendada tegevust Euroopasse. Neid võimalusi tuleks rohkem kasutada,” ütleb ta.

Loomulikult on see ettevõtjate oma valik. Eks kõik väsivad. Kuid uusi ettevõtteid, uusi ettevõtjaid, kellel oleks äriideid, kes võtaksid riske, ei tule Eestis juurde nii kiiresti, kui võiks ja peaks.

Riigi edu võti on haridus

Eesti haridussüsteem on tuleviku võtmeks nii Eestis kui Euroopas. Seda teemat arutatakse lõputult. Nii Eesti kui Põhjamaade alghariduse tase on päris korralik. Seda kinnitavad hiljaaegu ka rahvusvahelised hindamistestid. See teeb rõõmu. Anglo-ameerika maad kurdavad oma keskmise alghariduse madala taseme pärast. On olemas eliitkoolid, kuid laiem mass õpilasi on hariduse saamisel nigelamal järjel kui Euroopas. Ent kõrghariduses löövad anglo-ameerika ülikoolid teisi pika puuga. „Keskpärase dotsentide võim ei ole nii suur kui Euroopas,” lausub Kallas. Haridussüsteemi ja teadussüsteemi reformi takistabki keskpärasus.

Keskpärasusel on Euroopas palju suurem võim kui Ameerikas.

Igasugune soov kontsentreerida ressursse mingitele olulistele valdkondadele põrkab suurele vastuseisule. Vahest ei olegi erasektor ainuke võimalik lahendus, nagu Reformierakond arvas kümnekond aastat tagasi, kuid konkurentsita head teenust ei taga.

„Belgia meditsiin on siin heaks näiteks. Konkureerivad arstid, konkureerivad ravikindlustussüsteemid, mis ei taotle

➤ Kodus abikaasa Kristi seltsis on vahel aega ka saksofon kätte võtta.

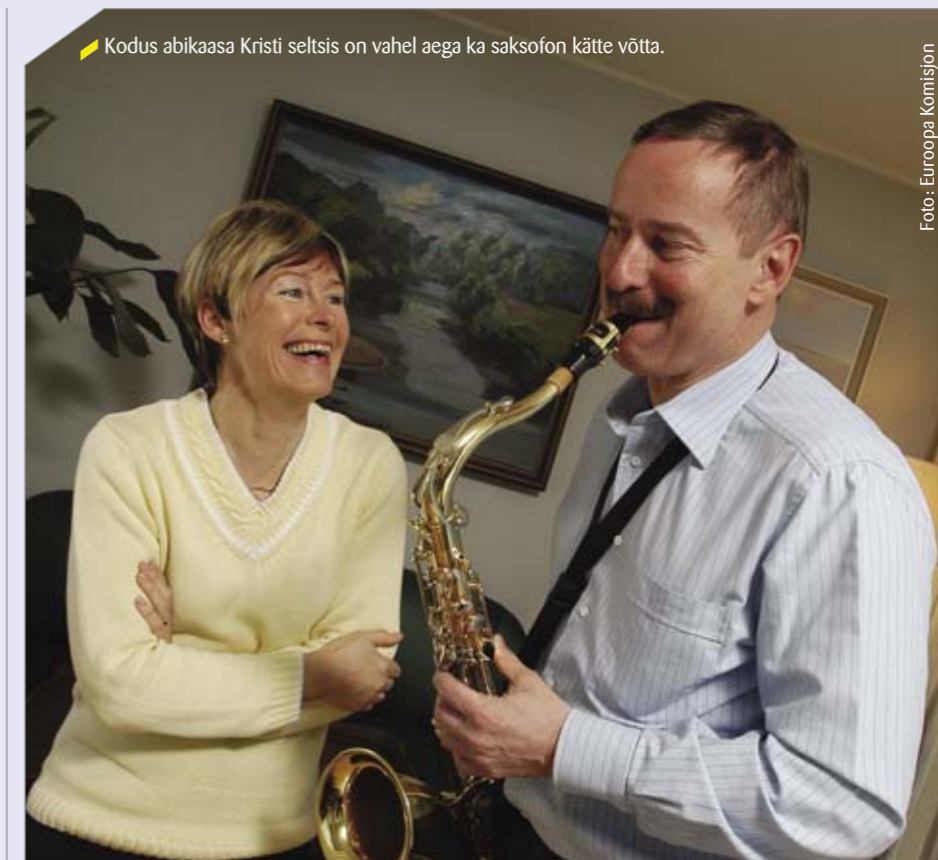

Foto: Euroopa Komisjon

kasumit, küll aga efektiivsust ja tarbijate rahulolu. Tunned, et patsiendiga tegeldakse, järjekorradki ei ole pikad,” lausub Kallas.

Valitsuse töövahend on eelarve

Negatiivse lisaelarve tegemine Eestis on Kallase hinnangul märk tugevast ja tegusast valitsusest. „Prognoosidega eksitakse kõikjal. Tähtis on adekvaatselt reageerida, kui selgub, et prognoosid ja tegelikkus lahknesid. Tihti nähakse lahendust laenamises. Neid riike, kes suudavad otsustada eelarve kärpimise, ei ole väga palju.”

Eesti rahanduse ja majanduse juhtimine ei ole Kallase hinnangul viimastel aastatel muutunud ning siin aastatuhandevahe-

tusel kehtestatud põhimõtted on jäänud samaks: konservatiivne rahanduspoliitika ja tasakaalus eelarve. „Valitsuse ainus instrument, millega midagi mõjutada, ongi eelarve. Kuidas sellega toimetatakse, näitab valitsuse võimekust,” lausub Reformierakonna auesimees.

Siim Kallas ei soovi midagi ütelda Eesti ajakirjanduses levinud kuulduste kohta nagu kandideeriks ta europarlamenti valimistel. „Enne 2009. aasta kevadet ei saa ega taha ma rääkida sellest, et jätkan ka edaspidi Euroopa Komisjonis või hakkam tegema midagi muud. Ükskõik milline seisukohavõtt selles asjas muudab minu töötegemise oluliselt keerulisemaks. Praegu töötan Euroopa Komisjoni liikmena, tööd on palju, see on huvitav ning mingeid muid poliitilisi seisukohti tuleviku suhtes ma ütelda ei soovi.”

Üks küsimus Siim Kallasele:

Mis muutub Venemaal pärast presidendivahetust?

Olen alati olnud seisukohal, et Venemaal toimuva ennustamine ei ole väga tänuväärne tegevus ja soovitanud neile, kes ennustada püüavad: ootame ära. Praegu näib, et presidendivahetus Venemaal ei muuda väga palju. President on Venemaal alati olnud väga võimukas isik, kuid vaadates viimase aja arenguid, seda, kuidas võimu kontsentreeritakse peaministri kätte, võib öelda, et kui Putinist saab peaminister, ei muutu Venemaal midagi.

Kaukaasias toimuvat tuleb tähelepanelikult jälgida.

Nii Venemaa kui ka rahvusvahelise poliitika peaküsimus on kevadel 2008 Kaukaasias toimuv. Mis saab Gruusiast? Gruusia ja Abhaasia suhetes on ajaloolist ülekohut, nad on omavahel sõdinud. Suhteid mürgitab rahustevaheline konflikt. Gruusia sõjaline võimekus on suurenenud, kõlab arvamusi, mis soovivad Abhaasiat rünnata, sõjalise konflikti oht on suurem kui eales varem. Abhaasias asuvat

Vene vägedel on olemas sõjaline võimekus ja Kaukaasia sõjakogemus. Mingite avalduste peale Venemaa kindlasti ei tagane. Gruusia naaber on Azerbaidžaan, kes ei ole unustanud Mägi-Karabahhi ja soovib seda tagasi võtta. Must stsena-

arium võib kaasa tuua Venemaa liitlaskohustused Armeenia ees, mida ta kindlasti täidab. Samas piirkonnas on Tšetšeenia, kelle käitumine võib konflikti korral olla täiesti ettearvamatut.

Suuremahulise sõjalise konflikti oht Kaukaasias ei ole küll väga suur, kuid see on olemas. Ja pole sugugi võimatu, et sellise konflikti puhkemisel on Venemaa ja Läänemaailma vastasseis suurem, kui varem. Tahan aga rõhutada, et kogu Euroopa projekti mõte on rahu. Euroopa ei võta, ei saa võtta, üheski vastasseisus teist hoiakut, kui see, et sõda Kaukaasias tuleb vältida kõikide vahenditega. ✓

Koos kolleeg Benita Ferrero-Waldneriga konverentsi „Naiste hääl, rahu hääl” avamisel.

Foto: Euroopa Komisjon

Tennisemänguks püüab Siim Kallas ikka aega leida.

Foto: Euroopa Komisjon

Ettevõtjaõigusest kaasaegsete vangimajadeni

Justiitsministri kabinetis sünnivad otsused, mis kujundavad Eestist turvalist õigusriiki.

Martin Tahvonen

Väga suur töö on justiitsministeeriumis viimastel aastatel ära tehtud ettevõtlust puudutava õiguse vallas. Ettevõtja õiguse tegevuskavast on tänaseks juba jõustunud seadusemuudatused, mis võimaldavad teha ärireistrisse kandeavaldusi kiirmenetluse korras läbi Ettevõtja Portaali, muuhulgas ka asutada portaali kaudu firma juba kahe tunniga. See on eriti mugav maapiirkondades ja väljaspool keskusi toimetavatele ettevõtjatele, kes ei pea nüüd iga kandeavalduse tegemiseks linna notari juurde sõitma.

Samuti on muudetud ettevõtete B-kaardi andmed inimestele tasuta kättesaadavaks, korrastatud on ettevõtjate tegevusalade läbipaistvust ärireistris, riigilõivud on muutunud kulupõhiseks ning kaasajastatud on majandus- ja maksusüütegusid puudutavat karistusõigust. Registrate ja Infosüsteemide Keskus on sõlminud koostöölepingu sihtasutusega Tallinna Ettevõtlusinkubaatorid, mille raames pakutakse alustavatele ettevõtetele praktilist nõu Registrate ja Infosüsteemide Keskuse poolt pakutavate e-teenuste kasutamiseks.

Võlausaldajatele parem kaitse

Riigikogu on seadustamas tsiviilkohutemenetluse seadustiku muudatust, mis loob õigusliku aluse maksekäsu kiirmenetluse jaoks. Lisaks sellele, et maksekäsuasjade koondamine ühe kohtu pädevusse muudab nende menetlemise kiiremaks, on regionaalsest aspektist oluline asjaolu, et maksekäsu kiirmenetluse asju hakatakse menetlema

mitte pealinnas, vaid hoopis Läänemaal, Haapsalu kohtumajas.

Maksekäsu kiirmenetlus on formaliseeritud menetlus, mis võimaldab võlausaldajal hagimenetlusest kiiremini ja väiksemate kulutustega saada täitedokument (maksekäsk e. kohtuotsus). See puudutab otseselt väga paljusid füüsilisi ja juriidilisi isikuid. Kaudselt puudutab see kõiki, kellel tegemist rahaliste kohustustega.

Eelmisel aastal esitati ligi 32 000 maksekäsuavaldust. Mida efektiivsem ja paremini toimiv süsteem, seda rohkem hakkavad inimesed maksekäsumenetluse võimalust kasutama. Mida rohkem seda võimalust kasutatakse, seda enam asju seal lahendatakse ning seda vähem asju on vaja lahendada üldises hagimenetluse korras.

Hästi toimiva maksekäsumenetluse tulemusena lühenevad seega tsiviilkohtus menetlustähtajad. Lisaks läheb õigusemõistmine maksumaksjale selle tulemusena ka odavamaks, kuna maksekäsumenetlus on üldisest hagimenetlusest mitu korda odavam.

Viru vangla löi sadu uusi töökohti

Valitsus on heaks kiitnud ja Riigikokku saatnud justiitsministeeriumis väljatöötatud korrupsioonivastase strateegia aastateks 2008–2012, mis keskendub korrupsiooni vältimisele erasektoris, tervishoius ning erakondade rahastamisel.

Justiitsministeeriumi haldusalas on üks suuremaid ja edukamaid regionaalse tähendusega projekte vaieldamatult Viru vangla valmimine. Lisaks asjaolule, et tegemist on Euroopa ühe kaasaegseima vanglaga, mida on käidud juba vaatamas kõikjalt Eestist ning välismaaltki, lõi vangla piirkonda juurde 350 hea-palgalist töökohta. Näiteks on valvuril võimalik Viru vanglas teenida kuni 17 000 krooni kuus.

Eesmärk on, et karistuse kandnud ei paneks toime uusi kuritegusid.

„Taolist tüüpi vangla eesmärgiks on ikkagi see, et karistuse ära kandnud inimesed ei paneks vabaduses toime uusi kuritegusid,” lisas Lang, viidates Viru vangla kaasaegsusele ning rehabilitatsioonivõimalustele.

Võlgade sissenõudmine muutub lihtsamaks.

Mida rohkem seda võimalust kasutatakse, seda enam asju seal lahendatakse ning seda vähem asju on vaja lahendada üldises hagimenetluse korras.

Andrus Ansip: Väikeriigi kapital on usaldus

Viimasel ajal on negatiivse lisaelarve koostamise kontekstis palju juttu olnud sellest, et valitsus peab erandi tegema kaitsekulutustele ning teadus- ja arendustegevuse investeringutele. Olen endiselt seda meelt. Ühel väikesel riigil ei ole palju peale usalduse pakkuda. Me peame rahvusvahelisi lubadusi täitma ja see tähendab tänavuste kaitsekulutuste hoidmist 1,8% tasemel SKPst. Sellega näitame oma pühendumist kollektiivkaitse printsiibile. Olles saanud väga palju abi lääne partneritelt, on meie moraalne kohus võimalusel ise julgeolekualast abi anda.

Ka teadus- ja arendustegevusel on Eesti konkurentsivõime säilitamisel ja suurendamisel võtmeroll. Kogu Läänemere regiooni edukus üleilmastuvas majanduses sõltub tulevikus teadmismahukate toodete ja teenuste arendamisest. Eesti teadus- ja arendustegevuse tulemuslikkus on viimastel aastatel pidevalt tõusnud, sealhulgas kulutused – aastatel 2001–2006 kasvasid Eesti kulutused teadus- ja arendustegevusele Euroopa Liidu liikmesriikidest kõige kiiremini. 2006. aastal jõudsimeni 1,14%ni SKPst. Sellega jääme

küll endiselt meie naabritele soomlastele veel ligikaudu kolm korda alla, kuid meie teaduse võimekus on märkimis-

Peaminister kinnitab, et eelarvekärbete ajal tuleb Eesti riigil valida olulised valdkonnad, mille rahastamises lepitakse tingimusteta kokku.

väärselt tõusnud. Ka see on valdkond, mis tagab Eesti-suguse väikeriigi usaldusväarsust rahvusvahelisel tasandil.

Samas on Eesti suurim väljakutse majanduse struktuursete muutuste ajal

Eesti suurim väljakutse on majanduse struktuursete muutuste ajal kohaldada meie haridussüsteemi selliselt, et see arvestaks senisest rohkem tööturu vajadustega.

kohaldada meie haridussüsteemi selliselt, et see arvestaks senisest rohkem tööturu vajadustega. Eestlaste üldine haridustase on väga kõrge – kui Euroopa Liidus on

kõrgharitud elanikke keskmiselt 22,8% kogu elanikkonnast, siis Eestis on see protsent 33,3. Samas osales 2006. aastal

elukestvas õppes vaid 7% elanikkonnast. Elukestvas õppes osalevate inimeste arv peab suurenema. Seeläbi suureneb ka tööturu paindlikkus ja Eesti ettevõtete ekspordivõimekus.

Kuigi prognoositust tagasihoidlikumad laekumised ja omavalitsuste kulude suurendamine on sundinud valitsust kulutusi kriitilise pilguga üle vaatama, suureneb riigieelarve võrreldes möödunud aastaga 11 miljardit krooni. See on üks suurem eelarvekasv läbi aegade. Ka 2009. aasta eelarve kulutuste maht kasvab kevadprognoosi kohaselt veel 7 miljardi krooni võrra. ▀

Peaminister Andrus Ansip on korduvalt külastanud välismissioonil viibivaid kaitsevälasi.

Ringiraha tulemine

Varsti möödub pea aasta, kui kultuuriminister alustas ettevalmistustööd Reformierakonna ühe valimislubaduse, ringiraha seaduseelnõuks vormimiseks. Ministrina olen aasta jooksul ringiraha põhimõtteid tutvustanud viieteistkümne maakonnaviisiidi käigus, erinevatel üritustel, aga ka mitmel välisviisidil. Tagasiside on üldjoontes olnud vaid positiivne ning uue korra jõustumise ootus üha suureneb. Sellest annavad märku ka kümned ja kümned e-mailid ja telefonikõned, mis ministeeriumisse tehakse ning kus küsimus vaid üks: Millal ometi ringiraha tuleb? Viimati andis ideele omapoolse toetuse Eesti Maaomavalitsusliidu volikogu. Mai alguses Põhja- ja Baltimaade kultuuriministrite kohtumisel Stockholmis tegid kõik kohalolnud ministrid ülevaate oma riigi laste- ja noortekultuuri särvamatest projektidest ja tulevikuvisionidest. Meie ringiraha kontseptsioon sai väga positiivse vastuvõtu ja tunnustuse osaliseks.

Samas tuleb tunnistada, et aasta, mis on kulunud ideest teostuseni jõudmiseks, on päris pikk aeg ja on mitmekordselt ületanud mu enda poolt eesmärgi täideviimiseks püstitatud lõpptärmit. Kindlasti on venimisel omamoodi "süü" selles, et tegemist on väga hea ideega, mille on välja käinud ning mida on teostamas Eesti populaarseim erakond. Tagantjärele tark olles oli see kõik oodatav, aga tekitas ikkagi üllatusmomendi, kui nii mõnedki osapooled hakkasid vaa-

Kultuuriminister Laine Jänes on veendunud, et ükskord tuleb ringiraha niikuinii. Millal täpselt, on majanduslikult keerulistel aegadel raske öelda. Töö õige asjast jätkub igal juhul. Kuidas aga ringiraha süsteem välja töötati?

tamata kokkulepetele püstitama erinevaid takistusi, mida võiks üldnimetajaga kokkuvõttes kutsuda – menetlemisega venitamiseks. Aga peamine on, et täna on see lastevanemate poolt kaua oodatud eelnõu valmis, läbinud Riigikogus esimese lugemise ja loodetavasti saab veel enne Riigikogu suvepuhkust vastu võetud.

Pika menetluse käigus on seaduseelnõusse sisse viidud ka mõned muudatused võrreldes ringiraha esialgse kontseptsiooniga. Muudetud sai seaduse raken-

Foto: TYYP®

dumise tähtaega, aga üheks olulisemaks muudatuseks on, et seaduseelnõusse ei ole sisse kirjutatud summat 2000 krooni aastas, vaid ringirahaks ettenähtud summa selgub iga-aastaste riigieelarve läbirääkimiste käigus vastavalt konkreetse aasta eelarve võimalustele. See oli kompromiss, et eelnõu valitsuses vastu võetaks. Ja seepärast on täna kummastav lugeda ja kuulata koalitsioonipartnerite ettepanekuid, mille sisu on viia eelnõu samasse seisusse, kui see oli alguses.

Ringiraha kehtestamisega kaasneb ringide registreerimisnõue. See annab ka ülevaate huvitegevuse praegusest seisust Eestis. Edaspidi koondub ühtsesse andmebaasi värske info selle kohta, kui palju lapsi on huvitegevusega hõivatud, milliseid erialaseid ringe Eestis tegutseb või millised ringid on laste seas hinnatuimad. See on abiks süsteemi korrastamisel ja järgmiste sammude astumisel, sest pikemas perspektiivis on eesmärk kaasata huvitegevusse aina rohkem lapsi.

Ringiraha aitab omal moel kaasa ka Eesti piirkondlikule arengule, andes kindluse uute huvitegevusvõimaluste tekkeks neisse paikadesse, kus need praegu puuduvad. Eriti väiksemates omavalitsustes, kus rahakott õhem ja seega ka võimalused väiksemad. Eks ole ju tõsi, et mida rohkem võimalusi noortel vaba aja sisustamiseks, seda rohkem jõuame ennetada nende riskikäitumist.

Siinkohal tutvustaks veelkord lühidalt ringiraha ehk noorsootöö seaduse, haridusseaduse ja huvikooli seaduse muutmise seaduse eelnõu põhimõtteid:

- Ringiraha on mõeldud aastase pearahana kõikidele lastele, kes käivad ükskõik millises huvikoolis, spordiklubis või huviringis, sõltumata nende omandivormist. Sõltumata sellest, kas huviring on tasuline või tasuta.
- Lapsevanemal tuleb teha taotlus oma elukohajärgsele omavalitsusele ning sealt suunatakse raha huviringile tema lapse osalustasude katmise hüvitamiseks, kui ring on tasuline.
- Kui osalustasu huviringis puudub, võib omavalitsus kasutada raha huvihariduse edendamiseks, näiteks ringidele õppevahendite soetamiseks või ringijuhtide, treenerite ja õpetajate töö tasustamiseks.
- Juhul kui sobivat huvialaringi elukohajärgses omavalitsuses ei ole, saab vanem kasutada oma õigust ringirahale just selles naaberlinnas või -vallas, kus soovitu olemas.
- Ringiraha kasutamine on paindlik ka seetõttu, et seda on võimalik suunata mitmesse ringi korraga sel puhul, kui kahe ringi osalustasu jääb alla piirsumma.

Foto: Lea Tamnik

Jaanus Tamkivi: Metsad peavad jääma puhtaks

Mai alguses ühinesid 50 000 inimest selleks, et teha Eesti loodusesse visatud prügist puhtaks. Ei veetnud ka keskkonnaminister seda päeva oma kabinetis, kuidas teisiti.

Henri Arras

Jaanus Tamkivi käis oma kodukandis Saaremaal väljas isegi kahel päeval. Reedel alustati koos kalamees-tega ja koristati ära Lahtedevahe jõe kaldad ning 3. mail koristas minister Kihelkonna vallas Pidulas.

Tunded, nagu ilmselt kõigil tublidel inimestel, kes kaasa löid, olid vastuolulised. „Ühelt poolt suur rõõm puhtaks saanud territooriumist, teisalt ääretu kurbus, et meie ümber on nii palju inimesi, kellele koduümbruse puhas loodus korda ei lähe. Põnev leid oli see, kui telliskivihunniku alt tuli välja suhteliselt hästi säilinud Zaporozjets,” jagas Tamkivi saadud kogemusi.

Keskkonnaministeeriumil oli selle maailmarekordi väärilise massaktsiooni läbiviimisel üsna märkimisväärne panus anda. Toetati kampaaniat nii rahaliselt kui tegudega: osaleti ajurünnakutel, koosolekutel, suheldi jäätmekäitlejatega ja palju muud. Keskkonnaraha panustati kampaaniasse kokku 7,5 miljonit krooni.

Kuigi tulemusega rahulolev, soovib Tamkivi, et seda enam teha ei tule. „Kui [kampaania peakorraldaja] Rainer Nõlvak seda üritust mulle esimest korda tutvustamas käis, oli kohe selge, et see on toetamist väärt ettevõtmine. Aga mainisin ka kohe, et suur töö tuleb teha selleks, et me ei peaks üritust kordama. Juba varasematest kevadistest teeäärte koristamise kampaaniatest on ju teada, et enne seda sokuatati kraavipervedele uusi prügikotte.”

Keskkonnaraha panustati „Teeme ära” kampaaniasse 7,5 miljonit krooni.

Parimaks tulemuseks peab keskkonnaminister seda, kui üldised väärtushinnangud muutusid selliseks, mis enam ei luba inimestel prügi metsa alla viia. „Meediakampaania on olnud ürituse vääriline ja jõudnud usutavasti küll iga eestimaalasele. Need viiskümmend tuhat inimest tõenäoliselt ei kõnni ükskõikselt mööda grillijatest, kes oma õllepudeleid metsa alla loobivad, ega vaata pealt, kui naabrimees vana külmi- kut põllule veab.”

Kui keskkonnaministrilt küsida, millest selline probleem on üldse tekkinud, siis peab ta põhjuseks karistamatuse

tunnet. „Tänase seadusandluse järgi on prügistaja ka ülesleidmise korral süüdi väärteos. Selle eest aga asenduskaristust määrata ei saa. Ma mõtlen siin just seda, et süüdlase saaks saata koristama kas enda või teiste temasuguste tekitatud jama.”

Tamkivi ei pea seda ainsaks põhjuseks ja toob eraldi veel välja ka fakti, et kolmandikul omavalitsustest on jäätmevedu korraldamata. Loogika on lihtne – inimene, kellel on majavärvast või kortermaja kõrval prügikast, mille tühjendamise eest ta niikuinii maksab, ei hakka endale seda tüli ja kulu tegema, et läheb prügi metsa alla vedama.

Samas ei saa ka täna juba kehtivaid karistusi väikesteks pidada. Füüsilisele isikule on võimalik määrata kuni 18 000 krooni ja juriidilisele isikule 50 000 krooni trahvi. Tamkivi on ka ise uuele keskkonnainspeksiooni juhile Peeter Volkovile pannud südamele, et neil tuleb pingutada ja otsida tõendeid, viia läbi juurdlused ja karistada süüdlasi. „Niikaua kui tundub, et lihtsam ja ka odavam on kotikese jätmise metsa alla, ei muutu midagi. Südametunnistusega inimesed seda nagunii ei tee.”

„Teeme ära” kampaaniast meeldis keskkonnaminister Tamkivile kõige

rohkem see, et eestimaalased on õilsa eesmärgi nimel nõus kõvasti pingutama. Kampaanial oli üle 200 koostööpartneri, rääkimata rohkem kui viiekümnest tuhandest vabatahtlikust, lisaks ärgitas sinne kampaania ka leedulasi korraldama samal päeval suuremates linnades samasugust üritust. Tulemus oli igal juhul väärikas märk selle kohta, kuidas eestimaalased oma riiki selle 90. sünnipäeval austavad. Nüüd jääb vaid loota, et üheksakümne esimesel aastal uusi Zaporozjetseid välja kaevama ei peaks. ➤

Kolmandikul omavalitsustest on jäätmevedu korraldamata.

Ehk muutusid üldised väärtushinnangud selliseks, mis enam ei luba inimestel prügi metsa alla viia.

Enesetäiendamine esiplaanile

Uue töölepinguseaduse eelnõuga tahame tagada Eesti riigi arengu. Eelnõu peamised märksõnad on õppiv inimene ja ettevõtjasõbralik majanduskeskkond, sest see soodustab õppimist ja pidevat enesetäiendamist. Need omakorda aitavad kaasa majanduse elavdamisele.

Maret Maripuu

Praegu on meie tööõigus väga jäik ja ei vasta nendele ootustele, mis täna turul valitsevad. Meile on selles osas etteheiteid teinud nii IMF, OECD kui Euroopa Komisjon. Erinevaid riike võrreldes paigutatakse Eesti oma jäikuse tõttu edetabelite viimasesse otsa. Seaduse uuendamine ja kooskõlastamine Völaõigusseadustikuga annab tööõigusele uue hingamise ja ENSV töökoodeksi viimased paragrahvid saavad oma aja ära elatud.

Arenev ettevõtte

Eelnõu on suunatud kogu meie riigi arengule, millest võidavad nii töötajad kui tööandjad. Ettevõtjale on oluline eelnõu läbiv paindlikkus – töösuhete lõpetamine on lihtsam kui enne. Koondamised on valus teema, kuid ettevõtteid ei saa ega suuda kogu majanduses toimuvat nii hästi ette ennustada. Laias laastus võib öelda, et kolme aastaga kaovad umbes pooled ettevõtteid. Olen kindel, et ettevõtja ei

alusta tegevust selleks, et paari aasta pärast oma töötajaid koondama hakata.

Eluaegseid töökohti pole enam tegelikkuses palju järele jäänud ja töötaja peab olema valmis turu vajadustega kohanema. Kui ettevõtjale saab selgeks, et antud majandusolukorras tuleks tegevus üle vaadata, siis ei peateda karistama sellega, et koondamisest tuleb

pikalt ette teada anda ja suuri summasid välja käia. Võib-olla suudabajakonna töötajaga ettevõtte oma tegevust korraldada nii, et kogu kollektiivi asemel jäävad vähemalt pooled. Need, kes jäävad, saavad ikkagi oma töö säilitada.

Õppiv töötaja

Majanduse arengu esmaseks eelduseks on töötajad, kelle oskused vastavad turu vajadustele. Kvalifitseeritud tööjõu puudus on olnud viimase viie aasta jooksul olulisemate tegurite seas, mis majanduse arengut takistavad.

Seaduseelnõu keskendub sellele, et töötajale luua uusi õppimisvõimalusi. Töötajale annab kindlustunde, kui ta

saab enda oskusi täiendada. Samas on koolitamine soodne nii ettevõtja kui töötaja jaoks.

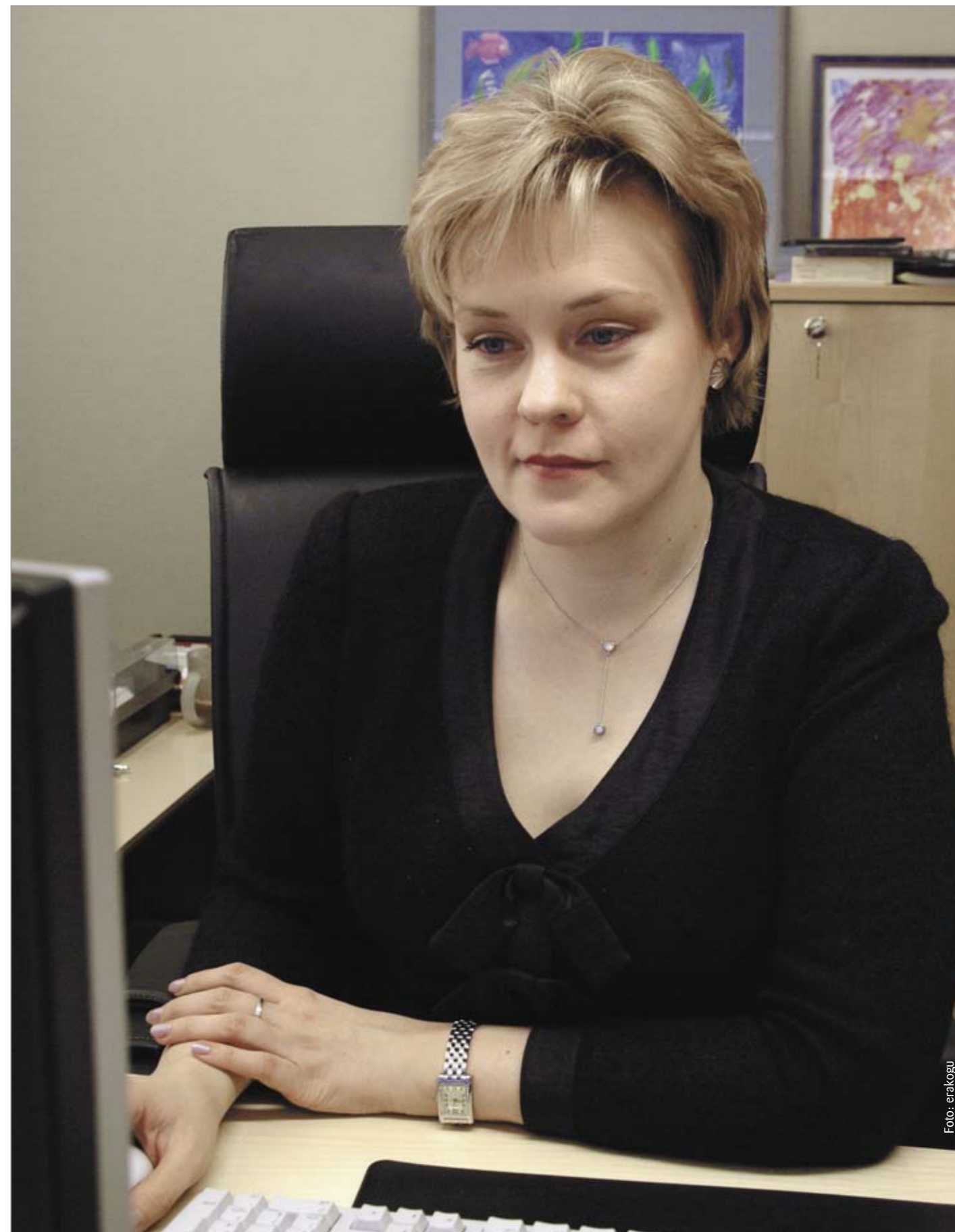
Töötaja oskuste arendamine ja enesetäiendamine on nii töötaja enda kui ettevõtte huvides. Samas ei peaks inimene selle arvel ohverdama oma vaba aega, perega koosviibimise hetki või võtma suisa palgata puhkust. Uus

eelnõu pakub pikemat õppepuhkust, mille jooksul palk säilib – töötaja saab 20 kalendripäeva jooksul aastas keskenduda enesetäiendamisele, ilma et see tähendaks sissetuleku vähenemist. Eelnõu eesmärk ei ole aga kindlasti ainult koolitusvõimaluste pakkumine. Jäävad alles sotsiaalsed garantiid – töötuskindlustuse süsteem toetab töö kaotanud inimest, kasvab töötutoetus. Riik pakub mitmeid teenuseid inimestele leidmaks endale uus ja meelepärane töö.

Eesti riik vajab uut tööseadust. Kiirelt muutuv majandus dikteerib oma tingimused ja enam ei ole reaalne, et töökohti parandatakse põlvest põlve. Selleks, et turul hakkama saada, peab oma oskusi ja teadmisi pidevalt arendama. Eelnõu aitab sellele oluliselt kaasa.

Uus töölepinguseaduse eelnõu võimaldab pikemat õppepuhkust.

Eluaegseid töökohti pole enam tegelikkuses palju järele jäänud ja töötaja peab olema valmis turu vajadustega kohanema.

Tööseadus ei tee lapsevanemale liiga

Reimo Nebokat

Edukas töötaja on see, kes julguse kokku võtab ja kohandub vastavalt turu nõudlusele. Hea lapsevanem on jälle see, kes katsub oma tööasjad sättida nii, et talle jääks piisavalt aega koduste jaoks. Uus töölepingu seaduse eelnõu toetab mõlemad põhimõtteid.

Uue eelnõu peamised märksõnad on õppiv inimene ja ettevõtjasõbralik majanduskeskkond. Eelnõu on suunatud kogu meie riigi arengule, millest võivad nii töötajad kui tööandjad. Unustatud ei ole ka lapsevanemaid ega nende garantiisid.

Kõik senised lapsepuhkuse päevad jäävad kenasti alles ning tegelikult saavad vanemad uue eelnõuga nende päevade eest rohkem raha. Kui täna saab lapsega kodus veedetud päevast pisut üle poolesaja krooni (66 krooni päevalt), siis uues eelnõus on ette nähtud lausa kolmekordne tasu (alampalga alusel arvutatav summa oleks tänavu 216 krooni päevas).

Praegu antakse mitmike keerulisest sünnitusest taastumiseks 14 päeva rohkem rasedus- ja sünnituspuhkust. Need päevad olid kirjas selle mõttega, et emal oleks pikem aeg töölt eemalolemiseks ning sünnitusest taastumiseks.

Rahvusvahelise tööõiguse põhimõtted ei keela töölepingu ülesütlemist teatud ajal, vaid teatud põhjustel. Näiteks on töötajat kaitsev mõjuv põhjus see, kui ta on rase või kasvatab alla kolmeaastast last. See ei tähenda aga seda, et töötajat ei tohi

Uue töölepinguseadusega saab tutvuda internetis:

www.osale.ee ja

www.tlsarutelu.blogspot.com

üldse vabastada. Tööandja saab töötajat vabastada vaid siis, kui töötaja on töölepingut oluliselt rikkunud, aga rikkumist peab tööandja tõendama.

Plaanitud seadusemuudatused rahuldavad lapsevanemaid. Senised garantiid jäävad alles ning neile lisandub rohkem enesetäiendamise ja koolitusvõimalusi, samuti soodustame paindlikku tööaega. Ka lapsed rõõmustavad, kui ei pea oma ema-isa pikkade tööpäevadega jagama ja saavad koos rohkem aega veeta.

Uus seaduseelnõu on üleval ka osalusveebis www.osale.ee. Sinna on oodatud ka kõikide lapsevanemate arvamus.

Kasutamata sõbralikud turud

Urmas Paet

Arvestades Venemaa naabrust on nii mõnigi Eesti ettevõtja läbi aegade seadnud suuri ootusi Vene turule. Ja teataval määral on see loomulik – suur arenev laiu võimalusi pakkuv turg ning sellest tulev kasumi- ja edulootus. See võikski kõik nii olla, kui Vene majandus poleks otseses seoses Kremli valitsevate poliitiliste meeleoludega ning poliitiline tahe või tahtepuudus võib kriipsu peale tõmmata ka ükskõik kui huvitavale äri. Seega on majanduskoostöösse Venemaaga seni olnud sisse kirjutatud ka kõrge poliitikast tulenev risk.

Samas on Euroopas teisigi kiirelt arenevaid ja huvitavaid turgu, kus suhtumine Eestisse on väga hea ning poliitilised

suhted toetavad ka majanduskoostööd. Samas on Eesti ettevõtjad neid ainulaadseid võimalusi küllaltki tagasihoidlikult kasutanud. Suurim selline riik on muidugi Ukraina kiirelt areneva majanduse ja ligi 50 miljoni inimesega, aga lisaks ka Lääne-Balkani riigid nagu Makedoonia, Montenegro, Horvaatia, Bosnia ja Hertsegoviina, Albaania ning uustulnukana ka Kosovo. Samuti Lõuna-Kaukaasia riigid ja seal ennekõike Gruusia ja Aserbaidžaan ning samuti Moldova.

Need on riigid, kus Eestit ja Eesti tegevust nende riikide toetamisel hinnatakse kõrgelt ning see väljendub ka suhtumises majanduskoostöö soosimisse. Samas ei kesta see aeg ja olukord lõputult, sest järjest enam siseneb nende riikide turule ka teiste maa- ettevõtjaid ning seetõttu võimalikud eelised kahanevad iga nädalaga.

Vene turule on alternatiive, kuhu Eesti ettevõtjad on oodatud.

kavas visiit Kasahstani ja veel mõnda Kesk-Aasia riiki ning ka siis on ettevõtjad kaasa oodatud.

Üks meie eesmärke on koostöös rahandusministeeriumiga sõlmida ka järjest uute riikidega toetelmaksustamise vältimise lepinguid, et äritegevust veelgi innustada.

Välisministeerium on valmis Eesti ettevõtjaid nii kontaktide loomisel kui teavitamisel ja toetamisel igati aitama. Sügisel saatis mind Aserbaidžaanis viisidil näiteks 30liikmeline Eesti ettevõtjate delegatsioon ning eeloleval sügisel on

Seega poliitiliselt mõjutatavale Vene turule on arenevate turgude seas ka alternatiive, kuhu Eesti ettevõtjad on vägagi oodatud.

Abipolitseinikuna Järvamaa turvalisust hindamas

Tõnis Kõiv, abipolitseinik

Foto: erakogu

Tõnis Kõiv koos pärispolitseinik Üllar Kütiga.

Ühel nädalavahetuse-eelsel õhtupoolikul kogunes Paide politseijaoskonna saali päris palju inimesi. Enamus oli politseivormis, aga osa mitte. Viimased olid abipolitseinikud, keda politsei oli järgnevas 12 tunniks appi palunud. Ees ootas politseioperatsioon, mille käigus kontrolliti põhiliselt alaealisi, nende alko- või narkojoovet.

Kõigepealt alustab operatsiooni juht Malle Hermanson instrueerimisega. Abipolitseinikele jagatakse välja helkurvestid, kumminui, käeraud, kummi-kindad, alkomeeter. Viiakse läbi õpetus alkomeetri kasutamise kohta, kuidas ühekordne huulik paigaldada ja kaua puhuda lasta.

Ja lähebki lahti. Minu paarilisteks on kogenud politseinikud Üllar ja Ralf. Esimese ülesandena läheb kogu abipolitseinike ja politseinike vägi Tallinn-Tartu maanteele. Annas viime üheskoos läbi operatsiooni „Kõik puhuvad”. On nädalavahetuse eelne õhtupoolik, liiklus on tihe. Võib arvata, et alkokontrollist tekitatud mõneminutilise seisak võib

inimesi pahandada. Kuid tegelikult on nii juhid kui kaassõitjad heatujulised ja võtavad puhumist kui nende huvides tehtavat. Vaid üks sohver pahandas tekinud järjekorra peale. Väikeste liiklust vabastavate vaheaegadega kestis mass-puhumine poolteist tundi ja me ei tabanud ühtegi roolijoodikut. Kas pidada seda halvaks tulemuseks? Pigem mitte, sest ju oli operatsioonil ärahoidev mõju. Kui mõnigi juht otsustab vahelejäämise kartuses autorooli purjuspäi mitte istuda, on olukord paremaks läinud.

Teadmine, et teel on politseireid, hoiatab juhte purjuspäi rooli istumast.

Annast siirdume marsruudile Viisu-Petri-Sõrandu. Pidasime vastutulevad autod kinni ning kontrollisime joovet ning dokumente. Mitmed autojuhid olid tuttavad ning muudkui pärisid mu käest – kuidas ma juba Toompealt siia olen jõudnud? Vastus lihtne – kes teeb, see jõuab. Enesele peale pronksiööd antud lubadus, et hakkab abipolitseinikuks, on täitmiseks. Eesti riik ja tema kodanikud vajavad kaitsmist nii erakorralistes kui tavalolukordades. Aitan niimoodi kaasa ka Järvamaa turvalisemaks muutmisel.

Peetrist suundusime Sõrandu kaudu Koigi poole. Koigi-Sõrandu vahel oli värskelt teed hõõveldatud. Madalama põhjaga auto oleks tee keskel oleva valli otsas küll karteripõhja puruks sõitnud, sest nii palju kive oli tee keskele kokku kuhjunud. Me hoidsime targu tee serva. Enne Koigit pidasime kinni vastu tulnud Opel. Läksin dokumente küsima ning isegi veel enne akna avamist oli selge,

et roolijoodik on käes. Nooremapoolne juht tunnistas kohe, et on alkoholi tarbinud ning puhus mõni hetk hiljem välja keskmise joobe. Sel ajal kui politseinikud pabereid vormistasid, vestlesin mina purjus juhiga. Selgus, et jooma ajas mure surnud lemmiklooma pärast. Kiirelt oli tulemas ka järeldus, et purjuspäi autorooli istumise eest makstava trahvi eest oleks saanud hoopis lapsele midagi ilusat osta. Kuigi tagantjärele, aga siiski tarkus. Kõige toredam oli, et peale vormistamist tänas roolijoodik meid kätpidi, et me ta tabasime ning hullemast (avarii, vigastused, surm) päästsime.

Edasi suundusime Koigi asulasse, kust oli tulnud väljakutse purjus seltskonna ja lärmi kohta. Avastasime eest tõelise punkri. Kahetoaline korter, kus pole aastaid koristatud. Mustus ja laga igal pool, täissuunitatud elutoas sõna otseses mõttes vedesid põrandal purjus noormehed, segamini poolikute viinapudelite ja mahlapakidega. Mingi poolenisti lammutatud seade tekitas muusikataolist heli. Ei mööblit ega midagi. Masendav. Olid ka mõned alaealised tüdrukud, kellele tuli vormistada protokoll suitsupaki omanise eest ning koju saata. Täisealiste noormeeste puhul ei ole politseil muud teha, kui nõuda vaikust ja rahu. Et kaaskodanikke ei häiritaks. Kuid õhku jääb küsimus – milline on sealse seltskonna tulevik?

Koigist Paidesse naastes vaatasime üle Paide mängude maja. Kui mitte arvestada paari suitsetava alaealise tabamist, oli kord üldiselt majas. Südantsoojendav oli vaadata noorte autoga sõitmaasumist politsei juuresolekul. Püüdlisid kiskusid kolm tagaistmel istujat turvavööd peale ning juht näitas igal pöördel suunda, kuigi mõnel juhul oli vaid kurviga tegu. Harjumus ka tagaistmel turvavööd kinnitada tuleb tekitada, sest nii säästab elusid.

Üldiselt oli suhtumine politseisse lugupidav. Ei kohanud kedagi, kes oleks tüli norinud või muidu politseinike suhtes halvasti käitunud. Võib järeldada, et inimesteni on jõudmas arusaamine, et tegelikult on politsei ju kodanike kaitsja õigusrikkujate eest.

Jõudis kätte operatsiooni haripunkt ehk Paide kultuurikeskuses toimuva noortepeo kontrollimine. Kõige suurem ärevus oli mu hinges just selle peo pärast. Kartsin kõige hullemat ehk siis majatäit purjus noorukeid, kellest osa veel ka narkojoobes. Kui me peale südaööd kultuurimajja sisenesime, siis midagi taolist õnneks ei leidunud.

Tõnis Kõiv abipolitseinikuna Tallinn-Tartu maanteel.

Foto: erakogu

Majas oli rahvast päris palju, pidu käis nii väikeses saalis kui suure saali fuajees. Üldine pilt oli hea. Avastasime küll mõned kerges joobes alaealised ja ka kaineid alaealisi. Kuna sellisel kellaajal ei tohi nad enam avalikus kohas viibida, ootasime nende vanemate järeletulekut. Veerand tunniga oli plats alaealistest puhas. Kohal oli ka narkokoer ning olime varustatud kiirtestidega narkojoobe tunnuste tuvastamiseks. Õnneks ei läinud seda vaja, sest ühtegi narkojoobe tunnustega isikut ei leidnud.

Õösel vaatasime veel üle ka Sargvere (oli vaikne ja rahulik) ning pidasime Mäekülas kinni kihutaja. Volvo S80-t roolinud juht jäi radarisse kiirusega + 19 km/ha. Vormistasime kohapeal protokoll. Selgus, et Volvo mehel oli lihtsalt kiire koju Tartusse jõudmisega.

Tuletasin talle meelde tõsiasja, et pidev ühtlase kiirusega sõitmine viib kiiremini koju kui kiiruseületamisega riskimine. Viimasel juhul tuleb maksta trahvi ning protokollu vormistamine võtab ju ka aega. Kiiruseületaja oli täiesti nõus. Võib-olla ta nüüd edaspidi mõtleb vaarem.

Kella kolme ajal õösel tegime väikese jalutuskäigu Paides Lembitu pargis. Kuna kultuurikeskuse

parklas seisid kaks autot kõrvuti ning lisaks töötava diiselmootori „lõksumisele” oli kuulda ka inimeste hääli, otsustasime neid kontrollida. Seni kuni me oma auto juurde jõudsimise, olid nad juba liikuma asunud, kuid suhteliselt inim- ja autotühjas linnas polnud tabamine keeruline. Kontrollimisel selgus,

et kõik oli korras, juht kaine ja auto ülevaatuse läbinud.

Lähedal, eriti veetornis elavate inimeste jaoks on kultuurikeskuse parklas toimuv melu üsnagi häiriv. Töötava automootori müra, tümpsus muusika, purjus söimlemine – kõik see häirib linnakodanike und. Mida teha? Politseinike sõnul on

väljakutsete põhjus üha sagedamini inimesi häiriv müra, mida politsei karistuse ähvardusel lõpetama sunnib. Kuigi edasimineku on märgata, on müra meie ümber siiski veel liiga palju. Aga sellest pikemalt järgmine kord.

Lõpetuseks tänan professionaalseid politseinikke Üllar Kütti ja Ralf Lahesood ning samuti säravat operatsiooni üldjuhti Malle Hermansonit.

Narkokoer nuusutas noored üle.

RattaRetke esimene juubel

Kollastes särkides ratturid kogunevad sellel kevadel jalgratastel Eestimaad avastama juba viiendat korda.

Terje Trei, Reformi RattaRetke korraldustoimkonna liige

Foto: erakogu

Meenutus mullusest rattaretke laagripaigast Kauksis.

Et kõik ausalt ära rääkida, pean alustama rattateedest hoopis kaugel. Mõte ratastega Eestimaad avastama hakata sündis hoopis rattaga läbimatus rabas. Nimelt on Põltsamaa reformikatel tavaks sügiseti mööda sõid ja rabasid tatsata ja paar päeva tsivilisatsioonist puhata. Ühel sellisel matkal märgadest puudest visiseva lõkke kõrval teevee soojenemist oodates mõte ratastele istuda tekkis. Kas selles oli süüdi veest praksuv lõke, mis tuletas meelde, et veidi kiiremini liikudes on ikka parem, või oli matkakirg nii suureks paisunud, et sügismatkast jäi väheseks? Kes seda enam täpselt mäletab, sest oli see juba üle viie aasta tagasi, kui Põltsamaa reformikad Ants Reinumägi ja Mart Joosep teistele kaasmatkalistele rattaretke idee „maha müüsid”.

Ja nii see läks. Pool aastat peale rabamatka sai teoks esimene Reformi RattaRetk, mis toimus 2004. aasta mai viimastel päevadel Jõgevamaal. Esimesel matkal oli osalejaid poolsada ja mitte ainult kodukandist. Kutse võeti vastu üle Eestimaa, rattalisi oli Tallinnast ja Tartust, kohal olid nüüdseks juba staažikad retkelised Suure-Jaanist eesotsas Vello Jürgeoniga, kes on siiani meie retkede vanim osaleja. Esimesel retkel osales ka seni kõige noorem osaleja, kuuene Annika Altoja. Seega sai Reformi RattaRetke korraldamisel üheks motoks: see retk on kõigile – kuuest kuuekümmeni ja mõlemale poole neid aastanumbreidki.

Algus tuli välja toredasti ja julgus RattaRetk traditsiooniks muuta sai innustust. Teine retk toimus Põlvamaal, kus raba-

matkajad otsustasid ühildada rattasõidu ja rabamatka. Kuigi kõik leidsid lõpuks uue teeotsa üles ja õhtu seto talu õuel lõõtsa viisides viis päevase vintsutuse unustusse, otsustati siiski, et järgmistel matkadel nii metsikus looduses enam ei katsetata :)

Kolmas retk kulges Soomaal viljandimaalastest reformikate abiga, kus katsetati lõputuid kruusateid ja sealt võeti kaasa kogemus, et see on raskustasme piir, raskemaks enam ei tee ja liisada tuleb midagi nõ kommiks.

Neljandal korral, aasta tagasi, otsustasime retkele meelitada parimate paikkadega, mis Eestimaal pakkuda. Valisime laagripaigaks Kauksi ranna ja me ei eksinud. Tänu sobivale ilmale suutsime lisaks parajat pingutust ja üllatusi pakkunud rajale retkelistele igaveseks meelde jätta ka seni ehk vaid vanameister Kuslapi laulu läbi tuntuks saanud Kauksi ranna...

Neli aastat kogemusi heas ja halvas olemas, valmistame ette viiendat retke, mis seekord on aastapäeva vääriline. Laagriplatsiks saab Palmse mõisaaed ja pole kahtlust, et reformikatest retkelised võetakse vastu vääriliselt ning kahel päeval saab vaadata nii mõisaid kui ehtsat Eesti küla. Ja nagu varasemal neljal aastal, nii lubame korraldajate poolt väljakuulutatule kindlasti ka üllatusi lisaks. Aga nendest saavad teada vaid need, kes kohale tulevad ja retke kaasa teevad...

Laiskus, mugavus ja nutikas Eesti

Kas olete mõelnud, kuidas tulevad meie ellu uuendused? Põhjusteid on minu arvates kolm. Need on lahendamist vajavad probleemid, mugavuseihalus või lihtsalt laiskus. Laiskus on, muide, üks eriliselt edasiviiv jõud!

Foto: Lea Tamnik

Hannes Astok, Riigikogu liige

Mõelge näiteks, milline on teie peamine probleem saiate röstimisel tavaises rösteris? Minul juhtub tihti nii, et esimene ports röstsaiu tuleb liiga hele. Siis keeran ma röstimisaega juurde ning järgmised saiad saavad liiga kärsanud, sest röster on juba kuum. Alles kolmas röst on õige krõbedusega.

Miks röstimine ei õnnestu kohe esimesel korral? Sest ma ei näe, kui küpsed saia- viilud juba on.

Mis on sellel pistmist uuenduste ja innovatsiooniga? See, et meie probleem saiate röstimisel on nüüd väga nutikalt lahendatud! Firma Inventables on konstrueerinud läbipaistvate seintega rösteri – küpseta oma saiad täpselt nii pruuniks kui tahad! Vaata ja võta nad täpselt õigel ajal röstrist välja.

Vanad ja uued ikoonid

Ühelt poolt lahendatakse uuendustega inimeste vajadusi. Loomulikult on uuenduste edasiviivaks jõuks ka ettevõtete soov olla äriiselt edukas. Veelgi parem, saavutada turul mingiks ajaks lausa

ainuvalitseja staatus. Tihti kajastub kunagine monopol tänaseni toote nimes. Miks nimetame paljudatud dokumenti tihti kserokooptaks? Sest esimesed paljundusmasinad tootis firma Xerox ning oli sellel turul aastaid kõige suurem tegija. Või miks on meie spordijalanõud botased? Nooremad inimesed ehk ei mäletagi, et iga Eesti NSV elaniku unistuseks olid Tšehhoslovakkia päritolu spordijalanõud Botas.

Monopolid pole muidugi head ning tänapäevases turumajanduses nad kaua ei püsi. Sony tõi 20 aastat tagasi turule esimese kõrvaklappidega kantava kassetmaki, Sony Walkmani. Ka järgmise toote, kantava CD-mängija Sony Discmaniga oli Sony edukas. Sony tooted olid esimesed, ikoonid.

Aga siis ilmus müügile iPod. Valge. Väike. Mugav. Ulmeline. Kõik teised tootjad võivad kas või tireleid teha – ainus õige kantav muusikamängija on miljarditele inimestele vaid iPod. Kui sul ei ole iPodi, siis võiks sul vähemalt valged klappid kõrvas olla.

Apple tabas ära inimeste soovi väikese, kuid mahuka muusikamasina järele, mida on mugav kaasas kanda. Just esimesena turule toodud kasutajamugavus, võimalus endaga kaasas kanda tuhandeid lugusid, videosid ja pilte toob jätkuvalt iPodile edu.

Las masin töötab

Edevuse ja mugavusega võistleb uuenduste põhjustajana ka laiskus. Internetipangad on tööpoolest mugavad nähtused, sest neid saab kasutada öö-

päevaringselt ja igast maailma otsast. Aga paljudel juhtudel ei pea sa arve maksmiseks ju üldse mitte midagi tegema – kui oled teinud otsekorralduse. Näiteks EMT saadab elektroonilise arve sulle panka ja kui see ei ületa seatud rahalist piiri, toimub makse automaatselt. Ja kui ületab, saad selle kohta teate ja annad loa või keelad. Tõsi, raha peab mõlemal juhul pangaarvel olema.

Ma usun, et üheks järgmiseks kasutajamugavuse sümboliks Eestis kujuneb mobiil-ID. Lühidalt on mobiil-ID ID-kaart sinu mobiiltelefoni SIM-kaardil. Kasutades suvalist internetti ühendatud arvutit, saad sa sisse logida nii oma netipanka kui kodaniku teenusteportaali ja teha seal vajalikke toiminguid. Kuid vajalikud sisselogimised toimetad ja digiallkirjad annad oma mobiiltelefo-

ni klaviatuurilt, mis saadab turvalised teated edasi vastavale teenusepakkujale. Mobiil-ID kaarte hakkavad selle aasta lõpuks väljastama kõik Eesti mobiiloperaatorid (seni ainult teenuse leiutaja EMT). Soovitan kõigil proovida!

23. aprill oli rahvusvaheline autoriõiguste päev ja 26. ap-

rill ülemaailmne intellektuaalse omandi päev. Nende keeruliste sõnade taga on peidus nutikus, loovus, uuenduslikkus ja loodud vaimse omandi kaitse. Ma olen kindel, et sellistele väärtustele ja nutikale tulevikule peamegi Eestis keskenduma.

Nutikas Eesti – kõlab ju kena kaubamärgina? ➤

➤ Näe, mida röstid!
Uuenduslik röster firmalt Inventables.

Nutikas Eesti – kõlab ju kaubamärgina kenasti?

Foto: Inventables

Liberaalide mõju Euroopas kasvab

Märtsi keskel toimus Tallinnas Radisson SAS hotellis Euroopa Liberaalide, Demokraatide ja Reformipartei (ELDR) volikogu. Kokku saabus Eestisse ligi 150 erinevate Euroopa liberaalsete erakondade esindajat.

Andrus Viks

Esmakordselt Eestis toimunud nii kõrgetasemelisel Euroopa liberaalide volikogul koostati ELDRi ühtne strateegia 2009. aasta Euroopa Parlamendi valimisteks ning keskenduti euroopa ühtsele keskkonna- ja energia- poliitikale, ühisturu võimalustele.

Kristiina Ojulandi juhtimisel toimus ELDRi Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika arutelu ja valmisid valimisprogrammi esmased positsioonid. Euroopa Liberaalide, Demokraatide ja Reformipartei (ELDR) asepresident Kristiina Ojuland rõhutas volikogul järgmise aasta europarlamenti valimiste tähtsust liikmesriikide elanikele. „Hindan väga kõrgelt üksikisiku vabadust ja õigust ise oma elu üle otsustada,” sõnas Ojuland.

Kristiina Ojuland peab oluliseks, et liberaalide valimisprogrammis oleksid

kõige tähtsamal kohal vabadus ja inimõigused ning igasuguse kokkulepluse tõrjumine totalitaarsete, autoritaarsete, ebademokraatlike režiimidega Euroopas ja maailmas.

„Me vajame täna rohkem kui ei kunagi varem Euroopa ühtsust välispoliitikas. Mõnede riikide kitsad rahvuslikud huvid ei tohi üles kaaluda Euroopa ühiseid huve. Kiputakse ära unustama ka kahte neljast põhivabadusest Euroopa Liidus, see on teenuste ja töøjõu vaba liikumine,” ütles Ojuland. Ojuland ei nõustu mõne Eesti poliitiku viimase aja arvasavaldusega erinevate ilmavaadetega

Rahvuslikud huvid ei tohi vastanduda Euroopa ühtsusele.

parteide ideoloogilisest ühtlustumisest Euroopas. Tõsi on küll see, et nii konservatiivid kui sotsid on liberaalidelt üle võtnud vabaturumajanduse põhimõtted, rääkimata üksikisiku põhivabadustest. Aga kui vaadata nimetatud maailmavaadet kandvate erakondade tegelikku poliitikat, siis sotsid pigem kärbibid vabaturumajandust läbi kõrgete maksude kehtestamise ja konserva-

„Ka Eestis on erakondi, kes kahmaksid parema meele ja kahe käega eraisikutelt maksude näol raha riigikassasse, et seda siis oma äranägemise järgi kasutada. Nad arvavad, et on kodanikust targemad otsustamaks, millist kooliharidust lapsed vajavad või millist arstiabi inimesel vaja läheb. Nagu ajalugu on näidanud – nende äranägemine tähendab kahtlaseid tehinguid ja paratamatult ka kodanike vabaduste piiramisi,” hoiatas Ojuland.

tiivid-kristlikud demokraadid (kes end nimetavad Euroopa Rahvaparteiks) keelaksid heameelega naiste abordiõiguse.

Tallinnas viibisid Eesti ajaloo seni esinduslikumal Euroopa liberaalide kohtumisel peale Eesti peaministri ja Reformierakonna esimehe Andrus Ansipi ka Taani peaminister ja liberaalse erakonna Venstre esimees Anders Fogh Rasmussen, ELDRi president Annemie Neyts-Uyttebroeck, Euroopa Parlamendi Liberaalide ja Demokraatide Liidu (ALDE) juht Graham Watson ning ka noorte Euroopa Liberaalide (LYMEC) president Roger Albinyana.

Kristiina Ojuland kinnitab, et 2009. aasta Europarlamendi valimised on liberaalidele väga tähtsad.

Foto: erakogu

Euroopa Liberaalide, Demokraatide ja Reformipartei (*European Liberal, Democrat and Reformist Party* ehk ELDR) on 1976. aastal asutatud Eu-

roopa liberaalide ühendus. Eesti Reformierakond kuulub ELDRi alates 1998. aastast. ELDRi asepresident on Kristiina Ojuland, kes oli samal kohal

ka aastatel 1999 kuni 2002, mille järel ta määrati Eesti Vabariigi välisministriks.

Pronksiöö Reformierakonna peakontoris

Arto Aas

Peaministri büroo juhataja meenu-
tab ärevaid hetki eelmisel kevadel,
kui vandaalid Reformierakonna
kontorit kimbutasid.

Eelmise aasta 5. aprillil astus ametisse uus Vabariigi Valitsus. Tõsi, peaministriks oli jätkuvalt Andrus Ansip, kuid enamus valitsuskabinetist oli vahetunud. Muutunud oli ka peaministri büroo koosseis, mille endine juhataja Keit Pentus oli värskest asunud tööle Reformierakonna fraktsiooni esimehena Riigikogus. Minu kui erakonna senise kampaaniajuhi ülesandeks sai jätkata Keidu suurepäraselt tehtud tööd peaministri meeskonna juhina.

Foto: Lea Tammik

Aprilli esimesed nädalad möödusid valitsusele ja Stenbocki majale küllalt ootusärevalt. 2006. aasta mais toimunud sündmused Pronkssõduri ümber, Venemaa agressiivsuse tõus ja marurahvuslaste aktiivsus töotasid pingete kuhjumist ka sel kevadel. Oli selge, et Pronkssõdur on jätkuvalt konfliktide ja rahvustevahelise vaenu allikas. Riigikogu oli juba vastu võtnud sõjahaudade kaitse seaduse, mis võimaldas ebasobilikus kohas olevad säilmed ümber matta ja mälestusmärgid teisaldada. Valitsus oli vajalike ettevalmistustega jõudnud lõppfaasi. 26. aprilli hommikul alustati Tõnismäel väljakaevamis- ja tuvastustööd. Õhus oli tunda elektrit.

Äreva lõpuga jalgpallitreenn

26. aprilli õhtul kella kaheksa paiku polnud paljudel asjaspeutuvatel ametnikel ja poliitikutel oma kontorites enam palju teha. Olukord Tõnismäel oli küll pinev, aga politsei hinnangul kontrolli all. Tõnismäele ise kohale minna ei olnud soovitatav. Nii otsustasin minagi minna pingete maandamiseks erakonnakaaslastega jalgpallitreeningule Wisemari tänaval. Vaim oli erk, aga keha vajab stressimaandamiseks koormust. Tunnike treeningut möödus rahulikult, kui ühel hetkel hakkasid telefoni saabuma ärevad sõnumid „olukord Tõnismäel on väljunud kontrolli alt”, „erakonna

kontori valvesignalisatsioon töötab, kontor on tühi, aga turvafirma keeldub välja sõitmast” jne.

Higiseid spordiriideid vahetamata istusin autosse ja üritasin sõita erakonna peakontorisse. Kõik Tõnismäe ümbruse tänavad olid uudishimulike autodest ja noortejõukudest ummistatud. Jätsin auto

Erakonna logo jäi terveks kogu aprillimässu vältel.

Hansapanga ette Liivalaia tänaval ja jooksin lühikestes pükstes ning jalgpallisaabastes üle Pärnu maantee Tõnismäe poole. Oma kummalise välimusega oleks ma tavalisel öhtutunnil kindlasti palju tähelepanu tõmmanud, aga olukorras, kus tänavatel põlevad lõkkes, rüüstatakse autosid, poode ja müügiputkasid, ei pööranud minule keegi suurt tähelepanu. Ja parem oligi, sest hullunud märatsejate suhtluskeeleks paistis olevat vene keel ning vaevalt oleks meievahelised kontaktid piirdunud ainult intellektuaalse vestlusega lähiajaloo teemadel.

Oli üsna õovastav näha oma silmaga pilti põlevatest poodidest ja katusele keeratud autodest otse Tallinna südalinnas. Varem võis sellist pilti näha ainult teleriekraani vahendusel kusagilt Pariisi eeslinnadest. Veel rohkem hämmastas mind aga fakt, et silmapiiril ei paistnud mitte ühtegi politseinikku. Vähemalt Pärnu maanteel polnud mässu tipphetkel peale üksiku tuletõrjemasina mitte ühtegi mundrimeest.

Lõhutud aknad ja mõirgav signalisatsioon

Erakonna peakontorisse jõudes oli esimene mässulaine ja kivirahe juba meie majast ja autodest üle käinud. Terve Tõnismäe tänav nägi välja nagu üks räsitud lahinguväli mõnes apokalüptilises märulifilmis. Kontori aknad ja ukseklaasid olid sisse pekstud, põrandatel lebasid poolikud tellised ja tänavasillutiskivid. Signalisatsioon mõirgas, aga see ei olnud üldises melus isegi kõrvale häiriv. Ainus, mis uhkelt pimeduses helendas, oli maja tänavapoolisel välisfassaadil asuv suur Reformierakonna logo. Imelikul kombel jäi erakonna logo peaaegu terveks kogu aprillimässu vältel.

Vahepeal olin olnud ühenduses erakonna peasekretäri Kristen Michaliga. Peasekretäril ei olnud mulle palju häid

uudiseid – turvafirma välja ei sõida, sest nad väldivad oma töötajate seadmist eluohutlikku olukorda. Erinevatel põhjustel ei saanud mulle seltsi tulla ka teised peakontori töötajad. Kõik olid näinud Tõnismäel toimuvat juba televisiooni vahendusel ja oodati olukorra rahunemist.

Rünnakud kontori pihta polnud aga veel lõppenud. Õnnetul kombel seisis politsei kaitseliin umbes 20 meetrit peakontorist Pronkssõduri poole ja nad ei liikunud meet-

Mässajad said selgeks, mis majaga tegu.

ritki. See tähendab, et erakonna kontor oli mitu tundi mässajate tsoonis. Seda mõistsid ka määratsejad. Selleks ajaks oli paljudele laamendajatele selgeks saanud, et just siin asub kurjuse kants ja kõikide hädade algpunkt – Ansipi kodupartei peamaja. Nii lendasid jätkuvalt maja pihta kivid ja korra prooviti isegi süütepudelit purustatud aknast sisse lennutada. Lõhutud akende all tegid määratsejad endast mobiiltelefonidega võidukalt pilti.

Õo tulekustutite keskel

Südaööks olin ma kontorist välja otsinud tulekustutid ja muu käepärast, millega võimalikke hädaolukordi likvideerida. Ma ei kavatsenud võimalikke sissemurdjaid niisama kergelt peamajja lasta. Siin olid ometi kõik meie arvutid, andmebaasid, töömaterjalid ja muu väärtuslik, mida võiks kerge vaevaga minema viia või puruks peksta. Materiaalne kahju oleks olnud korvamatu, rääkimata emotsionaalsest kaotusest. Tegemist oli ikkagi ruumidega, kus töötasid mu sõbrad ja kus ma olin viima-

sel viiel aastal veetnud rohkem aega kui oma kodus. See oligi mu kodu.

Paari tunni möödudes määratsemine siiski vaibus ja politsei sai olukorra taas kord kontrolli alla. Öösel kella kahe paiku sain kutse Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni erakorralisele koosolekule. Tuli minna. Õnneks jõudsid sel hetkel peakontorisse ka Taavi Rõivas ja Allan Allmere ning kõige hullem tundus möödmas olevat.

Spordiriided sain ülikonna vastu vahetatud alles politsei peamaja keldris. Mõni korrus üleval pool algas valitsuse kriisikomisjon, mida erandkorras juhtis siseministri asemel peaminister Ansip. Õhustik oli äärmiselt pingeline, aga ühes küsimuses jõudsid kriisikomisjoni ja valitsuse liikmed kiirelt üksmeelele – Pronkssõdur peab Tõnismäelt kiire-

Pronkssõduri lahkumist saatis pingeid vabastava aplaus.

mas korras kaduma. Polnud kuidagi võimalik, et konfliktide põhiallikas jääb puutumatu omale kohale, samal ajal kui kogu Tallinna kesklinn on halastamatult puruks pekstud.

Pronksmehe lahkumine

Otsuse langetamise järel algas erinevate ametkondade kiiroperatsioon Pronkssõduri teisaldamiseks. Ansipi rolli nende protsesside juhtimisel oleks raske ülehinnata. Tema jõudis ametnike väsidest isegi hommikuse pressiteate isiklikult valgele lehele valmis kirjutada. Sel momendil ei tekkinud küsimust, kes on otsustaval hetkel liider.

Paari tunniga olid kõik vajalikud ettevalmistustööd tehtud, isegi kopamees vajaliku tehnikaga varahommikuks välja aetud. Väljas oli juba valge, kui politseimaja juhtimiskeskuse ekraanidelt võis kella 5 paiku näha otsepidi Pronkssõduri tõstmisest veoauto kasti.

Politseieskordi ja pingeid vabastava aplausi saatel sõitis veokis labav Pronkssõdur oma ajutisse varjupaika.

26. aprilli ööl jäid paljudel tublidel inimestel, s.h ametnikel ja poliitikutel unetunnid saamata. Juba hommikul kell 7 kogunes Vabariigi Valitsus oma ajaloo kõige varasemale pressikonverentsile, et teavitada avalikkust öösel juhtunust ja sellele järgnenud Pronkssõduri teisaldamisest. Kõikide nägudel peegeldus väsimus, aga teine samasugune öö seisis alles ees...

Loomade piinamine võib viia vägivallani inimeste vastu

Küsis Peep Lillemägi

Mis tunde tekitavad Sinus kõik need õnnetud lood loomade piinamisest, mida meediast ikka aeg ajalt kuuleb?

Minu arust näitab see osade inimeste ükskõiksust ühiskonna vastu. Ekslikult arvatakse, et meie ühiskonna moodustavad vaid inimesed ning tähelepanu pööratakse peamiselt nende õigustele ja heaolule. Kuid loomadel on samuti oma õigused, sealhulgas õigus elule ja väärikale elukeskkonnale. Loomad ise oma heaolu eest seista ei saa, see töö tuleb nende inimestel ära teha.

Mis on Sinu arvetes nende loomapiinamise põhjuseks? Mida tuleks ette võtta, et sellised juhtumid ei korduks?

Ühe põhjusena näen ma inimeste kultuuritust, mida põhjustab empaatiavõime puudumine. Empaatiavõime eeldab,

Üha sagedamini võime meediast näha lugusid loomadest, kellele on saanud osaks halb kohtlemine. Reformikiri kohtus Mustamäel elava loomasõbra **Õnne Pillaku** ja tema koera Russelliga, et uurida, miks osad inimesed käituvad loomadega kohusetundetult.

et inimesed mõistavad end ümbritsevaid teisi elusolendeid. Vaadates kõiki neid õnnetuid sündmusi loomadega, siis mõistmisest on asi kaugel, pigem on tegu enesekehtestamise vajadusega. Vägivaldsesse enesekehtestamisse endast nõrgemate peal tuleb suhtuda kui ohumarki. Täna kasutavad inimesed vägivalda loomade peal, aga ühel hetkel see neid enam ei rahulda. Tulemuseks võib olla vägivalda kasutamine inimeste kallal.

Noortele tuleb varakult õpetada, kuidas teiste elusolenditega käituda. Samuti on vajalik koolitada loomasõpru. Neile tuleb selgitada loomapidamise põhimõtteid, loomade vajadusi ja nende eest hoolitsemist.

Sa ütlesid, et loomadel on õigused, mille eest peavad hea seisma nende omanikud. Kuid õigustega kaasnevad ka kohustused ja vastutus, mille paljud loomaomanikud kipuvad unustama.

Jah, näiteks on loomaomanikke, kes ei ole seadusekuulekad ning jätavad oma neljajalgsete sõprade väljaheidet koristamata. Kätt südamele pannes tunnis-

tan, et ka minul on nii juhtunud. Ma arvan, et siin tuleb vaadata sügavamale, ühiskonna üldist hoiakut. Kui inimesed hoiaksid haljasalaid ja metsaaluseid puhtana, oleks ka loomaomanikel piinlikum jätta oma lemmiku väljaheidet koristamata.

„Miiniväljade“ vältimisel saab appi tulla ka Tallinna linn, pannes tänavatele rohkem prügikaste. Täna on ebamugav jätkata kotike näpus oma koeraga jalutuskäiku, teades, et esimene prügikast on alles teadmatus kauguses.

Oravavõrku võrgutama!

Annika Arras

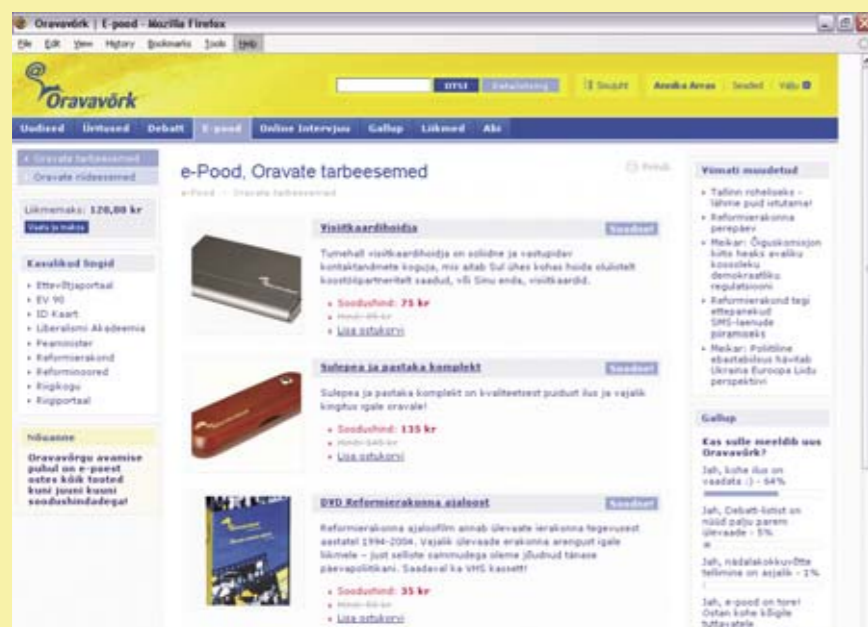
Lehekuu esimesel nädalal avanes kõikidele Reformierakonna liikmetele salapärane Oravavõrgu uks. Reformikiri käis piilumas, mida head, huvitavat või kasulikku sealt leida võib. Põnevamad tähelepanekud trükime ära, et ka kõik need, kes pole veel jõudnud ise uudistama minna, saaksid teada, mis põhjusel oleks tark Oravavõrgus võrgutada.

Tegemist on siiski üsna pealiskaudse kirjeldusega, sest põnevate ja kasulikku leidub Oravavõrgus märksa rohkem. Igal juhul tasub ise uudistama minna.

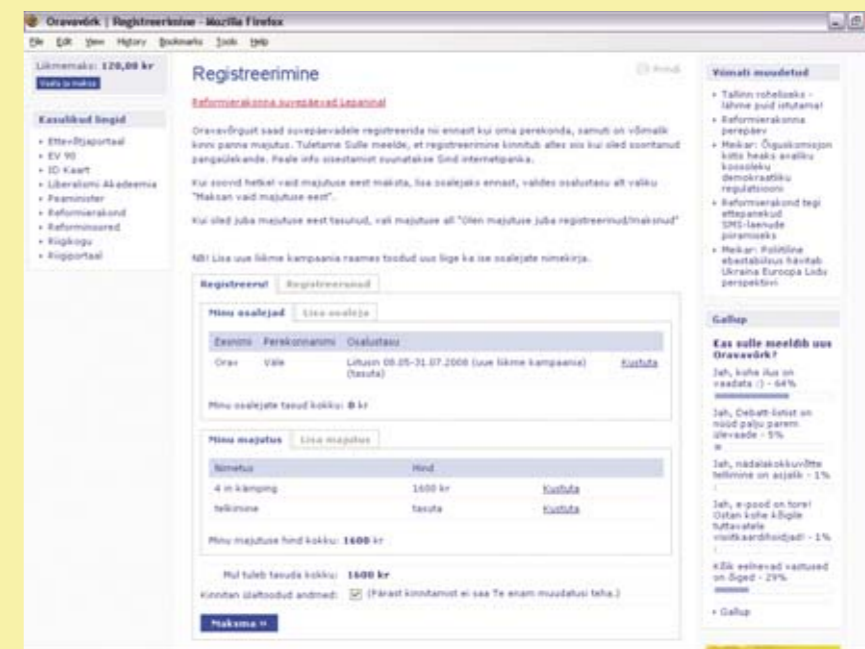

Parimad pätklid Oravavõrgus:

Avatud on **e-pood**, kust võid endale soetada nii paksukarvalist kui ka õhemat oravakasukat või siis sõbrale ilusaid oravalogoga meeneid. Tasuda saad internetipanga vahendusel!

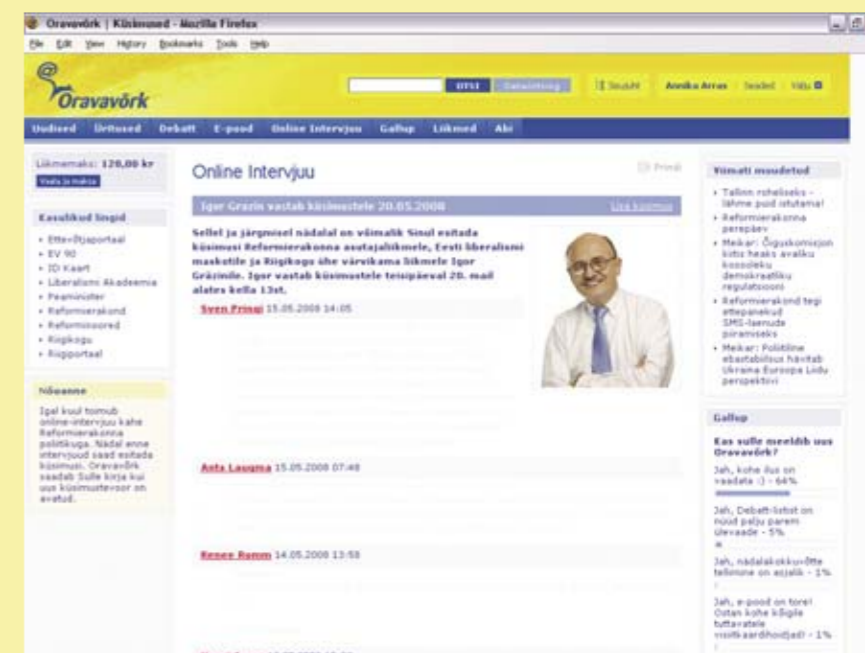
Eelregistreerimist vajavatele **erakonna üritustele** saad end kirja panna läbi Oravavõrgu. Sealsamas saad ka maksta osalustasu või broneerida hotellituba.

Võid osaleda põnevas diskussioonis erinevatel päevapoliitilistel teemadel. Varem oli selleks mõeldud **debatt-list**, nüüd on see **asendunud Oravavõrgu debatiga**. NB! Sa saad tellida endale meilile uue diskussiooni avamise teavitusi ning samuti teavitusi uutest kommentaaridest juba algatatud diskussioonides.

Peale igat Reformierakonna üritust täieneb Oravavõrgu **pildigalerii** uute ja põnevate fotodega toimunust. Teinekord võivad põnevaid üllatusi pakkuda ka **videoklipid** meie üritustelt!

Küsi otse meie Riigikogu liikmetelt, ministritelt, linnapeadelt, vallajuhtidelt. Igal kuul on **online-intervjuud** andmas üks meie tipp-poliitikutest.

Uudiste ja ürituste näol on tekkinud ka päris mahukas ajalugu, nimelt saab Oravavõrgust lugeda erakonna viimase kuue aasta pressiteeid ja viimasel neljal aastal toimunud üritusi.

Kuidas pääseda Oravavõrku?

Oravavõrku saavad siseneda ainult Reformierakonna liikmed. Kui oled liige, siis:
 Mine www.reform.ee ja vali esilehelt link ORAVAVÕRK.

Sisesta kasutajanimi ning parool. Kui oled parooli unustanud või Sul pole seda veel, kirjuta abi@reform.ee või helista 680 8080.

- 1 Kui oled puhkusel ja ei taha, et postkast ummistuks, siis eemalda puhkuseperioodiks teated.
- 2 Muuda oma isiku- ja kontaktandmeid.
- 3 Vali teavitused uudistest, üritustest, debatist.
- 4 Eemalda või lisa debatiteemade ja postituste teavitused.
- 5 Vaata liikmemaksu tasumise infot.
- 6 Muuda oma Oravavõrgu parooli.
- 7 Vaata oma liitumisavaldust, liitumisaega ja soovitajaid.
- 8 Soovi korral võid erakonnakaaslastele endast rohkemgi teada anda.
- 9 Oravavõrk tuletab Sulle meelde, kui liikmemaks on tasumata.
- 10 Siia vajutades saadki muuta oma isiklike seadeid.
- 11 Saad lisada või muuta enda meililistidesse kuulumist.

Jüri Kuusk usub noortesse ja haritud inimestesse

Sellest, kuidas Reformierakonnal Saaremaal läheb ja millised on plaanid tänavuseks aastaks, kirjutab Saaremaa maakonnaorganisatsiooni juht Jüri Kuusk.

Head sõbrad, mul on heameel teile kõigile teatada, et Saaremaa Reformierakond on organisatsioonilt endiselt tugev, täis teotahet ja mis kõige tähtsam – kiirelt arenev nii sisult kui vormilt. 2007. aasta on olnud meie jaoks kindlasti edukas, õnnestunud Riigikogu valimised on kahtlemata 2007. aasta suursündmus erakonnale kui ka saarlastele. Isiklikult pean oluliseks veel seda, et saarlastel on täna ette näidata „oma minister”, kes oma tasakaaluka ja targa käitumisega lisab valitsusmeeskonnale ainult väärtust.

Ettevõtlikud inimesed on valmis oma tegemistega Saaremaale väärtust juurde andma.

võimalus või nagu spordimehed tabavalt ütlevad, „pink on pikk”.
 2007. aasta kasv tõi meie ridadesse just selliseid inimesi, keda me vajame. Need inimesed tahavad ise otsustada oma elu-keskkonna üle, nad on aktiivsed selle sõna paremas tähenduses, mõistavad ühistegevuse vajadust ja nad suudavad vahet teha isiklikel ja ühishuvidel. Tegemist on ettevõtlike haritud inimestega, kes on igati valmis oma tegemistega Saaremaa elule väärtust juurde lisama.

Meie areng ei peatu ka 2008. aastal.

Saarlaste pink on pikk

Oluliseks tuleb maakondlikul tasemel pidada organisatsiooni noorenemist ja kasvu uute liikmete näol. Oleme poliitiliselt raskel ajajärgul suutnud liikmete arvu viia üle kolmesaja ja see fakt teeb eelmise aasta murranguliseks. Noored tagavad organisatsiooni elujõu pikkaajaks aastateks. Võime loota, et meil on võimalus tulevikus rõõmu tunda organisatsiooni edukate liikmete üle, olgu nad siis omavalitsusjuhid, maavanemad või ministrid. Meil on olemas valiku-

Eelmisel aastal sai uue hoo sisse Reformierakonna noorteliikumine, mille eestvedajaks valiti Raigo Sooär. Noored on näidanud ennast väga võimeka meeskonnana, ideede puudust neil ei ole ja see on oluline.

Erakonna juhtpoliitikut käivad Saaremaal tihti

Aasta jooksul on meid külastanud paljud Reformierakonna juhtliikmed. Saaremaa tee võtsid jalge alla kultuuriminister Laine Jänes, europarlamen-

di liige Toomas Savi, Riigikogu fraktsiooni esimees Keit Pentus ja volikogu esimees Rain Rosimannus. Saaremaalt astus läbi ka meie valitsusjuht Andrus Ansip. Kohtumised on olnud asjalikud ja meeldivad. Need kohtumised on väga olulised meile kõigile, sest ainult nii saame oma küsimustele vastuseid ja miks mitte neid küsimusi küsida otse tegijalt ja miks mitte teha seda ise.

Mida ootan 2008. aastalt? Endiselt tuleb teha tööd organisatsiooni kasvatamise suunal, sest ega toredaid asjalikke inimesi pole kunagi liiga palju. Märksõnaks 2008. aastal on kindlasti meeskonnatöö, vanad olijad peavad suutma oma kogemusi jagada uute värskete liikmetega, sest ainult meeskonnana oleme tugevad, see on teada tõde. Saaremaa organisatsioon on oma olemuselt väga tugev. Meil on aktiivsed ja asjalikud liikmed, meil on kindel juhtimisstruktuur, meil on olemas liidrid, keda toetada ja liidritel inimesed, kellele toetuda, meil on olemas väga head rahalised toetajad. Kõigile osapooltele suur tänu. Teen isiklikult kõik selleks, et meie organisatsioon muutuks veel tugevamaks ja loodan, et meie areng ei peatu ka 2008.aastal.

Vana merelinn

Urve Tiidus

Foto: Scanpix

Kuessaare saab mais 445-aastaseks. Justkui aastaid juba piisavalt, kuid linna nägu on läinud järjest nooruslikumaks. Kes mäletab taasiseseisvumisaaja eelset Kuessaaret, võib mälus

esile manada, milline nägi välja näiteks linna mereäär. Ei näinudki välja, vaid oli üks roostiku ja muda mülgas. Esimeste euroinvesteeringute toel tehti suur tükk mererannast korda, puhastati merevee keskkonnareostus,

rajati jahisadam, hiljaaegu sai valmis ligi seitsme kilomeetri pikkune jalgrattatee, rannapromenaad, laiendati jahisadama kaid. Mis hoopis olulisem – kõige sellega loodi konkrentsieli-sed linnale pikemaks ajaks.

jääb nooreks!

Omaavalitsuse investeeringud infrastruktuuri tehakse ikka perspektiivitundega. Igatahes Kuessaare mererand muutus kõige sellega korrastatud keskkonnaks, tervise- ja sportimissõbralike inimeste populaarseks ajaveetmise paigaks. Ühtlasi anti tõuge turismimajanduse hoogsaks arenguks. Kuessaare oma seitsme spa-hotelliga on

Kuessaare soovib edendada Saaremaa sügavalt juurdunud merekultuuri.

andnud tervele Saaremaale rahvapärase hüüdnime „saaremaa”. Majandusharu, mille kaubaks on tervis, nooruslikkus, hea enesetunne ja energia taastamine on tõusuteel kogu maailmas. Kuessaare ettevõtjad on Eesti mastaabis nn *wellness* ehk heaolu spaadega kindlasti parimad. Kuessaare linnal on pikk merepiir. Ettevalmistusfaasis on mitu projekti, mis kohendavad jätkuvalt linna mereäärset infrastruktuuri ja ühtlasi muudavad selle veelgi elamisväärsemaks. Head suhted lõunanaabrite lätlastega peaksid tootma

ühe piireületava koostööprojekti, millest saavad rõõmu kõik Kuessaare merelembesed lapsed ja külalised.

Üle aastakümne vaba turumajanduse tingimustes stabiilsetes poliitilistes oludes elanud Kuessaare jätkab oma merelinna staatuse tugevdamist. Mais, linna sünnipäeval,

sõlmib linn sõprussidemed Eesti Mereväe uue miinijahtija „Admiral Cohen”-i meeskonnaga. See on vägagi sümbolne akt. See ütleb, et siin tahetakse hoida ja

edendada merekultuuri, millel on Saaremaal sügavad ja põnevad juured. Just sellepärast on Kuessaare Spordikoolis purjetamise eriala, sellepärast toetab linn paljude muude spordialade kõrval ka surfamist ja mõtleb koos Saaremaa Merispordi Seltsiga, kuidas talletada ja säilitada tulevastele põlvetele merekultuuri traditsioone.

Kõik need, kelle südames on koht mere jaoks, on oodatud augusti esimesel nädalalõpul Kuessaare Merepäevadele, mis sel suvel saavad veelgi uuema ja huvitavama kuue.

Foto: Peep Lillmägi

 Muhust mandrile viiva silla valmimiseni sõltub Saaremaa areng praamiühendusest.

Kahe tunni ja 57 minutiga maailmameistriks

Lauri Luik kirjeldab, kuidas ta mai esimesel nädalavahetusel Poolas Krakowis parlamendisaadikute seas maratonijooksu maailmameistriks tuli.

Minu kui Riigikogu liikme jaoks oli sel maratonil hoopis eriline tähendus. Nimelt korraldatakse Krakovi maratoni raames ka parlamentääride maailmameistrivõistlusi maratonis. Seega oli nii minu kui ka mu kolme kolleegi – Jürgen Ligi, Margus Lepiku ja Meelis Atoneni jaoks tegu olulise tiitlivõistlusega.

Selleaastane maraton oli Poolas oma sarja seitsmes, parlamentääride maailmameistrivõistluste raames aga viies, mida seased on võtnud oma pühaks kohustuseks korraldada. Ürituse patrooniks oli mitmekordne kiirkäimise maailmameister ja olümpiavõitja Robert Korzienowski, kes meid esimesel päeval rõõmsalt tervitas.

Tiitel jäi Eestisse

Eesti meeskond hoidis lippu kõrgel. Hetkel seisab maailmameistrikarikas minu kõrval kaminasimsil, millele on graveeritud aeg 2.57.43. Poliitikust triatlonistina tuntud Jürgen Ligi jooksis oma elu esimesel maratonil välja suure-

Lauri Luik Krakovi maratonirajal.

pärase aja 3.07.58 ning tõi koju hõbe-medali. Margus Lepiku aeg oli 3.41.17, mis on vaid kolm minutit kehvem mehe isiklikust rekordist.

Tänaseks juba endine riigikogulane Meelis Atonen (senine parlamentääride maailmameister, kelle isiklik rekord aastate tagant koguni 2.39!) näitas aega 3.16.57. Loetletud ponnistused tõstsid meid ka meeskondlikus arvestuses maailmameistriteks. Niisamuti õnnestus võita kuldmedalid vanuseklassiti.

Stardieelsel päeval Google'ist ilmateadet vaadates tekkisid esialgu külmavärinad – 8 kraadi ja vihmane, päeva poole kerge temperatuuritõus. Jahe on maratonirajal hea, kuid märg nii väga enam mitte.

Võistluspäeva hommikune äratus oli kell 6.45, sellele järgnes süsivesikuterikas eine, et kõik 42 kilomeetrit ikka kenasti rajal vastu pidada. Hotellist välja astudes pidin tõdema, et Google polnud eksinud. Positiivne oli asja juures aga see, et suurte puude ladvad seisid täielikus vaikuses, mis andis lootust, et tuult ei ole ega tule.

Õnneks olid korraldajad võimaldanud meile kohad esimeses stardikoridoris ühes üldmaratoni kõvemate meestega, kelle hulgas ka maratoni võitja, venelane Andrey Gordeyev (aeg 2.13.41). Kahest vanaaegsest musketist kõlas stardipauk. Hea stardipositsioon võimaldas jooksu alustada ilma suurema tunglemiseta.

Spordigeel andis jõudu

Esimese kilomeetritähistuse juures märkas, et stardist on möödas 3 minutit ja 50 sekundit. See oli alustuseks selgelt liiga kiire. Arvestades seda, et eesmärgi täitmiseks pidin jooksma 4 minutit ja 15 sekundit kilomeeter. Edasi üritasin end ohjeldada. Kuni kümnenda kilomeetrini jooksin ühes Jürgeniga. Oli

Ponnistused tõstsid meid ka meeskondlikus arvestuses maailmameistriteks. Niisamuti õnnestus võita kuldmedalid vanuseklassiti.

aru saada, et ta on heas vormis. Kümne kilomeetri vaheaeg tuli alla 41 minuti. Jalad olid selleks ajaks juba korralikult vihmaveest läbi vettinud, mis tegi jooksusussi märgatavalt raskemaks.

Jõudnud poolele distantsile, sain aru, et kestan lõpuni. Õhku jäi lootus, et 32. kilomeetri „haamer” liialt kõvasti ei taba. Õnneks olin varunud kaks energiat andvat spordigeeli, millest esimese laadisin sisse siis, kui 1 tund ja 28 minutit läbitud, lõpuni jäi täpselt pool distantsi.

Enam ei jõudnud tähelepanu pöörata märgadele jalatsitele ega vaikselt tekkivatele veristele villidele varvastel. Kogu energia ja tähelepanu oli suunatud sellele, et püsida tempos. Mitte enam 4.15, vaid 4.00–4.10 minutit kilomeeter tempos. Sisestasin endale järjepidevalt, et tuleb alla 3 tunni ära. Õnneks jäi 30. kilomeetritel nn haamer tulemata. Laadisin sisse teise energiageeli ja vuhasin finiši poole.

Kaks kilomeetrit enne lõppu ma enam eesmärgi saavutamises ei kahelnud. Kangutasin jalgu, mis tundus, et olid

vahepeal mitme kilo võrra raskemaks muutunud, võiduka lõpuni. Kui stardist oli möödunud 2 tundi 57 minutit ja 43 sekundit, ületasin kurnatuna finišijoonet, kus mind ootas korraldusmeeskond, kes pani kaela kuldmedali ja andis kätte maailmameistrikarika ning suunas mind sujuvalt massööri juurde, kes mu pakustunud jalgadest jälle inimjalad vormis. ✎

Elu esimese maratoni jooksnud Jürgen Ligi kommenteerib oma esinemist nii:

Minu jooksjakarjäär lõppes aastal 1980, kui meie maailmameister ei olnud veel sündinudki, vigastusega. Aastaid ei ole ma ka väiksemat viisi võidu jooksnud, jalgade hoidmiseks, olen tegelnud triatloniga. Rattatreenn on viimane asi, mida jooksja tegema peaks. Aga kõlava nimega võistlus ja kusagil istuv mõtteke, et jooksumees peab ikka korra maratoni jooksuma, panid märtsi lõpus vanal hobusel vere käima. Jooksin 3–4 korda nädalas tavapärase 2–3 asemel, ja sekka tuli ka üks 36 km ots. Jalad pidasid vastu ja võhma mul on, ka sammu tõntsust jäi vähemaks. Aga kuu aega eritreenni on mõttetult vähe – just liigete jaoks. Pealegi oli tegu asfaldiga, kus ma kunagi ei jookse. See andis tunda ja rohkem kui väsimusega võitlesin valudega. Enda meelest vaevalt roomasin, aga ajal 3.07 pole suurt vigagi. Tõsi, mu nooruse lagi oleks umbes 42 minutit parem olnud.

Ignar Fjuk: Maha ei jäetud kedagi

Küsis Peep Lillemägi

Mis aprillialguse päevade loomeliitude ühispleenumile eelnes?

Teadagi – 50 aastat okupatsiooni. Kuid perestroika ja glasnost võimaldasid hakata rääkima asjadest nii nagu need olid. Eesmärk oli ühiskonda muuta. Muutustest oli kõigil oma arusaam, Moskval mõistagi teistsugune kui Eestis. Kaheksakümnendate alguses hoogustunud venestamine oli võtnud meilt igasuguse lootuse, et N. Liidu osana võiksime rahvana kesta, rahvusena ellu jääda. Loomeliitude pleenumile eelnesid mõned märgilised sündmused, millela poleks pleenumit toimunud. Nii nagu pleenumita poleks aset leidnud Rahvarinde asutamist paar nädalat hiljem.

Pleenumile eelnes fosforiidisõda, mille käigus selgus, et arvamusalvaid nagu Juhan Aare ei saadetud vangilaagrisse nagu varem Jüri Kukke. Eelnesid Hirvepark ja nelja mehe ettepanek isemajandavast Eestist. Loomeliitude pleenumi kontekstis on oluline Loomeliitude Kultuurinõukogu asutamine 25. mail 1987, mille ligi aastane tegutsemine oli loonud loomeliitude ühistegevuseks usaldusliku baasi. Pleenumi ajaks olime vastu võtnud mitmeid märgukirju, nagu näiteks masselamuehitusest, migratsiooni piiramisest, informatsiooni levikust, aga

1988. aasta kevadel Toompeal loomeliitude pleenumi üks korraldajatest Ignar Fjuk meenutas Reformikirjale, kuidas see kõik oli.

Ignar Fjuk juhib kaks korda kuus raadiosaadet ka kaksikümne aastat pärast loomeliitude raadiotundi.

ka pöördumise, milles nõudsimel MRP salaprotokollide avalikustamist. Menetluses oli eesti keele staatusega seonduv. 5. veebruaril 1988 alustasime igareedese kultuurinõukogu otsesatega, olgu et juba õige pea püüti see kanal meie jaoks sulgeda. Saate vahendusel suhtlesime rahvaga, julgustasime olema kodanik, mitte nõukogude inimene, hirmutatud, manipuleeritav, nurkasurutud.

Aga loomeliitude kultuurinõukogu, millest see algas? Millised on Sinu seosed sellega?

Mõte asutada loomeliitude kultuurinõukoguga sündis mul 1986. aasta

detsembris. Tollal vaieldi Harju tänava-le kavandatava kunstigalerii üle. Silma jäi üks Erast Parmasto repliik: „Kurat, ükskord oleks aeg, et loomeinimesed istuksid ühise laua taha ja milleski kokku lepiksid.” Leidsin, et midagi sellist tulekski teha. Rääkisin mõttest asutada loomeliitude koostöökoda või nõukogu esmalt Jaak Jõerüüdile ja Lennart Merile. Neile see meeldis. Eraldi suudavad loomeliidud märksa vähem kui üheskoos, ühisrindena. Veebruariks 1987 oli selge, et loodav kultuurinõukogu ei peaks olema mitte niivõrd loomeliitude, kuivõrd tunnustatud ja nimega kultuurinõukogu koda – omal vastutusel, igast liidust neli.

Ignar Fjuk ja Lennart Meri viis aastat tagasi.

Foto: erakogu

Mäletan, et märtsis 1987 teatas tollane heliloojate liidu esimees Jaan Rääts mulle, et partei peakorteris, „Valges majas”, kus praegu asub välisministeerium, tahetakse meie põhikirja arutada. Olin äärmiselt üllatunud. Ilmselt oli meie salaplaan nad ärevaks muutnud. Olgu öeldud, et hiljem istus tollane EKP kultuuriosakonna instruktor sageli meie koosolekutel, kuid ta ei sekkunud kunagi. Kõik istungid protokolliti, protokollid on Riigiarhiivis. Ahjaa, mais 1987 toimunud asutamiskoosolekul valiti mind eesistujaks, täitsin esimehe kohuseid kaks valimisperioodi, kuni juunini 1989.

Ilmselt oli loomeliitude kultuurinõukogu esimene legaalne kommunistlikule parteile opositsiooniline ühendus terves N. Liidus. Teadvustasin endale algusest peale, et vastuseis peab olema legaalne, see ei saa olla pörandaalune, sest kui meie oleme pörandal all, siis pörandal peal on tankid. Loomulikult jättis see meie retoorikale ja argumentidele, mis

muutusid koos aja ja asjaoludega, oma pitseri.

Kuidas jõudsid loomeliidud 1988. aasta kevadel Toompeale?

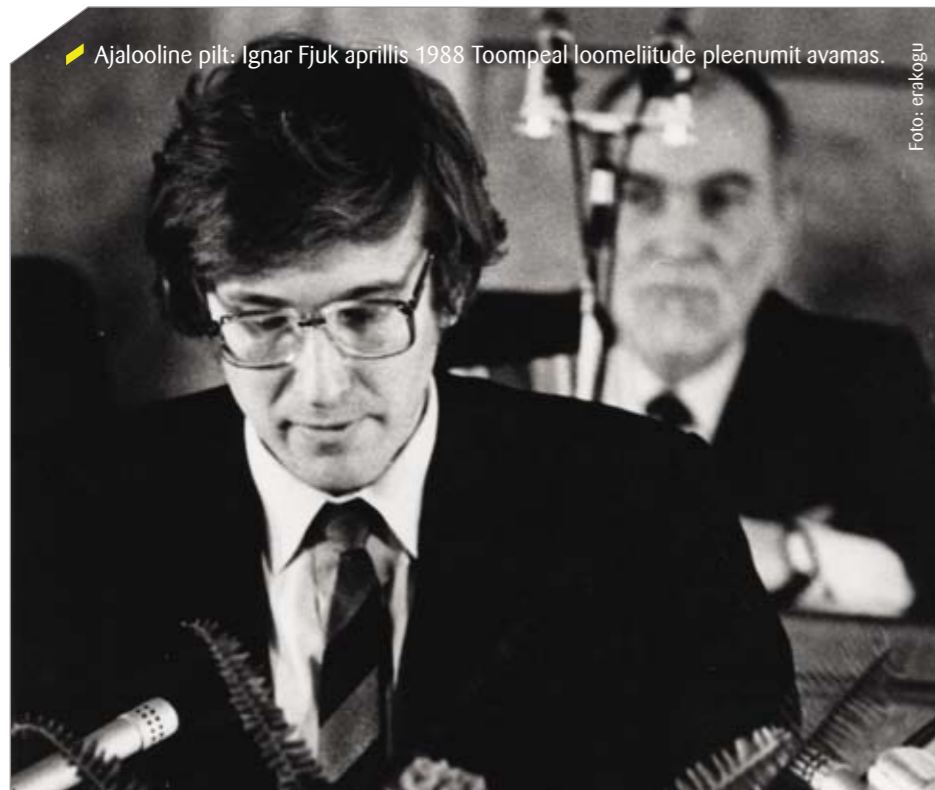
Pleenumi toimumise asukoht oli märgilise tähendusega, kuigi tagasivaadatuna mõjub see veidralt – pleenumil valitsevad õhkkond ei sobinud kuidagi seinal rippunud Lenini reljeefi (mis kutsus arutlema leninliku rahvuspoliitika üle), sirpvasarate, punalippude ning vappide vahele. Kõik toimus vormiliselt perestroika toetuseks, kuid kuna kellelgi polnud aimu, mis perestroika on, siis oli kõigil sellest oma nägemus.

Võiks küsida, miks ei öeldud loomeliitude pleenumil välja, et Eesti tahab saada iseseisvaks või miks ei pandud veidi hiljem Tartu muinsuskaitsepäevadel välja Eesti lippu, piirduti vaid kolme eraldi värvi kangaga. Või miks kõneldi sügisel, kui poolenisti venelastest koosnev ülemnõukogu võttis vastu

Suveräänsusdeklaratsiooni, veel midagi liidulepingust. Kuigi öeldi, et Eestis on ülimuslikud Eestis vastu võetud seadused. Ent nii oligi – kogu „laulev revolutsioon” toimus samm-sammult. Iga päev kombati lubatava ja mittelubatava piiri, selle kompamisega piiri nihutades.

Selles mõttes erines Eestis valitud tee väga mõistlikul moel nendest väliselt väga julgetest meestest, kes Lähis-Idas seovad endale vöö ümber ja lasevad ennast õhku.

Täpselt nii. Ei tohi unustada, et veel jaanuaris 1991 voolas Vilniuses ja Riias tankiroomikute all veri. Veelgi õudsamad sündmused leidsid aprillis 1990 aset Tbilisis. Tanke Eesti teedel augustis 1991 võib tagantjärele käsitleda mõnusa huumoriga, ent kui see kõik oleks toimunud näiteks pool aastat varem, võinuks tulevik olla nii Kremli korraks võimu haaranud joodikute kamba ja N. Liidu kui Eesti jaoks hoopis teistsugune, meie jaoks ilmselt üsnagi süngene.

➤ Ajalooline pilt: Ignar Fjuk aprillis 1988 Toompeal loomeliitude pleenumit avamas.

Foto: erakogu

Eesti taasiseseisvumine oli imeline näide inimeste koostööst ja solidaarsusest. Piltlikult öeldes kasvas aktiivselt kaasalööjate arv tundidega. Üksikute eranditega oli rahvas see, kes Eesti iseseisvuse taastas, kes vastutas. Just seepärast õnnestus „laulev revolutsioon” veretuna lõpule viia.

Kuidas Sa sõnastaksid kommunistliku partei rolli iseseisvumiseelses Eestis?

1987. aasta mais oli see kõik muud kui sõbralik. Esimene sekretär oli Vaino, ideoloogiasekretär Ristlaan, teine sekretär Aljošin. Kui EKPs oli korralikke inimesi, siis olid nad ebaolulistel ametikohtadel ja neist suurt ei sõltunud. Partei peamine eesmärk Eestis oli venestamine lõpule viia.

Ilmselt kuskil aastavahetuseks 1987/88 oli mulle selge, et eestlaste jaoks, olgu

tegemist partei liikmetega või mitte, on „vere hää” tugevam, kui miski muu, mis neid seoks. Seetõttu seisnes meie tegevuse mõte toona ja peaks olema ka täna järgmises: meid on liiga vähe, et mingil sõgedal omakasu või kättemaksu motiivil, piiratud või rumalusest lubada eestlast üksteisest eristada, lahterdada, vaenata, kedagi maha jätta. Seda meie vastased ainult ootasid ja ootavad. Nii siis kui praegu.

Kõik eestlased, kelle käed ei olnud verega määratud, otsisid võimalusi ja tegid kõik, et sellest sõgedast mängust ühiskasulikult välja tulla.

Aga ikkagi. Kaks päeva Toompeal. Kuidas need meenuvad?

Formaat oli paika pandud. Esimene ettekanne oli minult, seejärel oli sõna vastsel ideoloogiasekretäril Indrek Toomel. Selle üle oli tublisti ütlemist, et

kuidas tema räägib teisena. Meie mõte oli faktilist võimu teostavaid isikuid kaasa tõmmata, neid siduda, panna neid oma käitumist ja valikuid muutma. Seejärel järgnesid ekspertide sõnavõttud: Arno Kõörna, Marju Lauristin, Endel Lippmaa, Klara Hallik jt – tõsised sisesevaated eestlaste ja eestluse olukorrale Eestis.

Teisel päeval olid osalejate sõnavõttud „südamelt ära” ütlemised, mis kulmineerusid pleenumi esimest päeva juhatanud Mikk Mikiveri tsitaadiga soome kirjanikult Paavo Haavikkolt: Kui võim on rahva käes, siis kelle käes ta on? Mäletan ka painajalikult eredat valgust, mida oli vaja, et kõike filmilindile jäädvustada.

Prožektor näkku tunne oli? Nagu kusagil mujal mõnes organisatsioonis või majas, mis selle aja reaalsuse ja ajalooõuduste kaudu kaudselt oli tuttav?

Seda mitte, kuigi pean ütleva, et enne pleenumit võtsid minuga kahel korral ühendust Pagari tänava „poisid”. Hoiatati, et me ei provotseeriks, et asi võib halvasti lõppeda, et nemad enam käed rüppes ei istu, et nemad ei vastuta. Pleenumi lõppedes jagasime enne Toompealt lahkumist Enn Põldroosi ja Lepo Sumeraga omavahel vastuvõetud dokumente, et kõigil oleks juhuks, kui kellegagi midagi juhtub, üks eksemplar. Arvuteid ju polnud, paljundusmasinatki mitte. Kõik oli masinkirjas läbi kopeeripaberi. Viis-kuus päeva hiljem ilmus osa dokumentidest Harju Elus, mille eest peatoimetaja sai parteilise karistuse. Kuid varsti ilmusid materjalid ka mu-

jal. Raamatuna ilmusid sõnavõttud alles oktoobris, kusjuures Toome sõnavõtt oli selles valitseva kombe kohaselt tõstetud esimeseks.

Kuni Rahvarinde kongressini 1988. aasta oktoobris olid loomeliitude pleenumi materjalid Rahvarinde ideoloogilisteks alusdokumentideks.

„Laulva revolutsiooni” ajast on kuulsaks saanud mõned laused. Mikk Mikiveri samas saalis öeldud tsitaat „Kui võim on rahva käes, siis kelle käes ta on?” või Heinz Valgu septembris Lauluväljakul hüütud: „Ükskord me võidame niikuinii!” Miks Sina, Ignar, ei ole ühtegi taolist lauset öelnud?

Eks igapähe oli oma roll. Tagantjärele mõeldes oli minu roll luua struktuur – legaalses raamides tegutsev opositsioon, mis võtaks sihiks muutused, parema homse, vaba Eesti. Olin enamuse Kultuurinõukogu märgukirjade koostaja ja 16. novembril 1988 vastu võetud Suveräänsusdeklaratsiooni algteksti autor. Minu sõnaleiud-keelendid on näiteks ka „enamlaste-kelamlased”, „pingviinide paraad”.

Rein Taagepera on öelnud: „Valimised on moodus, kuidas rahvas annab neljaks aastaks võimu käest.” Mõtlesime, et kui saame lahti N. Liidust, NLKPst, kui meil on oma riik, siis moodustub iseenesest selline võim, mis ajab rahva asja ja kõik on rahul. Et oleme vabad võõrandumisest, bürokraatiast ja ei tea millest veel. Tuleb välja, et võõrandumine ja bürokraatia on vintsked elukad, mis sobitavad end igasse süsteemi. Riigi-

➤ Koos vabas Eestis sündinud tütardega.

Foto: erakogu

õiguslikud ja demokraatlikud garantiid peavad sellele vastu seisma. Valgetes riikides seda suudetakse. Paljudes riikides ei suudeta. Pärissorjast kodanikuni on pikk tee.

Ajaloo peab üksikisikul olema julgust võtta vastutus. Võime meenutada Leninat Meri kirjanikuvaistuga öeldud, kuid olulisem on, et 1994. aasta juulis Kremli oli tal presidendina julgust võtta vastutus ja kirjutada alla lepingutele, mille alusel vene väed kuu hiljem Eestist lahkusid. Gruusias ja Moldovas on väed tänini sees.

Rahva sees on hämmastav hulk energiat ja see energia on olemas ka praegu, kuidas seda täna Eesti riigi hüvanguks ära kasutada?

Mõni nädal tagasi toimunud prügi-koristamine oli üks nimetatud energia spontaanseid avaldumisi. Aga olukord, kus metsaalused on prügi täis, näitab, et miski on paigast ära. Et riik ei tule oma ülesannetega toime. Sest on riigi asi mõjutada kodanikke, neile selgeks teha (kas või sanktsioonidega), et prügi metsa alla

viia ei tohi. Kodanik on loomult laisk ja mugav. Riigi mõte ongi ühise eesmärgi nimel seda mugavust painutada.

Üheksakümnendate algul oli erakonda kuulumine auasi. See näitas hoolimist ja soovi oma riigi heaks midagi ära teha. Ent mugavus ja loodus ning vahel ka ülbus hakkab Eestitki viima olukorran, mida iseloomustaksin 2002. aastal Prantsuse parlamendidelegatsiooniga kohtumisel kuulduga – külalised olid uhked, et üle hulga aja on nende riigis avaliku arvamuse uuringute järgi poliitikud eelviimasel positsioonil prostituu-tide ees. Et tavaliselt olla vastupidi.

Mäletan, et kui Kultuurinõukogu asutamisest möödus kümme aastat, siis kogunesime Kinoliidu ovaalsesse saali. Jaak Allik sõnastas kellegi küsimise peale järgmise mõtte: kui täna vajaksime taas Kultuurinõukogu, ühispleenumit või Rahvarinnet, siis tähendab see seda, et elu Eestis on untsus. Kuni saame hakka oma põhiseaduse ja vaba ja demokraatliku valitsemisega, on kõik hästi. ➤

Fotod: Reformierakond

Kontorirottide jook

Tööst vabal ajal armastavad reformierakondlastest riigikogu liikmed oravaks maskeerituna osaleda kontorirottide jooksul. Sel aastal toimub jook 2. juunil Tallinnas, Raekoja platsil algusega kell 15.00. Tule vaatama, millised kostüümid sel aastal selga tõmmatakse!

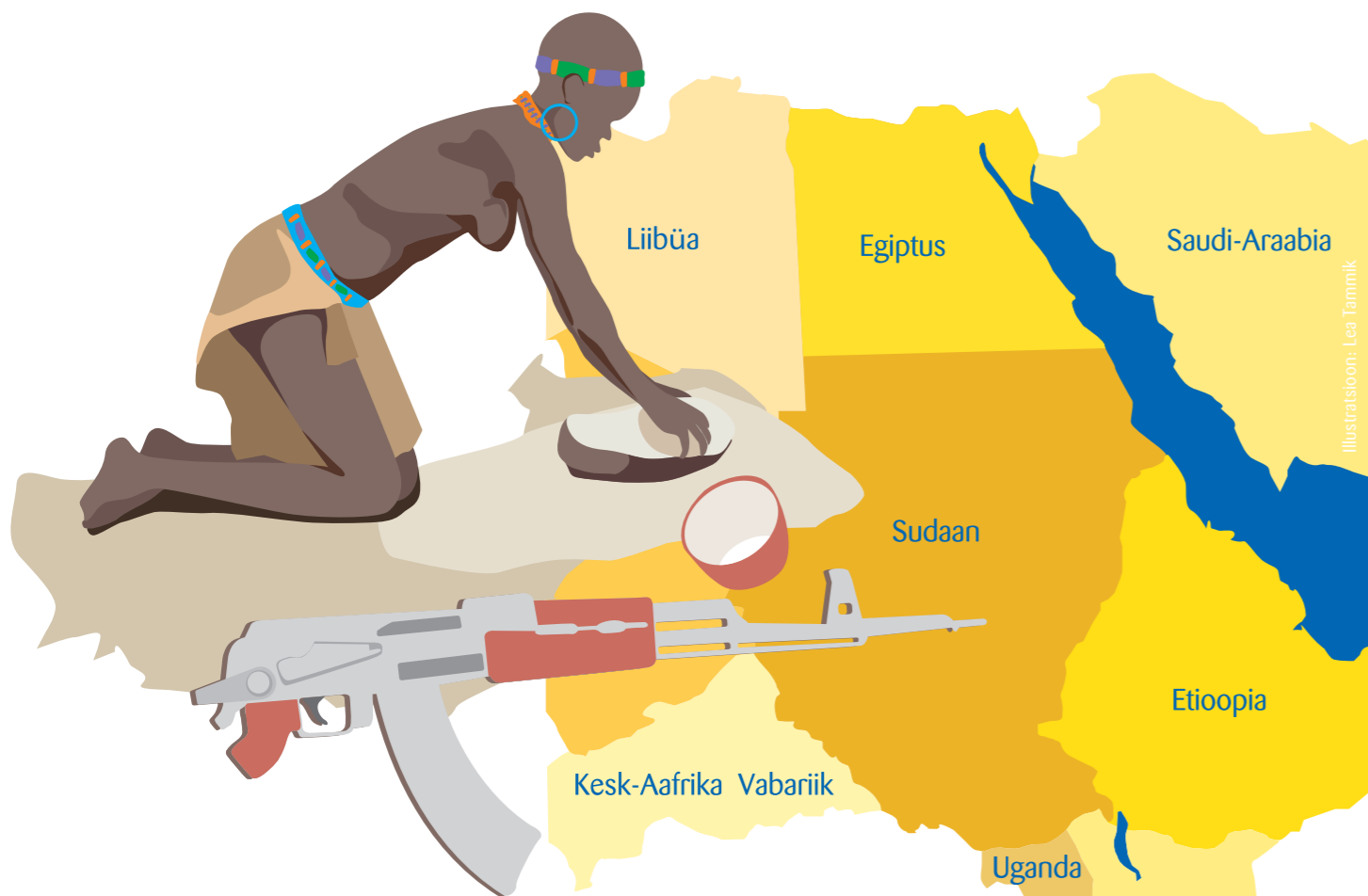
Tegemist on New Yorgist alguse saanud kontoriinimeste meelelahutusliku ja heategevusliku jooksuga, kus valgekraed jooksevad läbi kesklinna, seljas ülikond või kostüüm, käes portfelli ja mobiiltelefon, jalas spordijalat-

sid. Reformierakond on asunud võistlusele kuus aastat järjest ning kuulub nende üksikute organisatsioonide hulka, kes igal aastal Eestis toimunud kontorirottidejooksul osalenud on.

Erakonna au kaitseteid eelmisel aastal Riigikogu liikmed Lauri Luik, Taavi Rõivas, Silver Meikar ja Kalle Palling. „Oravatüdrukud” said žüriilt tiitliks „kergejalgseim võistkond”.

Et neil seal oleks ka tore elada

Silver Meikar arutleb, kas ja miks on vaja Aafrika riike abistada.

Üks parlamendisaadik sõnastas Aafrika riikide abistamiseks mõeldud arengukoostöö projektide vajalikkuse järgnevalt: „Me peame neid toetama sellepärast, et neil oleks oma mustal mandril nii tore elada, et nad üle mere ei ujuks ja meie sotsiaaltoetuste süsteemi uperkuuti ei ajaks”.

Põhjuseid, miks Aafrikat toetada soovitakse, on, jumal tänatud, teisigi. Põhjamaade, mille osa muuseas ka meie oleme, jaoks on selleks vastutustunne maailmas toimuva vastu. Täna globalseerunud maailmas ei ole võimalik jääda voodriga polsterdatud pehmete seinte vahele istuma lootuses, et väljas

vilinal lendavad kivid kogemata pähe ei potsataks.

Mitmel pool Aafrikas vilisevad täna kuulid, näiteks Darfuris jätkub Sudaani valitsuse toetatud relvaüksuste vägivald mustanahaliste põlluharijate vastu, mis julmuselt ja ulatuselt sarnaneb kõige ju-

Aafrika abistamise arutelu Riigikogus. Pildil vasakult: Hr. Adolf Riehm (Välisministeeriumisse lähetatud Euroopa Komisjoni ametnik); Dr. Yenkong Ngangjoh-Hodu (Põhjamaade Aafrika Instituut); Dr. Holger Bernt Hansen (Aafrika õpingute professor, Taani Rahvusvahelise Arengukoostöö Nõukogu aseesimees); Dr. Fantu Cheru (teadusdirektor, Põhjamaade Aafrika Instituut); Pr. Akol Rose Okullu (Uganda parlamendiliige); Riigikogu liige Silver Meikar.

Fotod: erakogu

bedama genotsiidiga inimkonna ajaloo. Paljuski vägivaldse ja vaese ajaloo pärast peetakse Sahara kõrbe all olevaid riike teisejärgulisteks ja saamatuteks. Tegelikuses on olukord mitmel pool paljuski muutunud.

Aafrika positiivsest arengutest ja Eesti võimalikust koostöö suurendamisest arutlesime 17. aprillil Riigikogus toimunud konverentsil. Otsus sellise konverentsi korraldamiseks sündis just sellest, et (tunnistan ausalt) ka minu teadlikkus mustast mandrist on puudulik ning liialt stereotüüpne. Leian, et kõik Riigikogu liikmed peaksid märksa enam olema kursis protsessidega, mis rohkem või vähem ka meie kodumaad mõjutavad.

Väärtustele liiter bensiini ja tikud

Aafrika on minu jaoks isiklik teema, millest ma artikli lõpus olevas lookes ka pajatan. Just see kogemus näitas mulle, et meie jaoks ühel nädalalõpul kulutatud raha võib anda inimesele mõne tuhande kilomeetri kaugusel hariduse ja inimväärsema elu. Kuid rahaga on Aafrikas kehvasti.

Aafrika arenguabi raha kohta on irooniliselt öeldud: „Rikaste Euroopa riikide vaestelt võetud raha saadetakse vaeste Aafrika riikide rikastele.” See, et suur protsent finantsidest ei jõua abivajaja-

teni või sellega tehakse investeeringuid, mis tavakodanike eluolu kuidagi ei paranda, ei ole kellelegi uudiseks. Kuid selles ei ole süüdi ainult abi saajad.

Riigikogu liikmed peavad olema kursis protsessidega, mis Eestit mõjutavad.

Mitmeid abiprojekte korraldatakse ilma kohalike oludega põhjaliku tutvumiseta ning nende otsustusprotsessi ei kaasata sihtriigi demokraatiat tagavaid institutsioone. Paralleelseid struktuure luues jäävad näiteks Aafrika riikide parlamendid nõrgaks ning neil ei teki ka võimalust oma rahva usalduse saavutamiseks.

Tean ise näiteid Birmast, kus suurt rahalist toetust leiavad need projektid, mis on läneriikides kergesti müüdavad, ja täiesti tähelepanuta jäävad need, mis tagaksid ehk tulevikus olukorra, et riik saaks ise hakkama. Kodutute loomade varjupaiga loomine nälja käes vaevlevas riigis on seksikam, kui sealsete opositsioonipoliitikute koolitamine edukaks valimiskampaaniaks.

Veelgi suurem väljakutse Euroopa arengukoostöö projektidele tuleneb aga meie väärtustest. Kui välja arvata humanitaarabi, siis on meil kombeks panna toetusrahale külge silt, mis nõuab sihtriigi valitsuselt inimõiguste järgimist ning ausat ja-gamissüsteemi. Mitmed väärtusi mitte austavad Aafrika võimurid on leidnud endale palju mugavama partneri – Hiina Rahvavabariigi –, mis oma mõjuvõimu suurendamiseks mustal mandril on valmis toetama ka kõige julmemat režiimi.

Kiiresti tõusvast majandusest üha suureneva energiavajadusega puna-Hiina vahetab meeleldi sõjavarustust Sudaani nafta vastu. Nii antakse režiimile võimsad relvad Darfuris külade ja Euroopa Liiduga suhtlemises sildade põletamiseks. Demokraatlikud väärtused neid ei huvita, nüüd ei ole võimalik neid ka abipakkidega ära osta.

Mida Eesti teha saab?

Abipakkidest rääkides on selge, et Eesti ei hakka nende suuruses (nüüpea) konkureerima teiste Põhjamaadega. Küll aga võime teha seda kvaliteedis. Hiljuti kurtis üks meie naabritest, et üle 35% nende abirahast on jäägitult savanni tuultes haihtunud. Meil, kellel arengukoostöö vahendeid niigi napib, on oluline jälgida, et iga kroon läheks abivajajani ja abi oleks selline, mida nad realselt vajavad.

Abi peab olema selline, mida realselt vajatakse.

Oluline on küsida, millist koostööd Aafrika riigid meilt ootavad, ja siis otsustada, kas meil on pädevus selles. Tunnistagem, et malaaria vastases võitluses või liivatormidest mitte-kohe-surevate põllumajandusmasinates pole meil midagi teha. Küll aga võiksime sõna sekka öelda kas või mõne enam arenenud Aafrika riigi e-süsteemide loomisel. Selleks, et nad tulevikus ka ilma abita hakkama saaksid, on neil vaja ka sellist abi.

Ning neil, kes selle e-riigi pädevuse peale kergelt muigama hakkasid, tahan soovitada mõnda Sahara alust Aafrika riiki külastada. Jah, ka Aafrikas on internet nagu meil. Ja nad on inimesed nagu meie. Ning nad tahavad teha koostööd selleks, et neil oleks seal sama hea elada, kui meil siin Eestis.

Aeg oleks stereotüüpidest lahti saada, rääkimata siis silmaringi laiendamisest.

Tüdruk, kes tahtis minna kooli

Silver Meikar

Lugu viib meid kaugele Aafrika läänerannikule, riiki nimega Ghana ning selle lääneosas asuvasse tolmusesse asulasse nimega Larabanga. Usun, et nii mõnedki eestlased on sellest läbi sõitnud, olles teel lähedal asuvasse rahvusparki elevantide vaatama. Mina oma talvise

rännaku ajal jäin sinna pidama mitmeks päevaks ning võiksin pikemalt pajatada moslemite igapäevastest tegemistest, ööbimistest lageda taeva all, savionnide ehitamisest või krokodillitüügist – ehk siis täiesti tavalisest Aafrika külakesest, kus elas vähem inimesi kui käib meie koolis.

Tahan teile rääkida hoopis ühest 8-aastasest neegritüdrukust Aminast, kes tänava söögikohas kohvi keetis ja teiste savionne koristas. Kui kõik teised lapsed pidevalt minuga inglise keeles suhelda püüdsid – Ghanas on riigikeeleks inglise keel –, oli tema vait ning ei vastanud ka küsimustele.

➤ Lisaks Aafrikale vajab humanitaarabi ka Birma. Pildil Silver Meikar seal kohaliku elanikuga kohtumas.

Ühel õhtul vestluses Larabanga küla juhiga küsisin, kas Amina on tumm ning sain teada, et ei ole. Põhjus, miks ta ei suhtle, oli see, et ta ei oska inglise keelt, vaid valdab mingit Musta-Volta jõe ääres kasutusel olevat kohaliku dialekti. Tema isa on surnud ning tema emal, kes elas paari kilomeetri kaugusel savionnikesest, ei ole piisavalt raha, et teda samal ajal koos õega kooli panna.

Palusin külajuhil olla tõlgiks ning küsisin Amina käest, kas ta tahab kooli minna. Jah, väga tahab. Aga miks? (Olen sama küsimust küsinud mitmeid kordi ka Eesti noortelt. Üldjuhul olen saanud vastuseid, et tahan targaks saada, et mul rohkem karjäärivõimalusi oleks või et ema käsib!)

Väike neegritüdruk vastas: „Ma tahan minna kooli, sest ma tahan teada saada, mis on maailm.“ Ehkki õppimine ei loo talle mingeid karjäärivõimalusi – ta jääb ikka, nagu kõik teised Larabanga neegritüdrukud, oma väikesesse asulasse, tassib krokodillitüügist vett ja armastab oma seitset last. Aga õppimine annab talle midagi palju rohkemat – MAAILMA. Teadmise, et Larabanga savihüttide ja tolmupilvede taga on veel midagi – on teisi riike, palju erinevaid inimesi, pilvelõhkujaid, meri, ja palju muud. Oskuse lugeda raamatuid, mis küla raamatukogus peamiselt tolmu kogusid. Võimaluse mõne harva külalise käest küsida, mis maailmas uudist.

Vaid õppimine annab teadmise, mis on maailm.

Vestlus selle tütarlapsel pani mind mõtlema, et vaid paarsada aastat tagasi oli neid lapsi, kes samuti rahapuudusel ei saanud õppida lugema/kirjutama. Et sada aastat tagasi oli Eestis neid lapsi, kes oleksid andnud kõik, et üle kuue klassi koolis käia.

Mis puudutab aga Aafrika tüdrukut Aminat, siis tasusin tema aastase õppimise kulud ning andsin raha koolivormi ja raamatute jaoks. Lisaks kinkisin talle enda Miina Härma Gümnaasiumi lõpusõrmuse, et see talle sama palju õnne tooks, kui mulle on alates 1997. aastast toonud.

Kui Sa kunagi Larabangasse satud ning seal koolivormis neegritüdrukut kohtad, kellel kaelas ripub hõbedast sõrmus MHG 1997, siis tervita teda minu poolt. ➤

Maamehe

„Pärast seda majaehitust ei karda ma enam midagi,” teatab aasta eest uude majja kolunud Järva maavanem Üllar Vahtramäe enesekindlalt ja usub, et maja ehitamisega saaks ta nüüd ka ise vabalt hakkama.

Tekst: **Katrin Rohtla**, ilmunud ajakirjas Sisustaja, ilmub Äripäeva kirjastuse loal

Koos tütreaga koduksel.

Fotod: Peep Lillemägi

Maavanema kodu asub Paide linnapiiril pargi ääres. „Nii kui nägin, et siia ehitama hakatakse, asusin asja uurima. Et kinnisvaraarendaja ehitas paarismaja, rääkisin Koerus elavale

sõbrale augu pähe. Naaber on tähtis ja võõraga krundi jagada ei taha,” selgitab Üllar Vahtramäe. Tema oli ka üks esimesi, kes uude elurajooni 2006. aasta sügisel krundi ostis. „Tahtsin võima-

likult maalähedast paika, kesklinnas ei taha mingil juhul elada. Aga siingi kipub kitsaks minema,” tunnistab ta, sest nagu arendajatele kombeks, on majad ühte puntrasse ehitatud.

linnakodu

Kodu ümbrus endise Paide aiandi territooriumil on trööstitu. „Paide linna ja kinnisvaraarendaja kasvuraskused,” viitab maavanem osapoolte kestvatele vaidlustele, kes peab rajama valgustuse ja kes teed. Kahe kuu eest sai Vahtramägedel majja kolimisest aasta.

Kuna vana korter tuli uuele omanikule üle anda, elas peremees esimesed neli kuud koos ehitajatega. „Ehitaja vandus, et ei lase enam kunagi ühtegi majaostjat enne valmisaamist sisse. Eks me vaidlesime ja käisime üksteisele kõvasti närvidele, siis jälle leppisime,” naerab mees tagantjärele. „Kindlasti kannatas ehituse ajal Järvamaa juhtimine, aga praegu saab kõik kaotatu tagasi teha,” mõtiskleb 2003. aastast maavanema ametit pidav mees.

Kahekordne 116 m² maja valmis Norra projekti järgi. Lühidalt tähendab see, et ruumiga ei laamendata. Norras elaval sõbral oli samasugune elamine ja külas käies hakkas maja Üllar Vahtramäele meeldima.

„Tahtsin ökonoomsust. Kuna oleme pangaorjuses, siis on soodne küte väga oluline,” põhjendab mees oma valikuid ja usub, et nii odavat kütet mujal Eestis ei ole. Terve maja küte ja soe vesi maksab kuus 1000 krooni.

Norra projekti järgi ehitatud majas on pere elanud nüüdseks umbes aasta.

Allkorrusel annab sooja vesipõrandaküte, ülemise korruse tubades on radiaatorid, aga neid peab kütma harva. Maja alumisel korrusel on väike elutuba ja köök, mida lahutab baarilett. Suvel käib elu hoopis terrassil ja siis ei pea baaripukkidel einestama. Kööginööbli konstrueeris peremees koos mööblitootjaga.

Üldiselt mahedates pruunides toonides lisab kontraste perenaise lemmikvärv oranž. Sisustamine ongi olnud suure-

ti naise töö, ehkki otsused tehti koos. „Jube vaev oli kõiki asju kokku sobitada. Ja siis pidi veel ehitajaga läbi rääkima, et ta nõustuks valitud materjalidega töötama. Ehitaja tahab ju enda jaoks lihtsamat lahendust,” muigab Üllar Vahtramäe.

Vaid kardinade valikul küsiti nõu disainerilt. Ehitamise ja komplekteerimise ajal virnade viisi sisustusajakirju kok-

ku ostnud ja neid tüütuseni lehitsenud maavanem ise sisustushuviline ei ole. Küll on saanud talle südamelähedaseks ehitusteema. „Eriliselt jälgin kütte- ja energiateemalisi artikleid. Kui neil teemadel midagi kirjutatakse, siis loen alati ja võrdlen enda koduga,” tunnistab ta.

Maja kõige olulisem ruum on puukerisega saun, mida köetakse vestibüülist. Tõelise saunafännina käib Üllar saunas neli korda nädalas. Poole tunniga saab sauna soojaks ja paar sõpra külla kutsuda.

Maavanema majast 200 meetri kaugusel puidutöökojas valminud keerdrepist üles minnes leiab kolm tuba. Ruumide põrandad on kõik isemoodi – et oleks ikka maja tunne, mitte korter, kus kõik

ühtemoodi, põhjendab Üllar Vahtramäe, kelle eelmine kodu asus korteris. Vanast korterist ei soovinud pere midagi kaasa võtta, nii müüdi see koos mööbliga. Vaid üks diivan on eelmisest kodust ja asub toas, kus saavad oma külaskäikudel ööbida nüüdseks juba täiskasvanud lapsed.

Kodust kabinetti maavanemal ei ole ja praegu jagab ta sõbralikult tuba märtsis kaheseks saanud Anetiga, sest arvuti asub tütre toas. Anetile meeldib hullata toas päeval, ööseks ta oma tuppa jääda veel ei taha. Eelmise aasta India puhkusest saadik on elevantid lapse suured lemmikud ja neid jagub nii akna kohale rippuma kui ka elutuppa kamina peale.

„Naljakas, et pärast seda, kui krun-

di sõbraga kahasse ostsime, käibki meil nüüd kõik kuidagi käsikäes – kui meie lapse saime, sündis laps ka nende perre,” muigab mees.

Ka teiste naabritega käib maavanem aktiivselt läbi ja piirkonnas toimib aktiiv-

ne naabrivalve. Lisaks on majas signalisatsioon, kuigi Järvamaa on Mandri-Eesti tur-

valisim maakond. „Jumal hoiab seda, kes ise ennast hoiab!” arvab Üllar. Turvalisusest olulisem on Üllarile mõnus ja hubane olemine. „Hea on külmast tulla ja kohe esikus tekib kodune tunne, kui astud kingadest soojale põrandale,” kiidab mees. Kodus meeldib Üllarile teha kõiki töid, eriti istub muruniitmine.

Muidugi on 600 m² niitmine pigem naljategemine. Hoopis tõsisem tegu on Paidest 6 km kaugusele jääva maakodu 3,3 ha krundi hooldamine. Just sinna viib Üllar suviti ka külalised, sest linnakodu on privaatne koht ja siin ei taha ta kedagi tööasjus vastu võtta. Teisi maavanemaid ta seni võõrustanud ei ole. „Ehkki maakonnad omavahel konkureerivad, on meil tsunftivaim ja me ei häbene küsida üksteiselt head nõu,” selgitab Üllar. Huvitav suhe on tal Viljandi maavanema Kalle Küttisega, kes Üllarile kaheksandas klassis füüsikat andis.

Vastvalminud majaga on Üllar rahul, ent eelistab elada siin siiski nii vähe kui võimalik. „Tahaks loota, et see pole viimane koht, kus ma elan.” Maainimesena kisub süda hoopis metsa keskel asvasse maamajja. Sinna satib mees ennast siis, kui pensionile jääb.

Loodan, et see ei ole viimane koht, kus ma elan.

Kust leida Pärnule uus linnapea?

Väino Linde, Riigikogu liige
(Pärnu linnapea aastail 1995–96)

Foto: Lea Jänemik

Mõned head aastad tagasi tehti ühele mu tuttavale ettepanek asuda juhtima väga olulist riigiasutust. Ta keeldus, sest eelmine ülemus oli seal juurutanud täieliku minnalaskmise meeleolu. Töö sõber aga oli aumees ja kahtles sügavalt, kas tal ikka jätkub jõudu võidelda selle asutuse lõrtsitud nime endises headuses taastamise ni-

mel. Kuidas on aga lood Pärnuga? Kellele võiks meie seast jätkuda jaksu ning tahtmist järgmise linnapeana viia Eestimaa suvepealinn taaskord auväärsele tasemele?

Mart Viisitamme äsjane umbusaldamine kukkus Pärnu linnavolikogus läbi. Puhtpoliitiliselt oli see mõistetav, sest

esiteks nägi koalitsioonileping niimoodi ette ja seda ei olnud ju keegi lõpetanud. Teiseks, mis võib olla ükskõik millisele Pärnu linnavolikogus esindatud poliitilisele erakonnale kasulikum kui meeri-ritoolil istuv konkureeriva partei klouniks muutunud kohalik liider. Saab ju iga ebapopulaarse küsimuse puhul siis näpuga näidata ja öelda, et näe – kesk-

erakondlane Mart Viisitamm otsustas, mitte meie...

Ainult et väljaspool kodulinna viibides on raske taluda teiste eestimaalaste avalikkuse naeru meie linnapea ja vahel ka kogu Pärnu üle. Veel raskem on vastata kaaslinlaste küsimustele, et miks ikkagi midagi ette ei võeta ja Pärnu allakäiku ei peatata. On ju Mart Viisitamme võimu ajal Pärnu muutunud varasemaga võrreldes vaieldamatult kunsti- ja kultuurivaenulikumaks. Meenutagem siinkohal kas või Uue Kunsti Muuseumi vastase võitluse saagat. Aga kogu linna käekäiku on mõjutanud

Viisitamme realsust mittearvestanud rahandus- ja majanduspoliitika, mis mõnede arvates on Pärnu viinud seisule, milles aastaid tagasi vaevlesid vaid Eesti- maa vaesemad omavalitsused.

Kui imet ei sünni ja Keskerakond Pärnus ise kohe meeri ei vaheta, võime suvepealinnas uut linnapead oodata alles 2009. aasta sügisel toimuvate kohalike valimiste järel.

Reformierakond vaeb kandidaate

Pole vist enam saladus, et Reformierakond on juba praegu asunud tõsist tööd tegema selle nimel, et võtta valimiste järel Pärnus valitsusvastutus. On loomulik, et see eeldab ka väärilise linnapeakandidaadi olemasolu, sest ega siis selleks sobilikud inimesed veel pärnakate seast otsa saanud pole. Olgu selle kinnituseks esitatud vaid mõned konkreetsed näited.

Nii on kogu kolmeaastase võimuperioodi juba ühe korra linna juhtinud alati sõbraliku mehena tuntud Vello Järvesalu ning teinud seda edukalt. Viimastel aastatel on tema käe all tõsise arenguhüppe teinud taastusravikeskus Estonia.

Varasemalt sillaehitajana tuntust kogunud rahuliku loomuga Väino Hallikmägi oli linnapea kaks aastat. Tõsist tööd tegi temagi ning opositsionääride poolt omal ajal Hallikmägil avalikkuses tehtud ette-

tehteid olid lausa lapsemäng võrreldes sellega, mis Viisitamme ajal toimub. Märkimata ei saa jätta, et reservohvitseridena on nii Järvesalu kui Hallikmägi mõlemad aktiivselt tege- vad Kaitseliidu ridades.

Abilinnapeana on teist ringi ametis alati kiire mõtlemisega Jane Mets. Olles selle aja jooksul kureerinud pea kõiki linnaelu valdkondi, teab ta ilmselt Pärnu probleemsemaid kohti üksinda rohkem kui ülejäänud praegused linnavalitsuse liikmed eesotsas linnapeaga kokku. Ega asjata pole teravmeelised seetõttu öelnud, et ainuke tõsine töömees linnavalitsuses on Jane. Miks ei võiks temast siis saada Pärnu esimene naislinnapea?

ASi Gustaf nõukogu praegune esimees Kalev Päit, Pärnu kunagine abilinnapea. Linnavalitsuses töötades olid tema vastutusalas ehitus- ja kommunaalküsimused ning linnamajandus. Lisaks headele erialastele teadmistele on tema plussiks ülimalt mõnus suhtlemisoskus.

IRLi kaudu volikokku pääsenud, kuid juba üle aasta tegusa oravana silma paist-

nud Ahti Kõo juhib meie linnavolikogu väga asjalikult ning ei pelga ka vajadusel Viisitammele vastanduda. Tema linna- peaks olemise aeg jäi suhteliselt lühikeseks, kuid seejärel kohalikel valimistel soliidse häältearvuga esinemine näitas, et Ahti saab linna juhtimisega hästi hakkama.

Ja *last but not least*. Kindlasti ei saa mööda vaadata ühest üle Pärnumaa tead- tuntud isikust, kes seni maavanema ametit pidades on piltlikult öeldes poliitiliselt üle elanud tervelt kaheksa erinevat Pärnu linnapead. Alati ambitsioonikas Toomas Kivimägi pole maakonna liidrina kunagi peljanud ei vaidlusi riigi võimukoridorides ega selget vastandumist praeguse linna juhi tõlplusega Pärnu asjade ajamisel. Võib-olla saabubki aeg, et temal tuleb Pärnu linnavalitsuses juhtohjad üle võtta. Kivimägi kandideerimine järgmistel kohalikel valimistel Pärnu linnavolikogusse oleks loomulikult kõige selle vaieldamatuks eelduseks.

Niipalju siis konkreetsetest linnapeakandidaatidest. Aga üks asi on pärnakaile veel selgeks saanud. Kindlasti ei too keegi enam Pärnu järgmiseks linnapeaks ustavat parteisõdurit Tallinnast nagu Viisitamme puhul tehti, samuti ei otsita teda konkursi- või töökuulutuse kaudu. Meerikandidaadi varasem tööine tegevus Pärnus peab olema selle töestuseks, kas temast võib saada edukas linna- juht selle sõna kõige paremas tähenduses või mitte.

Maavanem Toomas Kivimägi pole peljanud vastuseisu praeguse linnapeaga.

Paremm tee

Kalev Kallemetsa kirja pandud „Parem tee” on jõudnud järjega 1999. aasta kohalike valimisteni ning samal aastal saavutatud poliitilise suurvõiduni – ettevõtete tulumaksu vabastamiseni reinvesteeritud kasumilt.

Järjehutu eelmiseid peatükke saad lugeda www.reform.ee/reformikiri

Pole pähklit, mida me katki ei hammusta

1999. aasta kohalike omavalitsuste valimiste eel oli erakond võhmal veel eelmistest Riigikogu valimistest. Raha oli Eero Tohvri sõnul kaunis vähe ja ideid ka eriti ei olnud. Kindel oli vaid üks – koond- ja keskerakondlik Tallinn oli vastuvõetamatu. Uus oli kampaania alustamine varakult, suve keskel, väga otsese reklaamiga „Linnavalitsus sülitab sulle näkku”, mis tekitas tohutu poleemika. Aga selliseks rünnakuks tundus olevat põhjust, sest linnavalitsus ja linnapea tundusid laiemale avalikkusele vaid volikogu esimehe Edgar Savisaare etturitena ning seetõttu linnavalitsuse aparaat kui selline oli nõrk ja ei teeninud hästi linnakodanike vajadusi.

Suvesse jäid ka Tallinna Noorte Reformiklubi korraldatud Reformierakonna suvepäevad Käsmus, mis olid pisut erilised värske valitsusliikmete ja suurepärase ilma tõttu. Päike lõõskas, värsked ministrid tegid rõõmsalt laulu ja õhtul sai noorem rahvas Untsakate saatel jalga keerutada.

Kohalike valimiste põhikampaaniaks endaks eriti ideid ei jätkunud ning nii polnud loosung „Pole pähklit, mida me katki ei hammusta” eriti särav ega tugev. Eero Tohver mäletab ka, et Tallinna piirkonna juhatus polnud arenenud veel sellise poliitilise professionaalsuse tasemele kui täna ning paljud asjad käisid üle kivide ja kändude. Selleks ajaks oli suur abi juba noorteorganisatsioonidest.

1999. aastal saavutati suurepärase tulemused Tartus, Haapsalus, Paldiskis, Viimsis, Keilas ja Saueles, kus sai ametisse või jätkas meie linnapea või vallavanem. Teiste erakondadega võrreldes võideti valimised täielikult linnades, hõivasime kogu võimu (linnapea ja volikogu esimees) 7 linnas, lisaks 5 linnas volikogu esimehe positsioon ja 2 linnas linnapea koht. Eriti võimas tulemus oli Haapsalus, kus koguti 46,9% häältest ehk 2219 häält, mis volikogus tähendas 16 mandaati 21st. Linnapea Urmas Sukles kogus üksi 929 häält. Paldiskis saadi 25,9% häältest.

Juba kolm aastat võimutsevad Tallinnas korralagedus ja kuritegevus. Sina elad säästlikult. Linnavalitsus laristab. Linnavalitsus võtab võlgu. Sina maksad. Sinu lapsed maksavad. Sinu linnavara parseldab linnavalitsus odavalt maha.

Sa tahad linnavalitsuse jutule? Sa tahad sahkendamata asju ajada? Sa andsid keskturu ärastamise vastu üle 5000 allkirja?

Kelle asi, ütlevad need, kes Tallinnas võimul.

Lase end juhtida kainel peal. Sina maksad makse. Sinu hääl maksab. **Sul on võimalus valida parem Tallinn. Juba sügisel.**

www.reform.ee

REFORMIERAKOND
Pole pähklit, mida me katki ei hammusta

➤ Sülitamine – 1999. aasta suvine reklaam kajastas ajastu meelsust.

Tallinnas oli omapäraks tugevad naiskandidaadid – Signe Kivi, Maret Maripuu, Tiina Mõis ja Kristiina Ojuland, kes kogusid ka palju hääli: Tiina Mõis 2465, Kristiina Ojuland 2056, Maret Maripuu 1691, Signe Kivi 1233. Edukaim mees oli linnapeakandidaat Rein Voog 1266 häälega.

Eero Tohver mäletab Tallinna linna kaunis omalaadseid koalitsiooniläbirääkimisi vene rahvusest volikogu liikmetega Ostap Benderi šašlõkibaaris, kus olevat tunne olnud, et naaberlaur noormeestel oli dressipükste vahel Makarov. Hilisemas koalitsiooninõukogus oli perekond Laas ning palju vene rahvusest esindajaid, tihti lausa mitu ühe linnavoliniku kohta. Sellised ajad ja läbirääkimised olid.

Esiti sai Isamaaliidu tugeva mandaadi põhjal Tallinna linnapeaks Jüri Mõis. Mõne aja pärast ilmnes, et koostöö temaga on väga keeruline. Reformierakondlased nimetasid tema juhtimist direktorlikuks. Kui asjad sinnamaale jõudsid, vahetas Isamaaliit Mõisa välja Tõnis Paltsiga, kellega oli küll meeldiv rääkida, kuid kahjuks ei jõudnud kokkulepitu tulemusteks. Märkimisväärne oli juhtum, kui linnapea Paltsi suurte laenukavade ohjamiseks rahandusminister Siim Kallas linnapeale raudkangi saatis ja viimane vastuseks peegli ning hiljem mõlemad erimeelsuste lahendamiseks kohtusid. Kuna erimeelsused ei lahenenud, siis vaatamata Keskerakonna vastu kandideerimisele 1999. aasta valimistel, tuli Reformierakonnal moodustada koalitsioon Keskerakonnaga.

2000. aasta novembris avaldati Reformierakonna fraktsiooni eestvõttel umbusaldust Pärnu volikogus linnapeale ja linnavalitsuse liikmetele, välja arvatud reformierakondlasest abilinnapeale. Umbusaldusavalduse tulemusena moodustati Pärnus uus koalitsioon Reformierakonna ja Keskerakonna poolt. Linnapeaks sai reformierakondlane Einar Kelder. Meile kuulus lisaks linnapea ja volikogu esimehe kohale ka kaks abilinnapea kohta.

VÕIT

Läbi 1999. aasta käis valitsuskoalitsioonis tegelikult võitlus koalitsioonilepingu täitmise ehk ettevõtte tulumaksu kao-

tamise pärast. Peamiselt Mõõdukad tahtsid tõsiselt, viidates vähestele riigi tuludele, ettevõtte tulumaksu kehtestamist edasi lükata ehk uduseks väljavaateks muuta. Alles augustis sai koalitsiooninõukogus selgeks, et on olemas kvaliteetne seadus, eelarve ja täielik majanduslik põhjendus ning puudub igasugune poliitiline õigustus, miks ettevõtte tulumaksust loobuda.

Ettevõtte tulumaksu osas oli üldine foon meedias ja teiste poliitikute poolt siiski skeptiline. Ka mitmed ettevõtjad ning üldiselt majandusvabadust toetanud ja popp majandusanalüütik Hardo Pajula ei toetanud reformi. Seetõttu oli erakonnale psüühiliselt suureks toeks Äripäeva toetus ning suurt rahuldust pakkus 19. augusti Äripäeva esikaas „VÕIT”, kui sai kindlaks ettevõtte tulumaksu kaotamine. 1. jaanuarist 2000 hakkas kehtima uus tulumaksuseadus ja seega kadus Reformierakonna eestvõtmisel Eestis tulumaks ettevõtetesse reinvesteeritud kasumilt. „Ettevõtte tulumaksu osas oli selle selgitamine ühiskonnale suur väljakutse,” mäletab tollane rahanduskomisjoni liige Meelis Atonen. „Kummalisel moel osad ettevõtjad algul seda ei toetanud, kuid paar aastat hiljem ütlesid kõik, et see on õige asi.”

Järgmise aasta märtsis valiti erakond enda lubaduse täitmise eest Eesti Maksumaksjate Liidu 1999. aasta maksumaksja sõbraks. „Auhinna pälvis Eesti Reformierakond selle eest, et ta täitis oma valimiseelse lubaduse kaotada maks juriidiliste isikute tuludelt ja on nii sõnas kui teos hoidnud kurssi maksubaasi laiendamisele ja maksukoormuse alandamisele,” seisis Reformierakonna esimehele Siim Kallasele üle antud tunnistusel. Juba vähem kui aasta peale reformi võis Siim Kallas 2000. aasta Eesti Eduka Arengu Foorumil tulumaksureformi kommenteerides tõdeda, et reformi tagajärjel on järsult suurenenud reinvesteeritud kasumi osatähtsuse tõus ning samuti investeringud põhivarasse.

„See teeb tõeliselt rõõmu,” ütles minister. Lisaks on tema sõnul hakanud asi üha rohkem huvitama välisinvestoreid. Seda kinnitavat Eestisse 2001. aastal kavandatud suured miljardiinvesteeringud. Kallase sõnul on tänu tulumaksureformile aasta ajaga ettevõtlusesse jäänud täiendavalt umbes 1 miljard krooni.¹

¹ÄP online 15.12.2000

✓ Võit – Äripäeva 19.08.1999 number.

Jõudsalt liikus Eesti edasi Wall Street Journali ja Heritage Foundationi iga-aastases ülemaailmses majandusliku vabaduse hinnangus, kus 2000. aastaks tõusis Eesti majandus maailma vabamate majanduste sekka. „Kõige tähelepanuväärsem on, et Eesti oma 14. kohaga on majandusvabaduse pingereas peajagu ees kõigist naabritest,” kirjutas Äripäev.² Järgmisel aastal oli Eesti juba 4. kohal maailmas ja uuringu presentatsioon teostati Siim Kallase osalusel ka Tallinnas.

Meelis Atonen kujunes sel ajal üheks tugevamaks erakonna hääletoruks debattidel ja ajakirjanduses. Ka 20% tulumaksu tutvustamisel oli Meelis Atonenil kanda peamine raskus, sest Kallas rahandusministrina seda hästi teha ei saanud. Seega saatis erakond Atoneni konverentsidele ja kohtumistele enam kui kedagi teist. Selle eest sai ta erakonna jõuluballidel ka tubli erakonna esindamise eest kuldseid oravaid.

✓ 2002 jõulupidu – Meelis Atonen saamas tänukirja ja kuldoravat.

2000. aasta sügisel tõusis tõsiselt esile Mõõdukate ettepanek tõsta käibemaksu 20%ni, et rahastada riigi sotsiaalkulutusi. Sellele astus Reformierakond loomulikult jõuliselt vastu. Meie fraktsiooni esimees Jürgen Ligi kirjutas 18. septembril 2000 Eesti Päevalehes: „Pole ministrit, kes ei leiaks põhjust, miks ta vajab kulutamiseks kolm korda rohkem maksumaksja raha kui seni. ... Sama ilmne on, et riigil jäävad käärid soovide ja võimaluste vahel suurteks igal juhul. Igal aastal on seepärast uuesti põhjust maksu tõsta. Kui kord alustada, on tabu murtud ning pidama enam ei saa.”

... jätkub järgmises Reformikirjas.

Kodanikuks tuleb kasvada

Urmas Klaas

Mõne aasta eest hakkas mulle Saksamaal raamatukaupluses silma naljaka pealkirjaga raamat: *Der Kanzler wohnt im Schwimmbad* (Kantsler elab basseinis). Selle koostajaks ja üheks autoriks on endise liidukantsleri Gerhard Schröderi ajakirjanikust abikaasa Doris Schröder ning raamatu sisu on selles, et tuntud popartistid, kirjanikud, ajakirjanikud, sportlased (ühesõnaga – avalikkusele tuntud inimesed) kirjutavad rahvale arusaadavas keeles lahti, mis on riik, kuidas ta toimib, mida kujutab endast põhiseadus, kuidas tehakse poliitikat. Mõte selline ja just sellise pealkirjaga raamat kokku panna tuli kantsleri prouale, kui märkas oma tütre sõpradega rääkides, et Saksamaa noorte teadmised riigist ja poliitikast on pinnapealsed ja puhuti koomilisedki. Nii näiteks olid Gerhard Schröderi tütre sõbrad täiesti veendunud, et liidukantsler (ja muidugi ka tema pere) elab basseiniga luksusvillas ning suur oli nende pettumus avastades, et valitsusjuhi koduks oli kõigest korter ühes korrusmajas (tänapäevaks on olukord ilmselt muutunud, sest Schröder on skandaalse Gazpromi palgal!).

Selle sissejuhatuse mõte on, et kõik riigid läbi ajaloo on tegelenud kodanike kasvatamisega ja erialakeeles eksisteerivad terminid nagu kodanikuõpetus (selleks on tavaliselt vastav õppeaine üldhariduskoolis) ja kodanikuharidus. Viimane on laiem mõiste ning tähendab, et riik alates lasteaiast ja koolist aga ka avalik-õigusliku meedia kaudu teadlikult ja kontseptuaalselt harib ning informeerib oma inimesi, et nad oleksid võimalikult professionaalsed kodanikud, teadlikud riigi toimimisest ning vajadusel oskaksid teadlikult ja argumenteeritult sõna sekka öelda. Kõrgem võim on demokraatias ju teadupärast rahva käes.

Kodanikuharidust ei tohi segi ajada riikliku propaganda ja ajupesuga. Venemaal näiteks on müügil tavalised kaustikud, mille esikaanel on Putini portree ja tagakaanel riigi hümn sõnad. Valgevenes on koolikaustiku kaantel riiklike ordene kujutised. Need näited pole meile mõistagi eeskujuks.

Noores Eesti Vabariigis kahe maailmasõja vahel pandi kodanike harimisele tõsist rõhku. Tuntud lastekirjanik Jüri Parijõgi näiteks kirjutas riigi tellimusel väga hästi loetava ja populaarse raamatu „Noor kodanik”.

TNS Emori hiljutine uuring kodanikutunnetusest näitab, et 96% Eesti inimestest austavad Eesti riiki, peavad lugu riigivõimust ja peavad tähtsaks seaduste täitmist. 40% peavad tähtsaks ja 47% pigem tähtsaks meedia vahendusel Eesti poliitilist elu jälgida.

Need numbrid on rõõmustavad, sest näitavad, et inimesed hoolivad oma riigist ja on huvitatud vastavast infost.

Kahjuks kajastab meedia täna riigiga seotud nn raskeid uudiseid pealiskaudselt või üldsegi mitte. Seepärast peaks riik ise pakkuma riigiga seotud info kättesaa-

Kõrgem võim on demokraatias ju teadupärast rahva käes.

miseks rohkem võimalusi. Äsja Rootsi Riksdagi külastades nägin nende parlamendi ajalehte. See ilmub paberil ja on ka veebis kättesaadav ning on väga nõutud, sest inimesed huvituvad parlamendi tööst, käsilolevatest eelnõudest ja eelkõige sellest, kuidas parlamendi otsused elu peagi mõjutama hakkavad.

Peame meele pidama, et väärarusaamad riigist ja poliitikast tekivad infopuudusest ja oskamatuses infot analüüsida. Kahjuks on kodanikuharidus Eestis veel üsna lapsekingades. ✓

² Eesti majandus üks maailma vabamaid. ÄP Online 28.11.2000

Grillimist riigipiirid ei peata

Foto: Erakogu

Meenutan aastat 1971, kui üks Tartu koor tegi teoks matka Gruusiasse ja Armeeniasse, selle asemel, et ikka veel värskelt mõni aasta tagasi kõigi meeli köitnud Tšehhi ülestõusu järel sinna minna. Aga ometi oli Taga-Kaukaasias eksotikat veel rohkem kui toleaegse rubla eest!

Rein Aidma meenutab grillimiskogemusi lähemal ja kaugemal

Rongiretk Tallinn–Moskva; seejärel Moskva–Suhhumi. Oli varakevadine, aprilli lõpu-mai alguse aeg. Meil Eestis oli veel peaaegu hiline talv – külm ja lumi maas; siin aga, lõunassesuundvast rongiaknast nähtaval maastikul, juba varakevad. Küll oli eripärane jälgida raudtee äärseid üks mai töörahva rongkäike külade-auulide põlvini ulatuvas mudas – ikkagi mustmullavöönd! Nii sööbiski mällu – must mudane muld, hallid joped ja punased transparentid. Rongi lõunasse jõudes tervitasid öösel konnad – nende ülimalt hele ja kõva krooksumine ületas tunduvalt ka rongimüra – kõik see oli läbi öö kuuldav! Rong sõitis läbi Tuapse, Sotši ja Adleri Suhhumisse.

Muuhulgas külastasime ka eestlastest asukatega külasid. Kuidagi eriline lopsakas rohelus, soe ka öösi, kui sai türgi kohvi joomas käia. Eksootiline sel nõukogude ajal oli ka gruusia-abhaasia džigittide-auto-bussijuhtide maneer – sõita enamasti punase tule alt läbi – ja kui siis roheline tuli ette tuli, peatus juht ja kostis üllatunud küsimuse peale – äkki sõidab kõrvalteelt samasugune džigitt?

Tollest Taga-Kaukaasia retkest meenub ka üks grillipiknik – betoonist niisutuskanali veerel. Toodi meile ka kohapealset konjakijooki ja viinamarjaviina – samaggonni! tšatšat; lisaks pisut lihatooteid; aga eriliselt palju kõikvõimalikku rohelist, lavašši ja muid meile mitte eriti tra-

ditsioonilisi sakuskaid. Nii me siis seal keskmistel Kaukaasia lõunapoolsetel laiustel kuumade päikese all laskime head ja paremat maitsta – sealsete kohalike kommehete kohaselt. Püüdsime end ka kuidagi värskendada – ujuda betoonkallastega kanal. Sisse sai kenasti libisedes, aga üles tagasi – see tuli välja vaid teise hea kaaslasel abiga.

Taga-Kaukaasiast on ainult osaliselt pärit minu kiindumus liha-kala-leiva-grillimisse. Ometigi seejuures kaugelki mitte ainult! Kuid 1991/92. a pikemalt Soomes Turus olles tuli juhtumisi korduvalt mitmeid mulle esimesel hetkel mitteamusaadavaid (küll aga soomlastele) alalhoidlikke olukordi üle elada. Me pidasime 1991 sügisel veel mõnusalt õuesoojal ajal head sõpradega ühest õppeasutusest Soomes väikest olemist – eks ikka liha-kalamakkara-grillimisega. Kui sinnani pidin ametlikel kohtumistel ikka ja korduvalt ja pidevalt selgitama – miks me eestlased tahame aina venelasi ärritada; miks me ei taha nendega rahulikult nii kui oli kuni

1990. aastani samamoodi Nõukogude Liidus edasi olla? Kui liha-vorst küpseks sai ja koos alguses olevate mitmete Olvi (ajatele positiivisest – otta Olvi!) õllepurkidega hästi tarvitatud sai, siis alles selgus tõelisus. Üks meie eestlaste ettehteid teinud soomlane oli tegelikult omaaegsete Karjala kannase põgenike järeltulija ja tegelikult, nagu nüüd selgus – tõeline *rüssa-vihainen!* Niipalju soome sisust ja finlandiseerumisest – näiv ja „soovitav” tegelikkus võivad ikka väga palju erineda! Aga see selgus tuli sõbralikul ühisgrillimisel!

Soomes esmakordselt kogetud maitsevaimaid kalagrillimise tulemusi oli aastal 1995. Olime Ida-Viru maavalitsuse delegatsiooniga Ida-Karjalas kärestikulisel jõel paadimatkal. Põnev ja ka etteteadmata oli – kui märjaks saame, kas paat ikka jääb meile alla, kas jõuame õhtusöögile... Ometigi oli kõik kuidagi ettemääratud, tagantjärele kindel ja ohutu! Sellegipoolest oli mõnusaim hilisõhtune kalagrill – õigemini *paistettu* kala. See tähendab: värskelt püütud-puhastatud lõhe naelutati puitlauale ja paigutati lõkke äärde kuumuse püüdmiseks. Paarikümne minuti järel oli kala küps ja küll see maitset koos õlle-ga hästi!

Grilliõhtul said „Soomes sisu” ja „finlandiseerumise” tagamaad selgeks räägitud.

Grillimine ja selle juurde kuuluv on lühikese eestimaise suve imeline lahutamatu osa.

Küll nüüdsete hilisemate aastate suvedel on olnud palju grillimist – kui vaid jaksaks kirjeldada – grillimine ja selle juurde kuuluv on lühikese eestimaise suve (kaks kuud kehva suusaega) imeline lahutamatu osa! Nautigem seda kõike – aga soovitatavalt mõõdulistes piirides! 🍷

Cathy Korju-Tullkvist: Armastus tähendab

Eesti riigi taasloomise eel missikrooni kandnud Cathy Korjust on tänaseks saanud pereema, kes Reformikirja palvel klõbistas arvutisse oma mõtted teemal, mis teeb Eesti pere tugevaks.

Foto: erakogu

Meil on perekonnas kaks last: 11aastane Patrick ja 7aastane Sophie Alexandra. Eesti riigis on see ehk traditsiooniline pere, kuigi kaks last ei pea kindlasti olema piiriks...

Mõlemad meie lapsed on olnud väga oodatud ja armastatud, usun, et see mõjutab lapse iseloomu ning kaasa antud elutahet juba enne sündimist. Ka vanemate vanus pere loomisel on olulise tähtsusega. Just elukogemuse põhjal oskad hinnata inimest enda kõrval, kellega tahad peret luua, ja oled ühel hetkel teadlikult valmis elule andma rohkem kui ise elult saama. See käib ka armastuse kohta, mis pere loomisele alati eel-

nema peaks – armastada tähendab osata anda ja vastu võtta. Pere loomisel ei saa kunagi olla vaid ühte osapoolt, ikka on vaja kahte inimest.

Lapsed sündisid kiirelt muutavas Eestis

Meie esimene laps sündis 1996. aasta augustis esimeses erakliinikus Fertilitas, mis oli selleks ajaks juba kolm aastat

oskust anda ja vastu võtta

teguks. Sellel ajal tahtsid inimesed rohkem isiklikku lähenemist ning turvatunnet ja valisid konkurentsiparemaid teenuseid pakkuvaid firmasid. Mõtlesime tõsiselt ka sünnitusele Rootsis, kuid kuna ämmaemand võitis täielikult minu usalduse, siis otsustasime lapse sünnitada Eestis.

Me kõik õpime kogu elu ja lapsed on tihti parimad inimestetundjad, sest neil pole eelarvamusi.

Aastatuhandevahetusel sündis meie teine laps. Nelja aastaga oli elu Eestis muutunud palju turvalisemaks ja stabiilsemaks. Ka abikaasa, kes selle ajani elas Rootsis, otsustas elama asuda Eestisse ja laiendada oma äri just siia.

Tagasi mõeldes oli esimeste iseseisvusaastate aeg Eestile uus ja tundmatu. Kuna olin aastaid elanud ja töötanud Kanadas ja Saksamaal, siis olid ka ootused kiireteks muutusteks suuremad. Vahva on meenutada, kuidas toimus uute majanduslike ja poliitiliste struktuuride ülesehitamine ja pandi paika eesmärk ühineda Euroopa Liiduga, mis kindlasti paljusid vajalikke ühiskondlikke protsesse kiirendas.

Toetusega harjutakse kiirelt ja soovitakse üha enam

Me kõik õpime kogu elu ja lapsed on tihti parimad inimestetundjad, sest neil pole eelarvamusi. Õige on ka väide, et lapsed on oma vanemate peegelpildid.

Oma peres peegeldame teineteisele nii südamest tulevat hoolimist, rõõmu,

unistusi kui ka vaikumisi olemist ja pa-handamisi. Üks oluline ja peamine peret koos hoidev tegur on andeksandmine. Me kõik teeme vigu, nii suuri kui väikeseid. Kuid ilma andeks andmata jääb keegi alati südames õnnetuks, sellena kaovad ühised unistused.

Kui mõtlen viimastel aastatel kehtestatud peretoetustele ning vanemapalgale, pean tõde- ma, et iga hea asjaga harjutakse kiiresti ja siis kasvavad ka soovid ja nõudmised. Alati võib mitte rahul olla ja alati võib leida midagi head. Kui nimetan oma ootusi tulevikuks, siis olulised on kindlasti tervishoid, haridus ja sport. Need peaksid olema kättesaadavad igale lapsele, olenemata vanemate sissetulekust ja sotsiaalsest seisusest. Kindlasti väärisk minu arvamusel senisest enam

toetamist üksikemad (ja -isad), puuetega lapsed ja nende pered ning lapsed, kes vajavad erilist meditsiinilist abi, sest raske haigusega kaasneb tihti vajadus kallite ravimite järele.

Nüüdseks võib öelda, et Eestis elamine on olnud võimalusterohke, riik on kiiresti arenenud ja maailmale avatud. Tegelikult ei hakka ma oma meenutustes ajalugu ümber kirjutama, võin vaid öelda, et meie pere on oma teeraja ise „sisse tallanud”. Jalajäljed on ajalukku astunud ka Eesti riigi poolt ja neid mööda saab ainult edasi minna. ✓

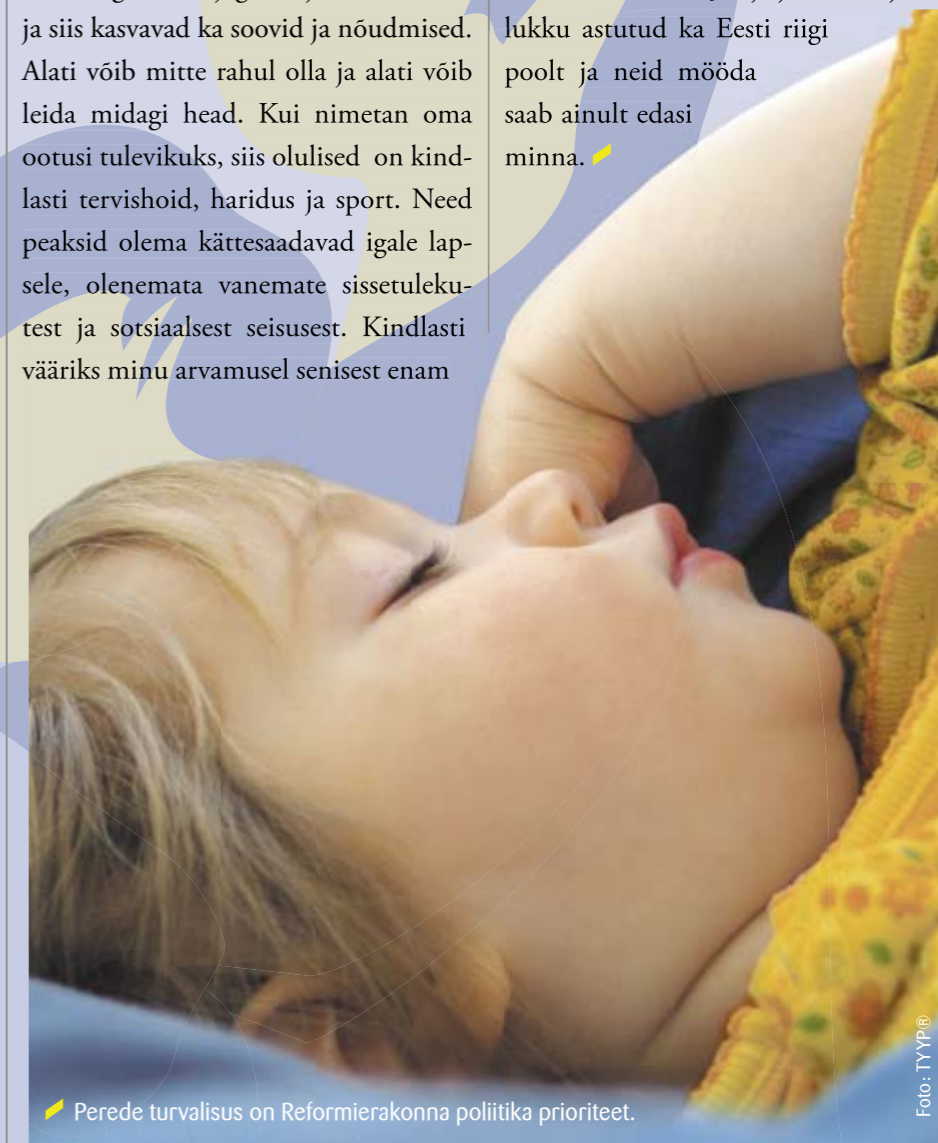

Foto: TYYP

✓ Pere turvalisus on Reformierakonna poliitika prioriteet.

Visa motopere Räpinast

Avo Lusbo on Põlvamaal Räpinas tegutsev väikeettevõtja, kelle suureks kireks on motokross. Nõukogude ajal on ta ise olnud kõva sõitja ja nüüd on pühendunud poja Andero võidukihutamistele. Ta peab aastast 1997 perefirmit Kagu Express, mis tegeleb kindlustuse, laevapiletite, mobiiltelefonide ja -tarvikute müügiga. Samuti on ta Plasto aknatehase esindaja siinkandis. Hobikorras juhib ta Kagu Motoklubi.

Avo on pärit Võrumaalt Sõmerpalu vallast, kus ta on üles kasvanud koos krossisõitjate Leokitega. Sealt on pärit ka tema motopisik. 1989. aastal kolis ta Räpinasse ja kasvatab koos abikaasaga kahte last, poeg Andero on 15aastane ja tütar Mariliis 18aastane.

Juba väikese poisina oli Avol suur huvi tehnika ja tehnikaspordi vastu, kuna naabrimees Aivar Leok oli sellel ajal kõva tegija. Tal endal polnud siis võimalik sellega tegeleda, kuna vanemad polnud majanduslikult nii heal järjel, et poeg saaks motosportiga tegeleda. Siis ta ise ehitas põlveotsas võrre, millega sai metsades kihutamas käidud. Samuti tegi oma esimesed sõidud Avo Lusbo võrriga tuntud krossimees Avo Leok, kes oli temast tunduvalt noorem. Ja kes

Avol oli juba poisina huvi tehnikaspordi vastu.

Avo Lusbole sõidu eest oma isalt saadud kleepekaid tõi. Sel ajal polnud neid kusaagilt saada. Tehnikahuvi oli Avo Lusbol nii suur, et koolist mindi minema võrri putitama, hoolimata vanemate pahameelest. Kuigi vanematel polnud raha osta kalleid ja ilusaid riideid, sõideti sellega, mis oli.

Enne sõjaväkke minekut oli Avo Sõmerpalu motoklubi krossisõitja, pärast sõjaväge Meegomäe tehnikaklubi sõitja ja seejärel Võru motoklubi Sinilind sõitja. Sel ajal sõitis ta CZ tüüpi tsikliga. 1988. aastal hakkasid Eestisse ilmuma Jaapani tsiklid, millele CZ tüüpi tsikliga mehed enam vastu ei saanud. Siis saigi 1989. aastal Avol Soomest muretsetud esimene Jaapani mootorratas Suzuki (250 cc). Tsikleid saadi Soomest vahetuskaubana.

Foto: erakogu

Janis Kukk, Reformierakonna arendusjuht Põlvamaal

Siit viidi uued CZ tüüpi mootorrattad Soome ja müüdi harrastussõitjatele maha, et teha raha korraliku Jaapani mootorratta jaoks. Siis tekkis probleem, et polnud varuosasid saada. Äri Soomega tehti selleks, et saaks tsikliga sõita. Sporti tehti, et välismaale pääseda ja selleks sai kõvasti tööd tehtud.

Sellel ajal tehtigi sporti enamasti sellepärast, et saaks välismaale, kus võimalusi palju rohkem.

1988. aastal tuli Avo Eesti meistrivõistlustel pronksile CZ mootorrattaga 500-kuupmeetriste masinaklassis. Ta oli Eesti meeskonnas 125 masinaklassis, aga seal tulemust ei tulnud. Avol väga suuri tulemusi polnud.

1989. aastal kolis Avo Räpinasse ja hakati leiutama, kus trenni teha. Tänu

Kagu Motoklubi ühispiilt. Paremalt esimene Avo Lusbo.

põlvevigastusele ei saanud ta ise aktiivselt sõita. Krossirada hakati rajama Räpina külje alla Lintesse. 1994. aastal oli Lintes esimene Räpina krossivõistlus. Sellest ajast on rada ehitatud, sõidetud, treenitud, iga aastaga järjest ägedamaks muudetud.

1993. aastal sündis poeg Andero. 1998. aastal sai ta Lätis esimese karika ja sealt poja krossikarjäär algas. Nüüdseks on kümme aastat ainult sellega tegeldud ja eriti muuks aega ei jäägi. Esikohal on ainult motosport! Praegu on motivatsioon anda pojale nii head võimalused kui võimalik. Tsikkel, riided ja varustus peaksid olema tiptasemel. Avo püüab anda poisile kõik, mis võimalik. Kuid

enda jõududega hakkama enam ei saa ja suur abi on sponsoritest ja toetajatest.

Talviti käiakse poisiga Itaalias trennis (paar nädalat). Tõsine spordimees saaks ka siin hakkama, kuid muust elust kõrvale saamiseks ja trennile pühendumiseks käiakse väljas. Sel talvel tehti trenni Sõmerpalus Avo Leoki käe all. Alates 2006. aasta sügisest treenib Anderot Eestis pikka aega parimaks krossisõitjaks olnud Avo Leok. Talvel tehakse trenni koos Aigar ja Tanel Leokiga (kui nad on Eestis puhkusel), mis annab noorele krossimehele tõsise „süsti“, et saab maailma tippmeestega koos trenni teha. Trenni

Motospordis on toetajad hädavajalikud.

tehakse neli korda nädalas 4 tundi päevas. Tänu kõvale tööle on poiss saanud hästi liikuma.

Nüüd on ees suurte meeste klassi minek. Alguses on kindlasti raske, aga kiirus poisil on olemas. Sel aastal osaletakse kindlasti Hollandis ja Lätis Gegumsis toimival MM-etapil, siis otsustakse, kas on mõtet mõnda MM-etappi veel sõita. Lisaks tehakse mõned sõidud Saksamaa meistrivõistlustel. Kui õiget minekut pole, piirdutakse sõitudega Eestis ja Lätis.

Andero suuremad saavutused:

- 2003. aasta noorte MM Austrias ja Saksamaal **V koht**
- 2004. aasta Kesk-Euroopa (Tšehhi, Ungari, Slovakkia) MV 85 cc **II koht** ja Eesti MV **III koht**.
- 2005. aasta Eesti karikavõistluste 85 cc **I koht**.
- 2006. aasta Eesti MV 85 cc **VII koht**. Soomes peetud MM-il jäi finaaliuksest puudu 1,5 sekundit.
- 2007. aasta Eesti MV **V koht**. Tallinna MV (2 krossi + 1 supermoto) **I koht**.

Avo Lusbo: „Tallinnas suudeti alles 2007. aastal kross korraldada ja Rápina poiss tuli ja löi laua puhtaks.”

Summad, mis kuluvad krossivarustusele:

- Tsikkel 90 000.-
- Sõiduvastus 20 000.-
- Pluss rehvid, varuosad, kindlustused, osavõtumaksud, sõit võistlustele.
- Hooajal kulub 2 tsiklit. Lisaks hooldebus ja sellele varustus.

Praegu sõidab Andero Lusbo Honda tsiklil ja kannab numbrit 62.

Kagu Motoklubi korraldada on kolm krossi. Alates 1994. aastast on korraldatud rahvusvahelist motokross Lintes (suvel ja talvel), alates 2002 ka Põlva 1. mai motokrossi. Lintes toimub suvel Isade-Poegade võistlus, talvel Eesti MV talikrossis. Isade-Poegade võistlusel lööb kaasa ka Avo ise.

Lisaks motokrossidele korraldab motoklubi sõiduautode jäärjavõistlusi Rápina paisjärvel, motomatkajate kokkutulekuid. Kagu Motoklubisse kuuluvad lisaks krossisõitjatele ka motomatkajad. Motoklubi liikmeid on 55.

14 aastat on sellega tegeletud ja alla anda enam ei saa. Vahel saab küll villand, aga

kui nina ees ust kinni ei lööda, siis saab jätkata ja senini on hakkama saanud tänu kohalikule vallale ja ettevõtjatele.

Rápina valla tegemistega on Avo väga rahul, vald toetab tema ettevõtmisi hästi ja tublisti. Vallaga on hea koostöö. Teotatellised ja tulevikku vaatavad inimesed toimetavad siin. Avo kuulub ise Reformierakonna Rápina piirkonnaorganisatsiooni ja on igal võimalusel nende tegemistes kaasa löönud.

„Kui võimu juures on asjalikud ja tegusad inimesed, siis on kõik hästi. Kui Põlvamaalt on Riigikogus tublid inimesed, siis asi töötab ja on kuulda ka meie häält parlamendis,” ütleb Avo Lusbo.

Suur abi on olnud mehaanik Enn Ventist ja treener Avo Leokist.

Andero tänab toetajaid:

OÜ Augli Metall
 Toomas Kraus
 Rápina vald
 Kagu Express
 Addinol
 Rápina Paberivabrik
 AS Revekor
 Saulerman OÜ
 Matrix-Puit AS
 AS Astel
 OÜ Plaines
 Helen Sport
 Mxport
 Toomas Heering
 Mati Pärnasalu

➤ Andero Lusbo võidukarikaga.

➤ Andero Lusbo krossirajal.

Maal, kus ei koristata teeveeri ega metsaaluseid

Vanarahva tarkust järgides tuleks enne, kui minna Pariisi, käia ära Nuustakul. Kuigi selles soovitusel pole põhjust kahelda, võib vastupidisest vahel rohkemgi kasu tulla. Kas Pariis on just see kõige õigem koht alustuseks, on kaheldav, kuid Uus-Meremaalt tagasi tulles näed ja hoiad Nuustakut igal juhul paremini kui muidu.

Kalev Kukk

Abel Tasmani rahvusparkis matkatakse läbi mere...

Nii sõandan ma väita pärast äsjast kuupikkust Uus-Meremaa reisi. Uus-Meremaa on nimelt maa, kus pole viiesajalgi, rääkimata 50 000 loodusekoristajast midagi teha. 152 000 km² suuruse ja ühe miljoni elanikuga Lõunasaa-re koristamisega saaksid vabalt hakkama isegi viis inimest ja pelgalt seetõttu, et seal ei tassita autorehve, vana mööblit

ega kipsplaat teeveerde ja metsa alla, rääkimata juba paberitükikese kogemata mahapudistamisest.

Mõtlemata peaks panema seegi, miks Eestist

palju rikkam Uus-Meremaa lepib sellega, et pealinna Wellingtoni Tallinna-suuruse Christchurchiga ühendav 300-

kilomeetrine riigimaantee nr 1 on tükk maad ahtam kui Tallinn-Tartu maantee

oma kõige kitsamas kohas ning et enamik Uus-Meremaa maanteeasildu – usu

või ära usu – on üherealised. Kuivõrd nn user pay majandusmudelile toetuvad ja maailma kõige korrupsioonivabamas

Priiskamine on Uus-Meremaal võõras.

2287meetrise Ngauruhoe vulkaani tipus imetles muu maailm Eesti rahvusvärve.

ühiskonnas on priiskamine võõras nii inimese kui riigi tasandil, annab Eestist napilt kõrgema maksukoormusega ja Euroopa Liidu toetusteta elavas riigis avalike teenuste tase meile pikalt silmad ette. *The Heritage Foundation*'i järgi on Uus-Meremaa muide majandusvabaduselt kuues riik maailmas.

Mis mind ja mu matkaseltskonda, kellega on käidud nii Himaalajas kui Andides, nüüd Uus-Meremaale vedas, oli eelkõige loodus. Uus-Meremaa on ju ikkagi kaks suurt ja pihutäis väikseid saari, mis:

on põhja-lõunasuunas pikalt välja venitatud, jäädes võrreldavalt asendilt

Innsbrucki ja Kesk-Tuneesia laiuste vahele;

asuvad seal, kus raginaga põrkuvad India-Austraalia ja Vaikse ookeani laamad;

on avatud mõirgavatele ning kappaga vihma toovatele läänetuultele ning pakuvad oma 80miljoni aastase isolatsiooniga taimestiku poolst tohutult meeldivaid üllatusi.

Lisaks sellele andis see reis mulle toreda võimaluse kohtuda oma 137 aasta eest välja rännanud sugulaste järeltulijatega.

Minek Uus-Meremaale tähendab sõnas otseses mõttes minekut maailma lõppu, sest Eestist vaadatuna ei leia enam kaugemat maad kui Uus-Meremaa. Puhast lendu üle Riia, Istanbuli, Dubai, Singapuri, Brisbane'i ja Aucklandi Queenstowni oli pea 28 tunni jagu.

Liikusime ühest kohast teise kotipoiste

ehk *backpackers'*itena (tõsi, rendiautode abil), et siis lühemaid ja pikemaid jalgsimatku ette võtta. Üheksast sealsest *great walk*'ist sai läbi käidud kolm, neist kaks Lõuna- ja üks Põhjasaaarel. Seljakotikilomeetreid tuli kokku umbes 130.

Uus-Meremaa maksukoormus on Eestiga võrreldav ja eurotoetusi seal pole.

Uus-Meremaal kasvavad sõnajalad metsadena ja kümne meetri kõrguseks.

Kolmepäevane Routeburni matk Lõuna-Alpides viis mind juba kilomeetri kõrguselt algavatele ja kohati tundralaadse taimestikuga Alpi aasadele ning sealt laskudes samblasse mattunud vaevakaseköverdikku meenutavasse hõbepöõgi metsa, kus iga puu taga pidanuks

muinasjutuloogika kohaselt passima nõiamoor. Kahepäevane rannikumatk Abel Tasmani rahvusparkis oli seevastu jalutuskäik mööda laiu liivarandu, läbi mõõnavate merelahtede ja kümne meetri kõrgus-

Seljakotikilomeetreid tuli kokku umbes 130.

te puukujuliste sõnajalatihnikute. Käsi Eesti Vabariigi põhiseadusel vannun, et ei näinud neil matkadel ei ühtki pude-likorki, ei ühtki paberitükki. Kõik, mis kaasa võetud, sai ka seljakotis minema viidud. Seal on see enesestmõistetav igaühe jaoks.

Imede maailma kuulusid veel päikseloojang ja -tõus Milford Soundi nime kandval fjordil, poolepäevane matk võimsal Franz Josefi liustikul ning sõidud lõputute lambakarjamaade ja aegajalt ka viinamägede vahel.

Põhjaosaare tippsündmuseks oli neljapäevane matk – *Tongariro Northern Circuit* – ümber Ngauruhoe vulkaani Uus-Meremaa vanimas, 1887. aastal asutatud Tongariro rahvusparkis. Seal on kõike: kanarbiku- ja puhmaka *tussock*-rohu välju, fantastilisi laavakõrbi, igat mõõtu vulkaanikraatreid, maast immitsevat kuuma auru ja mädamunalehka, kõmisevat ja susisevat jalgealust. Kõige krooniks oli ronimine maailma ühe stiilsema ja seejuures viimase saja aasta jooksul erinevatel andmetel 45–60 korda pursanud 2287meetrise Ngauruhoe vulkaani tippu.

Rotorua piirkonnas, s.o veidi põhjapool Tongarirost uudistasin igasugu põrgupäraldisi nagu väävlitossuauke, värvilisi järvekesi ja mudavulkaane. Ehmatusega tõdesin, et ka Uus-Meremaal pannakse geisrid – seejuures ametlikult – seebiga tööle nagu kunagi Kamtšatkal. See oli ka ainus halva maigu jätnud seik kogu reisilt. Seda aga

leevendas õnneks õhtune maoride laulu- ja tantsuetendus.

Linnadest nägin Aucklandi, Wellingtoni, maailma stiilseimat art deco linna Napieri, Whitiangat, Queenstowni, Te Anaud, Arrowtowni ja veel mõnda muudki. ➤

Lamba seljas ratsutatav kogu Uus-Meremaa majandus.

Hiidlasena Toompeal

Hiiumaalt Riigikogusse valitud Ene Kaups annab ülevaate kodusaart iseloomustavatest faktidest ning sealsete inimeste ootustest.

Foto: Lea Tammik

Hiiuma maakond asub Lääne-Eestis, hõlmab terve Hiiumaa ja Kasari saare ning lisaks veel kuni 200 väiksemat saart, laidu ja karet. Hiiumaa pindala on peaaegu 1000 ruutkilomeetrit. Pikim sirgjooneline vahe- maa Sarvest Kõpuni on 60 kilomeetrit. Rannajoone pikkus on umbes 330 kilomeetrit. Kõrgeim punkt on Tornimägi, 68 meetrit üle merepinna, pikim jõgi on Luguse jõgi, 21 kilomeetrit, suurim järv on Tihu Suurjärv, umbes 85 ha, ja suurim soo on Pihla raba, umbes 3050 ha.

Inimesed

Seisuga 1. jaanuar 2008 oli maakonnas 10 495 elanikku, neist 5254 meest ning 5241 naist. Sünde oli 2007. aastal 79 ja surmasid 128. Elanike tihedus keskmiselt 10 inimest ruutkilomeetril. Hiiumaalt lahkus eelmisel aastal 77 inimest rohkem kui juurde tuli. Ajaloos kõige rohkem elanikke oli Hiiumaal 1922. aastal – 16 954.

Ajalugu

Eesti muistse vabadusvõitluse järel 1228. aastal on Hiiumaad mainitud „tühja saarena” (lad k. insula deserta, que dicitur Dageida). Keskajal oli saar jagatud Mõõgavendade ordu ja Saare-Lääne piiskopkonna vahel. Saare saksakeelne ajalooline nimi on Dagö, algselt tähendas see päevasaart (lad k Dageida). Pealinn Kärdla arenes hoogsalt 19. sajandi 20-30ndatel aastatel asutatud Kärdla kalevivabrikuga koos. Kalevivabrik põletati maha taganevate

punaste poolt 1941, selle varemed lammutati.

Poliitiline olukord

Hiiumaa on osa valimisringkonnast nr 5, kus jagatakse Riigikogu valimistel 7 mandaati. Viimastel Riigikogu valimistel oli Reformierakond Lääne-Eestis tervikuna eelistatuim. Hiidlased toetasid siiski enam sotse. Riigikogus on praegu kolm hiidlast: peale minu veel sotsiaaldemokraat Kalev Kotkas ja rahvaliidlane Tarmo Mänd. Võim Hiiumaa viies omavalitsuses on jaotatud erinevate erakondade ja nende loodud koalitsioonide vahel, reformierakondlastest omavalitsusjuhid on Kärdlas – Anton Kaljula ja Käinas – Üllar Padari.

Majanduslik olukord

2007. majandusaasta aruanded alles valmivad, kuid andmed 2006. aasta kohta näitavad, et hiidlaste ettevõtlusaktiivsus on väga kõrge. Äriregistri andmetel registreeriti 39 uut ettevõtet, sh 38 osaühingut. Tegevuse lõpetas 19 ettevõtet, neist 17 füüsilisest isikust ettevõtjat. Ettevõtete kogukäive oli 1,5 miljardit krooni. Plaane tehes on ettevõtjad kavandanud investeringuid peaaegu 100 miljoni krooni ulatuses ja lubanud luua 60 uut töökohta. Hiiumaale laekub maksutulu umbes 5300 töötajalt, sealhulgas töötab avalikus sektoris umbes 1500 inimest ja erasektoris Hiiumaal umbes 3000 inimest. Ülejäänud käivad tööl Tallinnas või mujal Eestis ja Euroopas.

Hiiumaa tegijad

Plastitöötajad, metsamehed, teede ehitajad ja lihtsalt ehitajad, turismiettevõtjad, nalja-naeru ja -muidumehed. Muidugi arstid, õpetajad, lasteaiakasvatavad, politsei-, piirivalve- ja päästametnikud. Ja noored – nende otsustest sõltub, mis saareelust tulevikus saab.

Hiidlaste ootused

Hiidlaste ühine suurim ootus on saare edasine areng ja noorte positiivne suhtumine elu võimalikkusesse saarel. Selleks tuleb lahendada rida suuri probleeme: rahvaarvu vähenemine ja rahvastiku vananemine, nendes tingimustes sotsiaalsete hüvede tagamine, infrastruktuuri arendamine, säilitades samas meie liigirikka ja unikaalse looduse ja elukeskkonna. Tööjõu puudusest või praami ülesõidust ei tohi kujuneda saare arengu pidurit.

➤ Sukekuudel ihkavad Hiiumaale lustima ka mandriinimesed.

Foto: Lea Tammik

Hiiumaa peab oma arengutes mandri-Eestist sammu võrra ees olema, et noori tagasi saarele meelitada. See eeldab valitsuselt väga tasakaalustatud regionaalpoliitikat. Kui riik ei mõista saarte probleeme ja nende arendamise olulisust, on pelgalt aja küsimus, millal saared tühjaks jäävad.

Hiiumaa esindamine Riigikogus

pole kerge ülesanne. Meid, valijaid saarel, on ju nii vähe ja ega saarlased-läänemaalased hiidlaste poolt niisama lihtsalt häält ei anna, neil on endil kanged tegijad! Elu saartel on eriline. Ma ei arva, et Hiiumaal-Saaremaal on mingid erivajadused, küll aga tuleb seista selle eest, et meil oleksid mandri-Eestiga võrdsed arenguvõimalused. Elu saab alati paremaks muuta, kuid seda ei saa teha ükski. Eesti on kokkuvõttes ikka üks tervik. ➤

Suhtlemine avardab maailma

Suhtlemine on täna elu lahutamatu osa nagu seda on e-post, internetipangandus ja teised infotehnoloogialahendused. Läbi suhtlemise anname teada oma soovidest ja väljendame emotsioone. Teinekord on suhtlemine võimalik ka sõnadeta. Minuni jõudis Reformierakond sõnadeta. Lihtsalt ja loomulikult. Olemata erakonna liige olen alati vaadanud valimistel selle edumeelse ja noorusliku erakonna poole.

Taimi Samblik, Reformierakonna arendusjuht Lääne-Virumaal

Loomult aktivist ja optimist

Noore inimesena on elu siiani möödunud suuremalt jaolt õppides ja töötades. Peale põhikooli lõpetamist Jõgeval suundusin edasi Tallinnasse, kus otsustasin hakata eriala omandama. Nii saigi omandatud keskeriharidus naiste rätsepa erialal Tallinna Tööstushariduskeskuses ja sealt edasi viis tee Tallinna Kergetööstustehnikumi rakendusliku kõrgharidusõppesse rõivaala korralduse erialale. Hiljem spetsialiseerusin tööuuringutele ja töökorraldusele tootmisettevõttes. Tulemused andsid hea eelduse tegutsemaks erialal, kuid nagu ikka on elul plaaniväliseid ettepanekuid ja nii juhtuski, et kaks aastat tagasi asusin ametisse Vihula vallavalitsusse kultuurinõuniku ametikohale. Aktiivse inimesena leidsin kohe ühise keele kohaliku kogukonna-

Meeldiva üllatusena olen avastanud, et erakonna liikmete vahel valitsevad väga inimlikud ja sõbralikud suhted.

ga ja kõik ettevõtetu sujus suurepäraselt. Leidsin, et aktiivne suhtlemine sobib mulle. Nii avastasin, et tore on rahvateatri tegemistes kaasa lüüa, hetkelgi olen tegev „Võsu Rahva Teatri” mõlemas näitetrupis.

Samuti leidsin üles tee oma vana hobi maalimise juurde. Paraku aga väikses vallas hakkab kõik ennast kordama ja nii

avastasingi mingil ajahetkel, et aeg oleks edasi minna. Käesoleva aasta märtsist olen minagi liitunud Eesti edukaima erakonnaga, ning esimesest aprillist olen erakonna teenistuses Reformierakonna Lääne-Virumaa arendusjuhina.

Esimesed ristsed on käes, kuid tibude lugemiseks aeg liiga toores veel

Meeldiva üllatusena olen avastanud, et erakonna liikmete vahel valitsevad väga inimlikud ja sõbralikud suhted. Samuti valmistab head meelt, et teises õhkkonnas on kõik nagu üks mees ühe asja eest väljas. Meeskonnatöö ja suhtlemine on viidud siin hoopis uuele tasandile. Puudub suhtumine „teeme kuidagi ära”, vastupidi, kui teha, siis hästi ja varianti „ei saa” ei eksisteeri. Selline julge suhtumine annab palju jõudu juurde.

Oleme seadnud 2009 KOV valimisteks suured eesmärgid, mille täitmiseks on vaja efektiivset meeskonnatööd. Lääne-Virumaal on mõnda aega olnud vaikelu. Kes on tublid olnud, on seda siiani ja tegutsevad nn inertsist, kuid nõrgemad piirkonnad vajavad tuge, et jälle jõudsalt edasi minna. Eriti hea meel on mul Lääne-Virumaa Reforminoorte klubide üle, kes igati aktiivselt töös ja ajakohaste ideede ning aktiivsusega PKOdele alla ei jää.

Praegu on pea terve Lääne-Virumaa kaetud piirkonnaorganisatsioonidega. Üks killuke veel ja siis saame öelda, et oleme igas maakonna nurgas. Hetkel on peamine energia suunatud Lääne-Virumaal PKOde korrastamisele. Pildi selginedes asetub rõhk taas uute liikmetega

Lääne-Virumaa tähendab rohkemat kui vaid Tarva kuju Rakvere linnuses.

Foto: TYP®

tegelemisele. Reformierakonna võimalused Lääne-Virumaal on suurepärased. Meil on aktiivne ja asjalik liikmeskond, kes tegevad nii kohalikes omavalitsustes, eraettevõtluses kui ka kohalikes kogukondades.

2009 KOV valimistel oleme nii mõneski kohas uued tulijad. Nagu on elu varemgi korduvalt tõestanud, uutele tu-

lijatele on alati ruumi. Sedakorda peaks hea meeskonnatöö ja aktiivne suhtlemine tagama, et seda ruumi väheks ei jää.

Headest inimestest ja ideedest tekkinud sünergia toetab igal sammul, et midagi võimatut pole olemas. ➤

Piirkondlikel spordiüritustel on alati kohal ka Vihula valla rahvas.

Foto: Reformierakond

Karl Tamme: noortekogugu

Henri Arras

„Tegelikult olin ma sellele mõelnud juba pikalt, sest olin kõrvalt näinud läbi paljude tuttavate kõi ke seda, mida noortekogugu pakub,“ ütleb Karl ise oma liitumise kohta.

Sama sõber, kes Karlile noortekogugu liitumise avalduse nina ette pistis, kutsus teda ka peasekretäriks kandideerima. „Eks meie koostöö on alati sujunud. Kui Karlile noortekogugu esimeheks valiti, ju ta siis tahtis omale kõrvalle inimest, kelle peale saaks kindel olla. Mina tahtsin näha, kas saan sellise suure organisatsiooni juhtimisega hakkama ning saada kogemusi. Siiani on seda päris korralikult tulnud.“

Esialgu plaanib peasekretär oma ametit pidada kaks aastat, nagu on teinud ka tema eelkäijad. Sest ühega ei jõua midagi ära teha, ütleb ta ise. Sealt edasi Karlil täna plaanid puuduvad. Just selline on ka esmamulje temast – Karl ei püüa võidelda mitmel rindel korraga, aga kui midagi ette võtab, siis põhjalikult.

Veel on selle loo kangelane tuntud erakordselt andeka jalgpallurina, pillimehena ning lauljana. Teises klassis tahtis Karl üle kõige klaverimängijaks saada, kuid jäi muusikakooli ukse taha. Hiljem hakkas kitarri õppima ja teeb nüüd kolmandat aastat koos sõbra Steniga niiõelda poistebändi Wetters, mille tuntumad hittlood on kannavad nimesid nagu „Tšikid tulge siia“ ja „Ütle beibe“.

2008. aasta alguses sai Reformierakonna Noortekogugu endale uue peasekretäri. Kahekümneaastane Karl Tamme liitus noortekoguga oma hea sõbra, noortekogugu endise peasekretäri ja tänase riigikoguja Kalle Pallingu kutsel.

Fotod: Lea Tamnik

Eneseiroonia ja särav huumorimeel mängivad poiste lavaesinemistel arusaadavalt kandvat rolli.

Kui pea iga teismeline unistab staariks saamisest ning birgit-õigemeelilikest täheleannust, siis vähetuntud fakt meie

hõbekõri kohta on see, et ta on ära õelnud „Eesti otsib superstaari“ saate finaalis osalemisest. Karl oli saatesarja esimesel hooajal üks favoriitidest ning pääses eelvoorudest kindlalt viimase kümne hulka, kuid keeldus lõpuks allkirjastamast lepingut, mis poleks tal

uus peasekretär

võimaldanud keskkooli lõpueksameid teha. Bling-bling jäi seekord tulemata, aga tema poolt hariduse esile seadmist tuleb austada. Ära tuleb ka mainida, et erinevaid lauluvõistlusi on Karl enne ja pärast seda võitnud mitmeid.

Kui palju staarisaate kogemusest noortekogus abi on, ei oska Karl öelda. „Midagi kindlasti, näiteks nüüd on rohkem teadmisi, kuidas esineda kaamera ees. Seda on juba peasekretärina mitu korda vaja läinud. Käisime noortekoguga ETV „Erisaates“ ja tegime klipi MTVsse, et kutsuda noori „Teeme ära“ aktsioonis osalema.“

Kui öelda sõnapaar „Reformierakonna Noortekogugu“, siis peaks Karli sõnul inimestel seostuma sellega kolm märksõna – noored, ilusad ja andekad. Miks just need?

„Minu jaoks on see vastus nii kujunenud. Ilu on subjektiivne, seda ei saa skaalale panna. Aga noortes on seda powerit, mis muudab inimese ilusaks. Õnneks on kujunenud nii, et kõik sellele kirjeldusele sarnanevad kuuluvad ka reforminoorte hulka,“ ütleb ta. See, kui palju Reformierakonna noori Riigikogus on, näitab andekuse ja visaduse kohta palju. „Ja kui seda iseloomustada peale 2009. aasta kohalike valimisi, siis pole tarvis küsida, miks me andekad oleme,“ ütleb noortekogugu peasekretär tulevikule mõeldes.

2009. aasta valimisi silmas pidades on noortekogugu eesmärk saada märksa rohkem noori kohalikesse omavalitsustesse enese huve esindama, kui neid täna seal on. „Koostöös praeguse juhatuse ja esimehega me selle poole ka püüdleme,“ kirjeldab Karl noortekogugu eesmärke.

Üldiselt aga tähendab peasekretäri töö noortekogugu süsteemi toimimise eest vastutamist. „Klubidega suhtlemist, uute tekitamist, igasuguste koosolekute, seminaride, ürituste korraldamist, osalt kindlasti noortekogugu niiõelda müümist ja tutvustamist rahvale, et uusi liikmeid ikka tuleks, ja palju muud. Minu ülesanne on ellu viia juhatuse ideid ja suundasid.“

Oma tööd kirjeldab Karl täpselt sellisena, nagu ta seda ootas endale võttes. Võib-olla on tööd isegi oodatust rohkem. „Kui ma kunagi arvasin, et seda jõuab kooli kõrvalt kerge vaevaga teha, siis nüüd võtan sõnad tagasi. Nagu öeldakse, see on *full time job*.“

Noortekogugu peasekretäri ametit Karl Kristen Michali tööga ei samasta. „Ma arvan, et minu töö on märksa lihtsam ja pole niivõrd poliitiline. Kui mina pean lihtsalt juhtimise eest vastutama, siis erakonna peasekretär vastutab ka poliitilise sisu eest. Et suvepäevad meeleolukalt mööduksid ja inimesed RattaRetkel osaleks, pole tema rida, mina pean noortekogugu analoogsete ürituste eest vastutama.“

Eesti poliitikas soovib ta paremaks muuta suhteid erakondade vahel. „Tihtipeale unustatakse ära see, et ühine eesmärk on Eestit paremaks muuta. Unustatakse ära, mille nimel tööd tehakse ja üritatakse teineteisel jalgu alt ära saagida,“ ütleb noortekogugu noor idealistlik peasekretär.

Lähedased iseloomustavad noortekogugu tegevjuhti kui andekat ja suurepärase välimusega noort kutti.

Suuremaid poliitilisi ambitsioone Karlil ei ole. Enda sõnul on ta veel liiga vähe olnud poliitikas, et endale kõrgeid ambitsioone seada. Esimene väljakutse on pooleteise aasta pärast kohalikku volikokku kandideerimine, sealt edasi paistab hiljem. Siiski tunnistab Karl, et tal on erinevaid mõtteid, aga neid veel ei avalikusta. ➤

Cimble ***	Küsilause algusõna	Filmiroll Vikat rukki niitmiseks	Legendaarne ajakirjanik	Rooma number 50	 Eesti Energia eksjuht	Tartu endine kunstigalerii	Fordi automudel	Karate osa	Asi, mida kratsitakse kimbatuses	
1976-83 tegutse- nud bänd					Laenuint- ressi mõjur				Uraan Köögiivil	
Kallisvara				Usk paga- natesse Hobuse kihutamine			Mullapõu			
Juuli							Tsikaad			
 Pudru- materjal Hispaania linn					Asi, millest tõmmatakse, kui tütsatakse :)					Sent Pildi- persoon Kuurort Musta mere rannikul
Motor Services Ltd.			Tallinna linnaosa Soome eksraha					Sisemajan- duse Kogu- produkt		
Veregrupp	Personaal- ne peakate Pildiperson							Trig.funkts.		Rhode Island Neljandik puudast
Asi, mida hotellis võib alati saada							WC puhas- tusvahend Kreutzwaldi nimetähed			
Teotahte- line			Vene domee- nilühend Rahvalik bänd			Peensus 2x vokaal				
Jaapani lauamäng		2,5 staadi- oniringi Frukt		Basaar Minister 1992-1993				Leedu maakood Tagasi tule- mä (ingl.k)		
Loos			Lojaalne Hape				Asi, mida viiakse ar- stile uurida :)			
Vaba- herra	G. Otsa laulu- partner Jüssi ja Ben- toni sünnisaar				Spordi- rajatised Kontrollpunkt		Sõidutee äär			
			Inglase jalgratas Ekraniseering				Asi, mida pannakse, kui purjuta- takse :)			
Tallinna puiestee				Küürimis- ehitis Peamotiiv			Tööriistad			Pianist ja kirjanik
Iisraeli püstol- kuuli- pilduja			Detailide seostatus Epohh		Asi, mida kasutatakse pangas Suurbrit. pikim jõgi					
Vene eurolaulja 2008				Gaasiiline süsvivesinik Siirupine					Sidesõna Taskutark raamat	
Vilde andmetel Tallinnas käinud mehed									Mahv; tamp Väljaminek	
	Kasaka- ülemus							Peletisiik Tripoli lennu- jaamakood		
	Külma- vereline									Astaat Soositud olekus
	Hoop									
	Untsus				Isesugune Kuldmedali- koht					
										Legen- daarne võrkpalli- treener

Foto: Lea Tammik

Üldkogu eelsoojendus – Reformi RattaRetk

7.–8. juuni

Veeda sõpradega Lääne-Virumaal rohkem aega ja tule päev enne üldkogu Palmseesse!

Retke pikkus laupäeval 65 km ja pühapäeval kas 30 km või 45 km.

Külastatakse:

Vihulat ja Sagadi mõisa;

Altjat, Käsmut ja Hundisilma, Haljalat ja Vösut.

Peatutakse Hiieniinepuu ehk „soovipuu” juures.

- * Kõigile on pesemisvõimalused ning avatud on saunad.
- * Lastele on kahel päeval avatud lasteplats Palmse aias.
- * Palmsest saab ka ratas laenutada!
- * Telkides ööbimine tasuta. Tube saab Park-Hotell Palmsest ise broneerides www.phpalmse.ee, tel 322 3626.

Osalustasu:

kuni 25. maini: 100 EEK, lapsed (kuni 16. a) 50 EEK
alates 26. maist: 150 EEK/100 EEK laps

Registreerumiseks kannu osalustasu Eesti Reformierakonna Jõgevamaa MKO kontole 221024357178

Selgitusse märgi osalejate nimed ja T-särgi suurus (täiskasvanud ja noored XS–XXL; lapsel märgi pikkus)

Lisainfo:

jogeva@reform.ee
Terje Trei
Telefon 51 38 738

Too uus liige erakonda – saate mõlemad suvepäevadele osalustasuta!
Kampaania kestab 8. mai - 31. juuli.

Reformierakonna suvepäevad

Pärnumaal Lepaninal

15.–17. augustil

Esimesel öhtul simman Väikeste Löötspillide Ühinguga.

Teine päev kulmineerub suurejoonelise 80. aastate levimuusika kontserdiga.

Suvepäevade meelelahutajad Sepo Seeman ja Venno Loosaar.

- * Avatud traditsiooniline Riigikogu liikmete pannkoogikohvik
- * Sport- ja murumängud
- * Tenniseturniir
- * Lasteala batuudi, orava ja teiste sõpradega
- * Õnneloos

Täida registreerimisanket erakonna intranetis ehk Oravavõrgus. Sisenemine www.reform.ee esilehelt. Peale registreerimist suunatakse Sind internetipanka, kus saad kohe ka tasuda.

Kui Sa ei tea oma parooli, kirjuta abi@reform.ee.

Registreeru Oravavõrgus.
Mugav ja lihtne!

- Registreeruda saab ka telefonil 680 8080 või info@reform.ee.
- Toitlustusega registreerimine kestab kuni 4. august k.a. Üritusel toidu ostmise võimalus.
- Eelneva registreerimise kinnitab ülekanne Eesti Reformierakonna pangakontole 221002169472. Selgitusse märkida osalejate nimed ja majutus.
- NB! Majutuse broneering kehtib 5 tööpäeva. Ülekande mittelaekumisel majutust ei garanteerita.

Reformierakond
Parem Eesti kõigile